

6 ส.ค. 2539

คุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

THE QUALITY OF THE PRIVATE DAY CARE CENTERS SERVICE
IN BANGKOK AND THE SATISFACTION OF CONSUMERS

อุภินันท์นถนถาร

จาก

.....
.....
.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.2539

Copyright by Mahidol University

อน
พ ๒๓๑ คก
๒๕๓๑

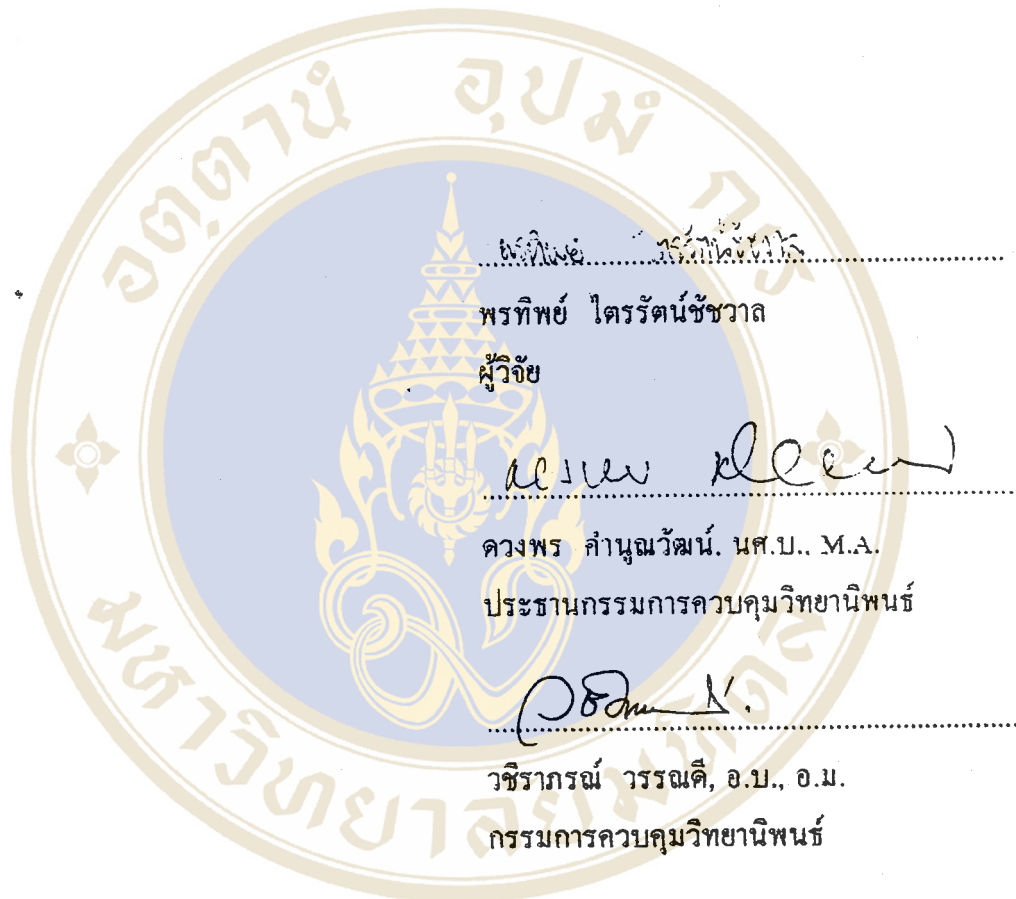
38397 ๐๒

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร

กับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

.....

พรทิพย์ ไตรรัตน์ชัชวาล

ผู้วิจัย

.....

ดวงพร คำบุญวัฒน์, นศ.บ., M.A.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

วชิราภรณ์ วรรณดี, อ.บ., อ.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

พรทิพย์ อุตุภรัตน์, ศ.บ., ศศ.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อคุศลย์ วิริยเวชกุล ราชบัณฑิต, พ.บ.,

น.บ., F.R.C.P.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

.....

อภิญญา บัวสรวง, ศศ.บ., M.A.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานครกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ
ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

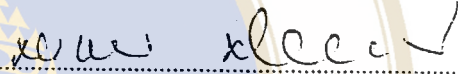
สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

วันที่ 17 พฤษภาคม 2539

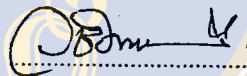
พรทิพย์ ไตรรัตน์ชัชวาล

ผู้วิจัย

ดวงพร คำบุญวัฒน์, นศ.บ., M.A.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

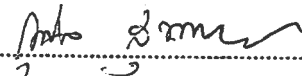
ฉวีรากรณ์ วรรณดี, อ.บ., อ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

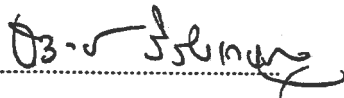
พรทิพย์ อุทธิรัตน์, ศ.บ., ศศ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

กุศล สุนทรธาดา, พ.บ.ม., Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

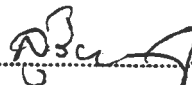
ออคลย์ วิริยเวชกุล ราชบัณฑิต, พ.บ.,

น.บ., F.R.C.P.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

กษมหญิงสุริยา รัตนกุล, Docteur de L' Université

L' Université de Paris

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีจากความช่วยเหลือ และความกรุณาของผู้มีพระคุณทั้งหลายที่คอยดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจ ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ประสบในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงพร คำณูวัฒน์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ วชิราภรณ์ วรรณดี และ อาจารย์พรทิพย์ อุสุภรัตน์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ผู้คอยดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุศล สุนทรธาดา ที่ กรุณาให้เป็นกรรมการในการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ความกรุณาและความช่วยเหลือทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ในส่วนของการเก็บข้อมูลและการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากเจ้าของและผู้ดำเนินกิจการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนที่ได้ตอบแบบสอบถามกลับมา และโดยเฉพาะเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนทั้ง 15 แห่ง ที่ยินดีสละเวลาและเต็มใจให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ขอขอบพระคุณผู้ปกครองของเด็กที่มาใช้บริการที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณ คุณธนิสรา กทวนิช หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นบ้านราชวิถี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในฝ่ายทุกท่านที่ให้ข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร ขอขอบพระคุณ คุณพรทิภา วรรณนาคม เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผังเมือง 6 กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครเป็นอย่างดี

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและความอบอุ่น รวมทั้งความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ พี่ๆ ชาววัฒนธรรมสาธาณสุข และวัฒนธรรมดนตรี เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ชั้น 6B โรงพยาบาลเจ้าพระยา โดยเฉพาะ คุณวันดี นาคสีสังข์ หัวหน้าหอผู้ป่วยชั้น 6B ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนถึงวันที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจแห่งมิตรภาพที่ทุกท่านมิให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณธารินทร์ และ คุณเสฏฐวุฒิ อมรพิทักษ์เสรี ที่เป็นกำลังใจสำคัญ รวมทั้งให้การสนับสนุนการเรียนและการทำวิจัยเป็นอย่างดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลความสุข ความเจริญให้แก่ผู้มีพระคุณทั้งหลาย

พรทิพย์ ไตรรัตน์จัชวาล

ผู้ดำเนินการเหล่านี้จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และหวังที่จะเตรียมพัฒนาการ ความพร้อมที่ดีให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่สามารถรับเด็กได้จำนวน 5-50 คน และส่วนใหญ่มีเด็กมาใช้บริการในจำนวนที่มากกว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กมี 4 ประเภท คือ ครู ครูพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จัดให้มีบุคลากรประเภทครูและพี่เลี้ยงเด็กทำงานร่วมกัน ซึ่งจำนวนบุคลากรมักไม่เพียงพอต่อการดูแลเด็ก นอกจากนี้พบว่าบุคลากรเหล่านี้ยังมีความรู้และประสบการณ์ไม่เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สถานรับเลี้ยงเด็กแบ่งชั้นเรียนตามอายุ เน้นการเรียนการสอนเชิงวิชาการมากกว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็ก สำหรับอัตราค่าบริการมีความแตกต่างจาก 500-5,000 บาท นอกจากนี้ผู้ดำเนินการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการรับเลี้ยงเด็กควรมีอยู่ต่อไปในสังคมไทยเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และลดปัญหาในการขาดพี่เลี้ยงเด็ก

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 75 ราย พบว่า ร้อยละ 56 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (33.3%) มีอาชีพรับจ้าง (58.7%) เหตุที่ต้องใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีคนดูแลบุตร และต้องการให้บุตรได้มาเตรียมความพร้อม โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่ใกล้ สะดวก ปลอดภัย มีการเรียนการสอน ดูแลดี และค่าบริการพอสมควร พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการเขียน การอ่าน และการปฏิบัติตนที่ดี ส่วนใหญ่พอใจในบริการทุกด้านของสถานรับเลี้ยงเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก และมีความคิดเห็นว่าจะเลือกใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กดูแลบุตรต่อไปถึงแม้ว่าจะมีโอกาสเลือกการดูแลบุตรด้วยวิธีการอื่นก็ตาม

เพื่อให้สถานรับเลี้ยงเด็กมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ รัฐควรเข้ามาสนับสนุน อาจด้วยเงิน บุคลากร การอบรมความรู้เพิ่มเติม การลดอัตราภาษี นอกจากนี้รัฐยังควรมีมาตรการในการดูแลตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีคุณภาพ สำหรับการศึกษาวิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่อยู่ในความดูแลของรัฐบาล รวมทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ตลอดจนควรมีการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานให้สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันได้ใช้เป็นแนวทางดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Thesis Title The Quality of the Private Day Care Centers Service
in Bangkok and the Satisfaction of Consumers

Name Phontip Trirutchatchaval

Degree Master of Arts (Cultural Studies)

Thesis Supervisory Committee

Duangporn Kumnoonwat, B.A., M.A.

Wachiraporn Wandt, B.A., M.A.

Pornthip Ausuparat, B.A., M.A.

Date of Graduation 17 May B.E. 2539 (1996)

ABSTRACT

In 1889, the first day care center was established in Thailand by Pravimadadhur Khromprasudthasineenard in the reign of his majesty King Rama V. After the revolution in 1932, there was an educational promotion of pre-schooling which established schools for small children. In 1972, the Thai government realised that there had been a lot of changes in Thai society : parents had to work outside the home for increasing income, their children were raised by others. From 1972 until now, the Department of Public Welfare, Ministry of Interior was the organization which took responsibility for quality of day care centers.

This thesis is a study fo the general conditions of Private day care centers in Bangkok, such as location, environment, staff and operation. In addition, the attitude, expectation and satisfaction of clients are examined. The data were collected from 118 day care centers, the owners of 15 day care centers and 75 clients.

Most of the owners are female, 31-40 years old, with bachelor's degree and 1-10 years of experience working in day care centers. They run their centers in order to help parents by taking good care of their children, letting them have good chances to grow up with good mental and physical development.

The amount of children that most of day care centers can hold is 5-50, but it was found that most of them have more children than their maximum capacity. Staff in day care centers are divided into 4 groups; teacher, teachers' assistance, baby-sitter and nanny. Most of the staff are inexperienced and lack adequate knowledge. Classrooms are divided by children's age and use learning programs which emphasize reading and writing ability. The fee ranges from 500-5,000 bath per month.

Most clients are 31-40 years old, have finished primary school and are employed. Their reasons for using day care are; working outside home, lacking available baby-sitters and wanting preparation for their children's development. They chose day care centers for their proximity to their homes, safety, good service and reasonable fees. They have high expectations of day care center service; however, most are satisfied with this kind of service.

Day care centers will be more efficient if they get more support from the government. Further study should focus on day care centers which belong to the governmental sector; in combination with this study will consequently provide a total picture of day care service in Bangkok.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 การดำเนินการศึกษา	3
1.5 ขอบเขตในการศึกษาและสถานที่	6
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	7
1.7 แนวคิดในการวิจัย และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1.8 ข้อจำกัดในการศึกษา	10
2 ครอบครัว การเลี้ยงดูเด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในสังคมไทย	
2.1 สังคมไทยและครอบครัวไทย	11
2.2 การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย	15
2.3 สภาพสังคม ครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูเด็กในกรุงเทพมหานคร	21
2.4 ความเป็นมาของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย	23
2.5 รูปแบบการดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย	28
3 สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร	
3.1 สภาพสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร	38
3.1.1 ผู้ดำเนินการ	38
3.1.2 การบริการในสถานรับเลี้ยงเด็ก	41
3.1.3 ผู้มาใช้บริการ	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.1.4 ทักษะของผู้ดำเนินงานในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อ การดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก	49
3.2 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในระดับเขต	50
3.2.1 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน	50
3.2.1.1 ผู้ประกอบกิจการ	50
3.2.1.2 วัตถุประสงค์	51
3.2.1.3 ขนาด	51
3.2.1.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ	51
3.2.1.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก	51
3.2.1.6 บุคลากร	52
3.2.1.7 การพิจารณารับเด็ก	53
3.2.1.8 อัตราค่าบริการ	54
3.2.1.9 ผู้ปกครอง	54
3.2.1.10 การประเมินผลเด็ก	54
3.2.1.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก	55
3.2.2 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง	55
3.2.2.1 ผู้ประกอบกิจการ	56
3.2.2.2 วัตถุประสงค์	56
3.2.2.3 ขนาด	57
3.2.2.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ	57
3.2.2.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก	57
3.2.2.6 บุคลากร	59
3.2.2.7 การพิจารณารับเด็ก	60
3.2.2.8 อัตราค่าบริการ	60
3.2.2.9 ผู้ปกครอง	61
3.2.2.10 การประเมินผลเด็ก	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	3.2.2.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก	62
	3.2.3 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก	63
	3.2.3.1 ผู้ประกอบกิจการ	63
	3.2.3.2 วัตถุประสงค์	63
	3.2.3.3 ขนาด	63
	3.2.3.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ	64
	3.2.3.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก	64
	3.2.3.6 บุคลากร	65
	3.2.3.7 การพิจารณารับเด็ก	66
	3.2.3.8 อัตราค่าบริการ	66
	3.2.3.9 ผู้ปกครอง	66
	3.2.3.10 การประเมินผลเด็ก	66
	3.2.3.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก	67
4	ทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ของผู้ใช้บริการ	
	4.1 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร	70
	4.1.1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม	70
	4.1.1.1 เพศ	70
	4.1.1.2 อายุ	71
	4.1.1.3 การศึกษา	71
	4.1.1.4 อาชีพ	72
	4.1.2 เหตุผลในการใช้บริการ	72
	4.1.3 ปัจจัยที่ใช้พิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก	74
	4.1.4 ความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก	74
	4.1.4.1 ความคาดหวังด้านการเรียนการสอน	74
	4.1.4.2 ความคาดหวังด้านการดูแลเด็ก	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1.5 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก	74
4.1.5.1 บริการด้านสุขภาพ	74
4.1.5.2 พฤติกรรมของเด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็ก	74
4.1.5.3 การจัดการเรียนการสอน	75
4.1.5.4 การฝึกเด็กให้ช่วยตนเอง	75
4.1.5.5 บริการของเล่น	76
4.1.5.6 บริการด้านอาหาร	76
4.1.6 ทักษะของผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยทั่วไป	76
4.2 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในระดับเขต	76
4.2.1 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นใน	76
4.2.1.1 ผู้มาใช้บริการเขตธนบุรี	77
4.2.1.2 ผู้มาใช้บริการเขตคลองสาน	78
4.2.1.3 ผู้มาใช้บริการเขตพญาไท	79
4.2.1.4 ผู้มาใช้บริการเขตห้วยขวาง	80
4.2.2 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นกลาง	83
4.2.2.1 ผู้มาใช้บริการเขตบางกะปิ	83
4.2.2.2 ผู้มาใช้บริการเขตบางคอแหลม	84
4.2.2.3 ผู้มาใช้บริการเขตบางพลัด	85
4.2.2.4 ผู้มาใช้บริการเขตคอนเมือง	85
4.2.2.5 ผู้มาใช้บริการเขตพระโขนง	87
4.2.2.6 ผู้มาใช้บริการเขตบางเขน	87
4.2.2.7 ผู้มาใช้บริการเขตราษฎร์บูรณะ	88
4.2.2.8 ผู้มาใช้บริการเขตยานนาวา	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	4.2.2.9 ผู้มาใช้บริการเขตภาษีเจริญ	90
	4.2.3 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นนอก	94
	4.2.3.1 ผู้มาใช้บริการเขตบางขุนเทียน	94
	4.2.3.2 ผู้มาใช้บริการเขตลาดกระบัง	94
5	สรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ	
	5.1 สรุปผลการศึกษา	109
	5.2 วิเคราะห์สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ทักษะคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	114
	5.2.1 สภาพและการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน	114
	5.2.1.1 คุณสมบัติของเจ้าของและผู้ดำเนินการ สถานรับเลี้ยงเด็ก	114
	5.2.1.2 การจัดการเรียนการสอน	115
	5.2.1.3 การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก	115
	5.2.1.4 ความสามารถในการรับเด็ก	116
	5.2.1.5 อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และระบบป้องกัน อุบัติเหตุ	116
	5.2.1.6 การดูแลสุขภาพ	117
	5.2.1.7 อัตราค่าบริการ	118
	5.2.1.8 การควบคุมดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กโดยหน่วยงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ	119
	5.2.2 ทักษะคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	119
	5.3 ข้อเสนอแนะ	120
	5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย	120
	5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการ สถานรับเลี้ยงเด็ก	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	5.3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน	122
	5.3.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	122
บรรณานุกรม		123
ภาคผนวก		130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร แบ่งตามเขตการปกครอง	4
2	แสดงจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามเขตการปกครอง ของกรุงเทพมหานคร	5
3	แสดงเพศของผู้ดำเนินการ	39
4	แสดงอายุของผู้ดำเนินการ	39
5	แสดงสถานภาพสมรสของผู้ดำเนินการ	40
6	แสดงระดับการศึกษาของผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก	40
7	แสดงประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก	41
8	แสดงปีที่สถานรับเลี้ยงเด็กเริ่มเปิดดำเนินการ	42
9	แสดงความสามารถในการรับเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก	43
10	แสดงจำนวนเด็กที่มารับบริการตามความเป็นจริง	43
11	แสดงขนาดพื้นที่ของสถานรับเลี้ยงเด็ก	44
12	แสดงจำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก	45
13	แสดงอัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก	47
14	แสดงอาชีพของผู้ปกครองที่มาใช้บริการ	48
15	แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูล	70
16	แสดงช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูล	71
17	แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล	71
18	แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูล	72
19	แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน	80
20	แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน	81
21	แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็ก ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน	81
22	แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน	82
23	แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง	91
24	แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็ก ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง	92
26	แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง	92
27	แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก	96
28	แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก	96
29	แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็ก ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก	96
30	แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก	97
31	แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกับความพึงพอใจ และความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตต่างๆ	100

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สภาพของครอบครัวไทยในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอันมาก กล่าวคือ ลักษณะครอบครัวแต่เดิมซึ่งเป็นครอบครัวชาย มีคนอยู่ร่วมกันมาก ตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลาน ทั้งนี้ เพราะการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ทำให้ต้องการแรงงานจำนวนมากเพื่อช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ เมื่อครอบครัวมีบุตรเกิดขึ้นใหม่ก็ได้รับการช่วยเหลือ เลี้ยงดูบุตรจากญาติผู้ใหญ่ และเมื่อผู้เป็นพ่อแม่ออกไปประกอบอาชีพไม่อาจเลี้ยงดูบุตร ได้ก็จะมีญาติผู้ใหญ่เป็นผู้เลี้ยงดู ปัญหาในเรื่องการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนบุตรจึงไม่เกิดขึ้น แต่ในปัจจุบันลักษณะครอบครัวและการประกอบอาชีพเปลี่ยนไปจากเดิมมาก คู่สมรสนิยมที่จะแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหากเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกเพียงพ่อแม่และบุตรเท่านั้น นอกจากนี้อาชีพทางเกษตรกรรมก็ลดความสำคัญลงไปประกอบกับความแห้งแล้งทางธรรมชาติทำให้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมไม่ได้ผลดี แม้ว่าบางแห่งจะมีการชลประทานดีช่วยให้มีน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูกและอาชีพทางเกษตรกรรมในปัจจุบันได้ใช้เครื่องจักรกลทันสมัย ทำให้มีคนว่างงานบุคคลเหล่านี้จึงต้องไปประกอบอาชีพอื่น เช่น อาชีพทางอุตสาหกรรม ธุรกิจ รับราชการ รับจ้าง ฯลฯ มากขึ้น และเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ที่เป็นแม่บ้านไม่อาจทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรและทำงานบ้านด้วยตัวเองได้ ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัว นอกจากนี้ประชาชนเป็นจำนวนมากที่ทิ้งภูมิลำเนาเดิม ไปประกอบอาชีพในถิ่นอื่น โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นที่นิยมตั้งรกรากที่อยู่ใหม่เป็นจำนวนมากเนื่องจากมีความเจริญในทุกๆ ด้าน เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การแพทย์และการสาธารณสุข ฯลฯ จึงทำให้คนนิยมที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อความก้าวหน้าและความสะดวกสบายในชีวิต เมื่อคนส่วนใหญ่มาประกอบอาชีพในเมืองหลวง ทำการสมรสตั้งครอบครัวใหม่ซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว และเนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้สถาบันครอบครัวอยู่ในภาวะไม่มั่นคง เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การที่ภรรยาต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้เวลาที่สมาชิกในครอบครัวจะอยู่ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันน้อยลง แม้ซึ่งมีหน้าที่หลักในการดูแลบุตรไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาโดยให้ผู้อื่นมาทำหน้าที่แทนตน ถ้าผู้ที่มาทำหน้าที่เป็นปู่ย่า ตายาย หรือญาติสนิทที่สามารถให้ความรักและการเอาใจใส่เทียบเท่าพ่อแม่แล้วก็จะไม่เป็น

ปัญหาทำไคนัก แต่ถ้าหากไม่สามารถเลือกได้ พ่อแม่ก็จะเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันมาทำหน้าที่แทน จากผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทการทำงานของสตรีกับความต้องการผู้ดูแลบุตรก่อนวัยเข้าเรียน” ของ รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน และ ดร. วิวรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟไล แห่งสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าปัจจุบันมีแนวโน้มว่าแม่จะให้การดูแลลูกลดลงเป็นลำดับ และเมื่อเด็กอายุได้ 3-5 ขวบ จะต้องเข้าโรงเรียนอนุบาลมากขึ้น แต่ก่อนสตรีไทยยังมีญาติพี่น้องให้การช่วยเหลือในการเลี้ยงลูก แต่จากการที่ขนาดครอบครัวเปลี่ยนไปเป็นเล็กกลางทำให้สตรีไทย พบปัญหาว่าจะต้องจัดหาผู้คนที่ไว้ใจมาช่วยดูแลลูก ซึ่งทางเลือกที่สตรีไทยในปัจจุบันเลือกมากที่สุดคือ การใช้บริการจากสถานดูแลเด็ก (เคลินิวส์, 7 กรกฎาคม 2536, หน้า 21.) และจากการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยเด็กวัยก่อนเข้าเรียน” ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงการวิจัยการเลี้ยงลูกในกรุงเทพมหานครว่า การที่สตรีออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น ประกอบกับการที่ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ทำให้เกิดค่านิยมในการมีบุตรน้อยคน และให้ความสำคัญกับภาคเศรษฐกิจมากขึ้น ระบบการเลี้ยงลูกจึงถูกเปลี่ยนแปลง จากที่เคยให้ญาติพี่น้องเลี้ยงดู ก็เปลี่ยนมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีจำนวนมาก (เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ “พฤติกรรมแม่ไทยเลี้ยงลูกกันไปคนละแบบ, เคลินิวส์, 1 กรกฎาคม 2535, หน้า 23.)

เด็ก โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเข้าเรียน เป็นวัยที่มีความสำคัญในการวางพื้นฐานของชีวิต เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มีการพัฒนาการเรียนรู้ การรับรู้ความคิดและการมีเหตุผล อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและการเข้าใจตนเอง ในวงการแพทย์ต่างมีความเห็นตรงกันว่า เด็กในช่วงอายุ 0-6 ปี จะเป็นช่วงที่มีการพัฒนาโครงสร้างทางสมอง ปัญญา อารมณ์ และลักษณะนิสัยต่างๆ ความคิดความซำของแต่ละคนจะก่อตัวขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด การเลี้ยงดูและการจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กในวัยดังกล่าวถือเป็นประเด็นการศึกษาที่รีบด่วนและควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการที่จะช่วยกันสร้างรากฐานของคุณภาพของคนในสังคม เมื่อเด็กจำเป็นต้องเข้ารับการเลี้ยงดูในสถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กก็ควรจะได้รับ การดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสมในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หันมาสนใจ และยกมาตรฐานคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อคุณภาพของเด็กไทยและสังคมไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และความสามารถในการให้บริการ ด้านการศึกษา การดูแลสุขภาพ และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ใช้บริการที่มีต่อสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพในการให้บริการ

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐบาลหรือเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณากำหนดมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเองสามารถเข้าใจถึงบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเองได้ชัดเจนขึ้นและสามารถปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไปโดยเฉพาะผู้ปกครองที่มีบุตรในวัยก่อนวัยเรียนสามารถใช้ศึกษาเพื่อเข้าใจสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่เป็นจริงในปัจจุบัน

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากวารสาร หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสังคม ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย รวมทั้งประวัติและพัฒนาการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลคือ หอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Data) มีวิธีการศึกษาดังนี้

1.2.1 ศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยการส่งแบบสอบถามไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมดจำนวน 420 แห่ง เจ้าของผู้ประกอบการ หรือผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานรับเลี้ยงเด็กนั้นๆ เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และ

นำผลมาเสนอภาพรวมของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั่วกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากแบบสอบถามที่ส่งไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน 420 แห่ง นั้น ได้รับการตอบกลับมา จำนวน 118 แห่ง จากเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน 35 แห่ง เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง 76 แห่ง และเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก 7 แห่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร แบ่งตามเขตการปกครอง

เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นใน	จำนวน สถานรับ เลี้ยงเด็ก	เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นกลาง	จำนวน สถานรับ เลี้ยงเด็ก	เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นนอก	จำนวน สถานรับ เลี้ยงเด็ก
พระนคร	2	ยานนาวา	13	มีนบุรี	2
ป้อมปราบ	2	สาทร	24	หนองจอก	-
สัมพันธวงศ์	3	บางคอแหลม	12	ลาดกระบัง	1
ปทุมวัน	7	พระโขนง	23	ตลิ่งชัน	2
บางรัก	6	คลองเตย	62	หนองแขม	5
ดุสิต	8	ประเวศ	15	บางขุนเทียน	7
บางซื่อ	6	บางกะปิ	25	จอมทอง	10
พญาไท	21	ลาดพร้าว	7		
ราชเทวี	9	บึงกุ่ม	13		
ห้วยขวาง	16	บางเขน	6		
ธนบุรี	19	ดอนเมือง	12		
คลองสาน	12	จตุจักร	14		
บางกอกใหญ่	4	บางกอกน้อย	7		
		บางพลัด	18		
		ภาษีเจริญ	11		
		ราชบุรีณะ	14		
รวม 13 เขต	117	รวม 16 เขต	276	รวม 7 เขต	27

ที่มา: ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาองคมนตรีเด็กและบุคคลวัยรุ่น - กรมประชาสงเคราะห์

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กที่ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามเขตการปกครอง
ของกรุงเทพมหานคร

เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นใน	จำนวนสถาน รับเลี้ยงเด็ก ที่ตอบ แบบสอบถาม	เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นกลาง	จำนวนสถาน รับเลี้ยงเด็ก ที่ตอบ แบบสอบถาม	เขตที่อยู่ใน กรุงเทพ- มหานคร ชั้นนอก	จำนวนสถาน รับเลี้ยงเด็ก ที่ตอบ แบบสอบถาม
พระนคร	1	ยานนาวา	5	มีนบุรี	-
ป้อมปราบ	-	สาทร	6	หนองจอก	-
สัมพันธวงศ์	1	บางคอแหลม	6	ลาดกระบัง	1
ปทุมวัน	2	พระโขนง	6	ตลิ่งชัน	-
บางรัก	-	คลองเตย	15	หนองแขม	-
ดุสิต	1	ประเวศ	4	บางขุนเทียน	3
บางซื่อ	2	บางกะปิ	6	จอมทอง	3
พญาไท	6	ลาดพร้าว	-		
ราชเทวี	3	บึงกุ่ม	2		
ห้วยขวาง	5	บางเขน	3		
ธนบุรี	8	ดอนเมือง	4		
คลองสาน	6	จตุจักร	3		
บางกอกใหญ่	-	บางกอกน้อย	3		
		บางพลัด	4		
		ภาษีเจริญ	4		
		ราชบุรี	5		
รวม 13 เขต	35	รวม 16 เขต	76	รวม 7 เขต	7

1.2.2 สัมภาษณ์และสังเกตการดำเนินงานในสถานที่จริง โดยสุ่มตัวอย่างเลือก
สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน 15 แห่ง ซึ่งกำหนดตามจำนวนของแบบสอบถามที่ได้กลับคืน
ครั้งนี้ จากเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน 35 แห่ง เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง 76 แห่ง และเขต
กรุงเทพมหานครชั้นนอก 7 แห่ง เมื่อพิจารณาโดยสัดส่วนจึงเก็บข้อมูลจากสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน
เอกชนในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน 4 แห่ง เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง 9 แห่ง และเขต

กรุงเทพมหานครชั้นนอก 2 แห่ง วิธีการเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนทั้ง 15 แห่งนี้ ทำโดยการสุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในการให้ไปทำการศึกษายังสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นๆ

1.2.3 ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจ ของผู้มาใช้บริการ โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้มาใช้บริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กที่ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้ง 15 แห่ง แห่งละ 5 ราย รวม 75 ราย โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทางเศรษฐกิจสังคม เหตุผลในการใช้บริการ ปัจจัยที่ใช้พิจารณาคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และทัศนคติของผู้มาใช้บริการต่อสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

2. การจัดหมวดหมู่ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามแล้ว จึงนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ไม่มีข้อมูลทางสถิติมาเกี่ยวข้อง เนื่องจากข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ซึ่งเหมาะกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.5 ขอบเขตในการศึกษาและสถานที่ศึกษา

1. ศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาจำนวน 118 แห่ง เพื่อให้เห็นสภาพโดยรวมเกี่ยวกับผู้ดำเนินการ วิธีการให้บริการ ผู้มาใช้บริการ และทัศนคติของผู้ดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน และสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในระดับเขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 3 เขต คือ เขตกรุงเทพมหานครชั้นใน เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง และเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

2. ศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบเจาะลึกข้อมูล โดยศึกษาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน 15 แห่ง โดยพยายามให้กระจายไปในเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ในเขตบางกะปิ บางคอแหลม บางเขน ดอนเมือง บางพลัด พระโขนง ราชวัตรบูรณะ ภาษีเจริญ ยานนาวา ธนบุรี คลองสาน พญาไท ห้วยขวาง บางขุนเทียน และลาดกระบัง เพื่อให้เข้าใจสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ได้ดีขึ้น

3. ศึกษาทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจ ของผู้ปกครองที่ให้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน ที่ทำการศึกษแบบเจาะลึกทั้ง 15 แห่ง โดยไม่จำกัดอายุ เพศ อาชีพ และการศึกษา จำนวนแห่งละ 5 ราย รวม 75 ราย

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

“สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน” หมายถึง สถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินเจ็ดปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเด็กเกินห้าคน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล และให้บริการเฉพาะในเวลากลางวัน

“เขตกรุงเทพมหานครชั้นใน” หมายถึง เขตที่แบ่งตามการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตชั้นใน มีทั้งหมด 13 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบ เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางกอกใหญ่

“เขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง” หมายถึง เขตที่แบ่งตามการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตชั้นกลาง มีทั้งหมด 16 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตพระโขนง เขตคลองเตย เขตประเวศ เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางเขน เขตดอนเมือง เขตจตุจักร เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตภาษีเจริญ และเขตราษฎร์บูรณะ

“เขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก” หมายถึง เขตที่แบ่งตามการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตชั้นนอก มีทั้งหมด 7 เขต ได้แก่ เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตคลองสามวา เขตบางคอแหลม เขตบางขุนเทียน และเขตจอมทอง

1.7 แนวคิดในการวิจัยและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า เด็กวัยก่อนเข้าเรียนจำเป็นต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและได้รับการดูแล การฝึกฝนให้มีพัฒนาการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นเติบโตอย่างมีคุณภาพ

Frederic Froebel (ค.ศ.1752-1872) แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถอยู่ภายใน จะแสดงออกต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้อง ในขณะที่ John Dewey (ค.ศ.1895-1952) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กว่าขึ้นกับการเตรียมสภาพแวดล้อมให้แก่เด็ก เช่น การจัดสถานการณ์ และการจัดวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ คร.เอกวิทย์ ฌ ฉกลาง (พ.ศ.2519) ยังแสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเข้าเรียนไว้ดังนี้

“นานมาแล้ว เราทุ่มเทกับเรื่องประถมศึกษาเพราะถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ประชาชนทุกคนต้องจะต้องได้รับตามสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาในช่วงหลังนี้รัฐบาล โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา มีความรู้สึก เราได้เริ่มทำงานเพื่อประชาชน

จริง ๆ นั้นเข้าไป โดยเริ่มรับเด็กเข้ามาเริ่มต้นเรียนเมื่ออายุ 6 ขวบ ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา แห่งจริงใจความเจริญเติบโตของมนุษย์ช่วงที่มีความเจริญเติบโตที่สุดในชีวิตและจะคิดตัวไปจนตาย คือช่วงวัยก่อน 6 ขวบ ซึ่งนับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึง 5 ขวบ นักจิตวิทยา พัฒนาการทั่วโลกถือว่าเป็นวัยสำคัญที่สุด การอบรมเลี้ยงดู นิสัยใจคอ อาหาร ทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมตัวเด็กมีผลลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในความเติบโตของคน เพราะฉะนั้นถ้าเราจะทำการศึกษาให้ได้ผลแล้ว การเริ่มต้นจาก 6 ขวบนั้นเป็นการเริ่มต้นที่เข้าไปในสากลนิยม ขณะนี้ทั่วโลกเสรีประชาธิปไตย และในประเทศสังคมนิยมกลับหันมาทุ่มเทให้ความสนใจ การให้การศึกษอบรม เด็กก่อนภาคบังคับกันทั้งสิ้น"

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาคั้งนี้ มีดังนี้

จิตชม วัชรเนตร (พ.ศ. 2522) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "สตรีที่ทำงานกับภาระความรับผิดชอบในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะสตรีที่ทำงานในธนาคารพาณิชย์" พบว่าแต่เดิมสตรีไม่มีโอกาสทำงานนอกบ้าน มีภาระการทำงานในครอบครัวเท่านั้น เพิ่งจะเริ่มออกทำงานนอกบ้านเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมาเอง การทำงานของสตรีส่วนใหญ่ต้องการเงินมากกว่า เหตุผลด้านอื่น ภาระความรับผิดชอบในครอบครัว ผู้ที่มีรายได้ดีมักจะมีคนรับใช้ทำงานบ้านแทน แต่บางคนก็อาจจะมีความผิดที่ห้องที่อาศัยอยู่ด้วยรับภาระหน้าที่งานในบ้านไปแทน ปัญหาส่วนใหญ่ที่มีเกี่ยวกับงานบ้านคือเรื่องคนรับใช้ไม่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา แต่ก็มีความเห็นเปอร์เซ็นต์ที่ตอบว่า มีปัญหาเรื่องบุตรและสามี โดยสรุปแล้วสตรีในกลุ่มนี้มีความเห็นว่าปัจจุบันนี้สตรีควรจะต้องออกทำงานนอกบ้าน เพื่อช่วยรับภาระเศรษฐกิจของครอบครัว

รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน และ ดร. วิวรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล (พ.ศ. 2535) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของสตรีกับความต้องการผู้ดูแลบุตรก่อนวัยเรียน พบว่า ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าแม่จะให้การดูแลลูกคลดลงตามลำดับ และเมื่อเด็กอายุ ได้ 3-5 ขวบ จะต้องเข้าโรงเรียนอนุบาลมากขึ้น แต่ก่อนสตรีไทยยังมีหน้าที่ห้องให้การช่วยเหลือในการเลี้ยงดู แต่จากการที่ขนาดครอบครัวเปลี่ยนไปเป็นเล็กลง ทำให้สตรีไทยพบปัญหาว่าจะต้องจัดหาผู้คนที่ไว้ใจมาช่วยดูแลลูก ซึ่งทางเลือกที่สตรีไทยในปัจจุบันเลือกมากที่สุดคือ การใช้บริการจากสถานดูแลเด็ก

เกื้อ วงศ์บุญสิน, แครน ออฟเพนโฮม เมสัน, และมินจา คิม โชว์ (พ.ศ. 2535) ศึกษาเรื่อง "การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน" พบว่า การดูแลโดยบุคคลอื่นนอกเหนือจากการดูแลโดยมารดา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร การที่สตรีออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น ประกอบกับการที่ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ทำให้เกิดค่านิยมในการมีบุตรน้อยคน และให้ความสำคัญกับภาคเศรษฐกิจมากขึ้น ระบบการเลี้ยงดูจึงถูกเปลี่ยนแปลงจากที่เคยให้ญาติพี่น้องเลี้ยงดู ก็เปลี่ยนมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีจำนวนมาก และยังพบว่ามารดาที่มีสถานภาพการทำงานในระดับสูง จะดูแลบุตรเองน้อยกว่ามารดาที่ไม่ได้ทำงานหรือทำงานในสถานภาพที่ต่ำกว่า

ราตรี สุวรรณโพธิ์ศรี (พ.ศ. 2522) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความต้องการอนุบาลศึกษา ความต้องการครุอนุบาล สภาพการจัดอนุบาลศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปมีความต้องการทางอนุบาลศึกษาไม่แตกต่างกัน ประชาชนในเขตอำเภอชั้นต่างๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ประชาชนอาชีพต่างๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ประชาชนในเชียงใหม่มีความต้องการอนุบาลศึกษามากกว่ารัฐบาล ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลจัดการอนุบาลศึกษาในลักษณะของชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมและต้องการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดบริการด้านอนุบาลศึกษาร่วมกับรัฐบาล

โกวิท โรจน์จิรนนท์ (พ.ศ. 2533) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน พบว่าศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาทุพโภชนาการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของเด็ก และแก้ปัญหาสังคมเกี่ยวกับการไม่มีผู้อบรมเลี้ยงดูเด็ก เมื่อบิดามารดาออกไปทำงานนอกบ้าน

ร่มเย็น ทั้งสุบุตร (พ.ศ. 2531) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม พบว่า หากมีบริการสำหรับเด็ก เช่น การอบรมความรู้ในการเลี้ยงเด็ก การรับฝากเด็กครอบครัวผู้ใช้แรงงานก็มีความสนใจที่จะมาร่วมบริการดังกล่าว โดยมีความสามารถที่จะให้บริการได้วันละ 5-50 บาท และผู้ศึกษาได้เสนอให้จัดบริการเลี้ยงเด็กกลางวันแก่ครอบครัวผู้ใช้แรงงานด้วย

ทัศนีย์ ภัทรนาวิก (พ.ศ. 2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน เพราะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ และมีส่วนช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอีกด้วย นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีความต้องการบริการที่จัดขึ้นในศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน ทั้งบริการ

ด้านสุขภาพอนามัยและบริการด้านการศึกษา ตลอดจนบริการจากศูนย์บริการสาธารณสุขและบริการด้านสังคมสงเคราะห์

จินตนา วัชรากุล (พ.ศ. 2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน" พบว่าความต้องการบริการสังคมของครอบครัวผู้มารับบริการนั้น เหตุที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กพาบุตรมารับบริการก็เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมด้านพัฒนาการต่างๆ สำหรับประโยชน์ที่ครอบครัวเด็กได้รับ จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวได้มาก และยังช่วยพัฒนาร่างกาย จิตใจ สมอองและสังคมของเด็กด้วย

ฉวีวรรณ วรศรี (พ.ศ.2522) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของพี่เลี้ยงต่อพัฒนาการความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน" พบว่า ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีผลมาจากการเลี้ยงดูของผู้เป็นพี่เลี้ยง พบว่า เด็กวัยก่อนเข้าเรียนมีความสามารถในการเข้าสังคมมากที่สุดและความสัมพันธ์ของการเลี้ยงดูของผู้เป็นพี่เลี้ยงกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงในหมวดของการรักษาความสะอาดและการแต่งกายกับหมวดการรับประทานอาหาร ซึ่งหาได้จากค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์

1.8 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้พบว่า มีข้อจำกัดเกิดขึ้นในช่วงของการเก็บข้อมูล 2 ประการ ประการแรก เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลจากสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน กล่าวคือ ในระยะแรกของการศึกษา ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามไปยังสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั้งหมด 420 แห่ง แต่ได้รับความร่วมมือจากสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเพียง 118 แห่ง จึงทำให้ได้ข้อมูลภาพรวมของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานครไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ประการที่สอง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในปัจจุบัน มีการดำเนินงานในเชิงธุรกิจ ดังนั้น การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดด้านรายได้ และการดำเนินงานภายในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันบางแห่ง จึงเป็นเรื่องที่ไม่เปิดเผย และไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

บทที่ 2

ครอบครัว การเลี้ยงดูเด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในสังคมไทย

ในบทนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมและครอบครัวไทย ในการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น คือ สังคมไทยและครอบครัวไทย การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย สภาพสังคมครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในกรุงเทพมหานคร ความเป็นมาของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย และรูปแบบการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สังคมไทยและครอบครัวไทย

สังคม คือ กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกัน โดยมีการกำหนดรูปแบบบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์บทบาท และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการอยู่รวมกัน (จรัญ พรหมอยู่ 2526: 72) คำว่าสังคมอาจใช้ในสองความหมายด้วยกันคือ หมายถึง กลุ่มคนซึ่งร่วมมือกัน อยู่รวมกันอย่างยั่งยืน และมีวัฒนธรรมที่เด่นชัด และหมายถึงระบบสังคมซึ่งรวมความสัมพันธ์ทางสังคมต่างๆ ของสมาชิกเข้าไว้ด้วยกันเป็นระบบในสังคมแต่ละสังคมจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ลักษณะที่แตกต่างกันจะทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนแตกต่างกันออกไปเช่นกัน ในสังคมไทยประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย และมีชนกลุ่มน้อยที่มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปรวมอยู่ด้วย เช่น สังคมไทยภาคเหนือ ซึ่งจะมีชาวเขาเผ่าต่างๆ อาศัยอยู่หลายเผ่า แต่ลักษณะโดยรวมแล้วคล้ายคลึงกัน สุภัตรา สุภาพ (2533: 31) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมไทยว่ามีความยืดหยุ่น ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว มีความเปลี่ยนแปลงน้อยจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะผู้ที่อยู่ในเมืองใหญ่ มีการยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบต่อกันมา กลุ่มคนในสังคมไม่นิยมการอพยพเคลื่อนย้ายนอกจากจะทำให้ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีโครงสร้างทางชนชั้นโดยกำหนดจากกษัตริย์สมบัติ เกียรติ อำนาจ ความดี และส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตร ซึ่งคนที่อยู่ในสังคมเกษตรมักเป็นคนชนบทเสียส่วนใหญ่จะมีคนส่วนน้อยที่อาศัยอยู่ในเมือง สังคมไทยส่วนใหญ่จึงเป็นสังคมชนบท เป็นสังคมที่ผู้คนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการนับถือกันแบบเครือญาติและนับถือผู้มีอาวุโส และมีการติดต่อกันแบบเป็นกันเอง โครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคมคือ โครงสร้างสังคมชนบทและสังคมเมือง ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย

โครงสร้างทางสังคมชนบท จัดได้ว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย เพราะเท่ากับเป็นโครงสร้างของสังคมไทยเกือบทั้งหมดก็ว่าได้ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร ลักษณะจำเพาะที่สำคัญของสังคมชนบทได้แก่ การรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (informal) ของกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) มีการติดต่อกันแบบเป็นกันเอง สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมคล้ายคลึงกัน ทำให้สถานการณ์และบทบาทของคนในสังคมชนบทไม่แตกต่างกันมากนัก ในชนบทจึงไม่เห็นความแตกต่างของชนชั้นทางสังคมได้อย่างชัดเจน สังคมชนบทมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น สมาชิกของสังคมทำหน้าที่สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างราบรื่น โดยมีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการนับถืออาวุโส มีการเห็นอกเห็นใจกัน และมีค่านิยมในเรื่องคุณความดีทางศาสนาเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติทางสังคมของคนชนบท สถานภาพจะมีลักษณะจำเพาะของตัวบุคคลเอง เช่น อายุ ความสามารถ และคุณความดีส่วนตัว ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในสังคมชนบทมักได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้อาวุโสที่ชาวบ้านเคารพนับถือ (รัชนีกร เศรษฐโชติ, 2532:19)

โครงสร้างสังคมเมืองหลวง ข้อแตกต่างที่สำคัญเด่นชัดระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมืองใหญ่หรือสังคมเมืองหลวง ได้แก่ จำนวนกลุ่มและองค์กรที่มีมาก หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานภาพทางสังคมของบุคคลในเมืองหลวงขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจและความเกี่ยวข้องทางการเมืองและระดับการศึกษา ซึ่งผิดจากเกณฑ์ของสังคมชนบท นอกจากนั้นแล้วโครงสร้างชนชั้นทางสังคมในเมืองหลวงจะชัดเจนดังนี้

1. ชนชั้นผู้ดีเก่า (aristocrats) ได้แก่ ผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลเก่าและขุนนาง มักมีสมบัติเป็นที่ดินมากกว่าเงินสด และมีอิทธิพลทางการเมืองบ้างแต่ไม่มากนัก
2. ชนชั้นบุคคลชั้นนำในสังคม (elite) ได้แก่ ผู้บริหารประเทศ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง และนักธุรกิจ เจ้าของกิจการที่ใหญ่โตมั่นคง เป็นผู้มั่งคั่งสินมั่นคง บุคคลเหล่านี้มักมีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือมีอำนาจทางการเมืองสูง
3. ชนชั้นกลางระดับสูง (upper-middle class) ได้แก่ ข้าราชการ เช่น ครูอาจารย์ ตำรวจ แพทย์ ทหาร หรือผู้มีอาชีพอื่น ๆ ที่มีระดับความรู้สูงพอสมควร และมีทักษะเหมาะสมกับอาชีพ มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีถึงปานกลาง และพยายามรักษาระดับชั้นของตนไว้อย่างเหนียวแน่น

4. ชั้นกลางระดับต่ำ (lower-middle class) ได้แก่ ช่างฝีมือ กรรมกรชำนาญงาน และคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ บุคคลที่จัดอยู่ในชั้นนี้มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะส่งสมเงินทองเพื่อจะไต่เต้าไปสู่ชนชั้นทางสังคมที่สูงขึ้นกว่าเดิม

5. ชั้นต่ำ (lower class) ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ เช่น พวกกรรมกรไร้ฝีมือ คนรับใช้ แม่ค้าพ่อค้าหาบเร่ และผู้ที่หาเช้ากินค่ำทั้งหลาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้อพยพย้ายถิ่นจากสังคมชนบทเข้ามาขายแรงงานและอาศัยอยู่ตามชุมชนแออัดของสังคมเมืองหลวง

สำหรับค่านิยมของคนเมืองหลวงนั้นจะเน้นหนักเรื่องอำนาจและความมั่งคั่งมากกว่าชนบท มีความต้องการเติบโตเองจากชั้นทางสังคมเดิมไปสู่ชั้นที่สูงกว่า โดยอาศัยปัจจัยอำนาจทางการเมือง อภิสิทธิ์ และพวกพ้องเป็นตัวเร่ง (รัฐนิกร เศรษฐวิฑู, 2532: 20) และถึงแม้ว่าการศึกษาเพื่อที่จะ รู้จักสังคมชนบทเป็นหลักก็ตาม แต่จำเป็นต้องพิจารณาถึงอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมเมืองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของสังคมไทยด้วย

โครงสร้างทางสังคมไม่ว่าจะในชนบทหรือในเมือง ประกอบด้วยสถาบันพื้นฐาน คือครอบครัว ซึ่งกล่าวได้ว่า “ครอบครัว” เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นสถาบันขั้นมูลฐานของวิวัฒนาการของมนุษย์ อันเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม องค์ประกอบของครอบครัวนั้นจะต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีมาอยู่ร่วมกัน โดยการสมรส หรือ ความผูกพันทางสายโลหิต สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน มีข้อตกลงทางเศรษฐกิจและสังคมเพียงพอที่จะเลี้ยงดูบุตรธิดาให้มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาได้ และตามปกติแล้วครอบครัวย่อมทำหน้าที่เบื้องต้นที่จำเป็นต่างๆ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ของมนุษย์ นอกจากนี้ครอบครัวยังมีหน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ให้กับสังคม อันได้แก่ การให้กำเนิดบุตรธิดา รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กเรียนรู้ระเบียบของสังคม และการให้การศึกษาเรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อที่เด็กจะได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเมื่อเจริญเติบโตในภายภาคหน้า

ในอดีต ครอบครัวไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวเชิงขยาย เนื่องจากเป็นครอบครัวที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในชนบท จึงมีขนาดครอบครัวค่อนข้างใหญ่ กล่าวคือ มีลูกประมาณตั้งแต่ 5-6 คนขึ้นไป และบางครอบครัวก็มีลูกจำนวน 9-10 คน (สนธิ สมัครงการ, 2528: 216) การมีลูกมากแบบ “ลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง” หมายถึงการมีแรงงานช่วยในการทำไร่ทำนา รวมทั้งการทำงานบ้านด้วย นอกจากนั้นการมีลูกมากไม่ค่อยมีผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพราะครอบครัวเกษตรกรรมของไทยมีลักษณะเป็นทั้งหน่วยผลิตและ

หน่วยบริโภค คือ สามารถผลิตอาหาร เช่น ข้าว และพืชผัก รวมทั้งการมีสัตว์น้ำตามสภาพของ
ท้องถื่นไว้บริโภคอย่างพอเพียงแก่สมาชิกของครอบครัว ในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก
ปู่ย่า ตายาย มีความผูกพันกันทางสายเลือดมาก แม้ว่าจะแยกครอบครัวไปแล้วก็ตาม พ่อแม่ยังคง
ติดตามดูแลลูกของตน พี่น้องก็มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ในครอบครัวพ่อจะเป็นผู้ให้ความคุ้มครอง
ป้องกัน ถึงแม้พ่อจะเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่ก็มีความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสกว่า พ่อแม่มัก
สอนลูกหลานอยู่เสมอว่า ต้องมีสัมมาคารวะ เด็กเล็กก็จะถูกสอนให้เชื่อฟังรุ่นพี่ต่อไป ทุกคนใน
ครอบครัวให้ความร่วมมือกัน เด็กเป็นจุดรวมความสนใจของครอบครัว มีทั้งพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย
คอยดูแลใกล้ชิด ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า สังคมไทยเป็นสังคมเกษตร ครอบครัว ประกอบ
อาชีพทำไร่ทำนาบนพื้นที่ของตน และปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่ทำกิน จึงมีเวลาพบปะกับ
สมาชิกในครอบครัวตลอดเวลา พ่อแม่มีเวลาพูดคุยชี้แนะอบรมสั่งสอนลูกมาก มีผู้อาวุโสทำหน้าที่
ให้คำปรึกษาแนะนำลูกหลาน ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงเหนียวแน่น ลักษณะเช่นนี้ ครอบครัว
ไทยทั้งในเมืองและในชนบทไม่แตกต่างกัน

แต่ปัจจุบันเนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรม จึงส่งผลให้เกิด
ความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ มีการ
เปลี่ยนแปลงวิธีการเกษตรแบบยังชีพมาเป็นการเกษตรเชิงธุรกิจเพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตที่มี
จำนวนมาก จนกลายเป็นอุตสาหกรรม ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการแข่งขันกัน มีความต้องการแรง
งานเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อกันของบุคคลเป็นความ
สัมพันธ์ที่มีระเบียบแบบแผน เช่น ความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง มี
การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมจากธรรมชาติมาเป็นสภาพแวดล้อมของวัตถุ ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญ
สำคัญกับวัตถุมาก เพราะสามารถอำนวยความสะดวกสบายให้ชีวิตได้ ความเห็นอกเห็นใจช่วย
เหลือเฟือพากันจึงน้อยลง ความเป็นอยู่เป็นแบบต่อสู้เอาตัวรอด นอกจากนี้ยังมีชนชั้นกลางมาก
ขึ้น สังคมยอมรับบุคคลโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถมากขึ้น คนหนุ่มสาวมีการตื่นตัวกับ
เทคโนโลยีมากขึ้น ได้รับการศึกษามากขึ้น ต่างก็พยายามหางานทำในสถานที่และตำแหน่งที่ดี
(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2533: 8) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับสังคมแล้ว ยัง
ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในครอบครัวอีกด้วย กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย
มาเป็นครอบครัวเดี่ยว ในครอบครัวประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ไม่มีญาติพี่น้องที่ให้ความช่วยเหลือ
มีความเสมอภาคกันทั้งชายและหญิง ฝ่ายหญิงอาจมีบทบาทในการทำงานเพื่อช่วยเหลือ
ครอบครัวมากขึ้น ทั้งพ่อและแม่จำเป็นต้องช่วยกันทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ดังผลการวิจัย
ของ ทวีวัฒน์ ธนาคม (2534: 55) ซึ่งพบว่า สาเหตุที่สตรีต้องทำงานนอกบ้านเนื่องมาจากต้องช่วย

ครอบครัวเพราะค่าครองชีพสูง และ ชิคชม วัชรเนตร (2522: 1) ศึกษาเกี่ยวกับสตรีที่ทำงานกับ ภาระความรับผิดชอบในครอบครัวพบว่า แต่เดิมสตรีไม่มีโอกาสทำงานนอกบ้าน มีภาระการทำงานในครอบครัวเท่านั้น เพิ่งจะเริ่มออกทำงานนอกบ้านเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา การทำงานของสตรีส่วนใหญ่ต้องการเงินมากกว่าเหตุผลด้านอื่น และสตรีควรต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยรับภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว เมื่อทั้งพ่อและแม่ต้องช่วยกันหารายได้ ประกอบกับสภาพการจราจรที่แออัด ทำให้ผู้คนเสียเวลาไปกับการเดินทาง ยิ่งทำให้เวลาที่มีให้แก่ครอบครัวน้อยลงไปอีก ทำให้ชีวิตภายในครอบครัวไม่ราบรื่น เกิดการแตกแยก ซึ่งพบว่า มีอัตราการจดทะเบียนหย่าเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ใน พ.ศ.2530 มีอัตราการจดทะเบียนหย่าเท่ากับ 3.1 ใน พ.ศ.2531 มีอัตราการจดทะเบียนหย่าเท่ากับ 3.2 ใน พ.ศ.2532 มีอัตราการจดทะเบียนหย่าเท่ากับ 3.7 และใน พ.ศ.2533 มีอัตราการจดทะเบียนหย่าเท่ากับ 4 ต่อหนึ่งพันครอบครัว ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2536: 52) ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาในการเลี้ยงดูบุตร การที่สตรีทำงานหารายได้ช่วยครอบครัว ทำให้ต้องเอาเวลาที่ควรอบรมดูแลบุตรมาใช้ในการทำงาน ส่งผลให้อบรมและเลี้ยงดูบุตรไม่เต็มที่ เด็กขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ ขาดที่พึ่งที่ปรึกษา บ้างก็ใช้ชีวิตเพียงลำพังกับพี่เลี้ยง โรงเรียน หรือโทรทัศน์ ทำให้เด็กแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม ทำความผิด หรือก่อปัญหาให้สังคมอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้น สังคมและครอบครัวไทยในปัจจุบันจึงตกอยู่ในสภาพที่ควรได้รับการดูแล ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นสถาบันที่มีความแข็งแกร่ง เป็นที่ยึดเหนี่ยวของสมาชิกในสังคมและครอบครัว อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมโดยรวม

2.2 การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย

นักจิตวิทยาสังคมทั้งหลายต่างก็เห็นพ้องกันว่า กระบวนการสังคมนิยม (socialization) ที่เป็นขบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผู้กำหนดขึ้นนั้น เป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของคนในสังคม วัฒนธรรมในการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ได้แก่ วิธีการให้อาหารแก่เด็กอ่อน การให้เด็กอดนม (weaning) การฝึกหัดเกี่ยวกับการขับถ่าย (toilet training) และการอบรมกิริยามารยาท และค่านิยมของสังคมให้แก่เด็ก (รัชนีกร เศรษฐโช, 2532: 20) ผลของการเลี้ยงดูและอบรมจะเป็นการสร้างบุคลิกภาพของผู้ใหญ่ในอนาคตของสังคม ซึ่งครอบครัวมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรธิดา เพราะครอบครัวจะเป็นพื้นฐานในการที่จะบ่มเพาะทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และความพร้อมที่จะมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองของบุคคล

ตั้งที่กล่าวมาข้างต้น ในอดีตโครงสร้างทางสังคมประกอบขึ้นด้วยสถาบันพื้นฐาน คือ ครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวเชิงขยายมีการอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่มแต่ละครอบครัวประกอบไปด้วยญาติพี่น้องมากมาย เป็นลักษณะของเครือญาติ ซึ่งในสภาพดังกล่าวส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นได้รับการสั่งสอนอบรมจากผู้ใหญ่ที่อยู่แวดล้อม เด็กได้รับการเรียนรู้ถึงสายใยแห่งความรักใคร่ ไม่โดดเดี่ยว ไร้เหว ลักษณะของครอบครัวเชิงขยายในอดีต ทำให้เด็กเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตการพึ่งพาตนเองและวิชาชีพ เด็กเล็กๆ มักติดตามพ่อแม่ออกไปทำงานด้วย หรือเลียนแบบการทำงานของพ่อแม่ ดังที่ พ.เนตรรังมี (2512: 63) ได้เขียนถึงการที่ตัวท่านเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ดังนี้

"... บ้านผมเป็นเรือนปั้นหยา 2 หลังแปด มีนอกชานเล่นกลางแบบโบราณ... ทาสีเขียวใต้ถุนลาดซีเมนต์เป็นลานกว้าง เสาร์เรือมาใช้ซุงทั้งคืนกลมๆ..."

"... เรือนหลังเล็กเป็นเรือนปั้นหยาธรรมดา หลังคามุงสังกะสี เป็นบ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงและไม่ได้ลาดซีเมนต์ ที่พื้นชั้นล่างจึงเป็นดิน เหมาะสำหรับลงไปวิ่งเล่นในฤดูร้อน..."

"... แม่มักจะอยู่ที่ใต้ถุนเรือนใหญ่ ซึ่งทำร้านไม้สักยกพื้นกว้างสำหรับแม่นั่งทำงานบ้าน ทำขนมและงานอดิเรก..."

"... แม่ชอบให้ลูกหรือใครๆ ที่อยู่กับแม่ ทำอะไรทุกอย่างเหมือนแม่..."

"... แม่รู้ว่าลูกของแม่ไม่ขโมยของใคร หรือเก็บเอาโดยไม่ได้รับอนุญาตก็มันเรื่องอะไรจะต้องทำเช่นนั้น ดันไม้ดอกไม้ในบ้านเราก็ดมไป..."

"... ต้องหัดตัวเป็นคนอยู่่ายกินง่าย ลูกทำตัวเป็นคนสำราญเหมือนเมื่อพ่ออยู่นั้นไม่ได้..."

สิ่งเหล่านี้หล่อหลอมให้เด็กเรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตต่างๆ เป็นประสบการณ์ชีวิตที่สอนเด็กแบบไม่เร่งรัด เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของเขาที่เคยชิน ครอบครัวที่อยู่รวมกันจำนวนมากเมื่อมีเด็กเล็กเกิดขึ้นที่ที่โตกว่าก็จะเลี้ยงดูน้องๆ ที่ยังเล็กอยู่ หนุ่มสาวที่แต่งงานมีบุตรญาติพี่น้องในครัวเรือนก็จะช่วยกันเป็นพี่เลี้ยงประดับประดาพ่อแม่รายใหม่ให้ค่อยๆ ปรับตัว และเรียนรู้วิธีการเลี้ยงดูบุตรแบบค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งปรับตัวเลี้ยงดูต่อไปได้อย่างดี ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กมีทั้งพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และพี่ของเด็ก แม้ว่าส่วนใหญ่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านปล่อยภาระการเลี้ยงดูไว้กับปู่ย่าตายาย แต่ผู้ที่เลี้ยงดูเด็กก็ล้วนแต่เอาใจใส่ทะนุถนอม คอยสั่งสอนอบรมเด็กให้เป็นคนดี ประพฤติดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นวิถีชีวิตที่กลมกลืน มีความสุข มีสุขภาพจิตดี และมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ทั้งในสังคมและครอบครัว

ลักษณะที่เด่นชัดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวเชิงขยายในอดีตยังแสดงออกให้เห็นในวรรณกรรมไทยถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก และการอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"จึงวางองค์ลงบนแปลแล้วเห่ซ้ำ	ทำขนมแข่งม้าเวลาศึก
โกละเห่เอละโหโกละฮีก	อีกทีกทั้งศาลาจนราตรี
ถึงศึกคืนคืนนอนป้อนกล้วยน้ำ	กุมารกสักลีนกินจนสิ้นหรี
ทั้งฟูกเบาะเมาะหมอนอ่อนอินทรีย์	พระโยคีคอยระวังเป็นกังวล"

(พระอภัยมณี, 2505: 318.)

"เจ้าเนื้อละมุนเอย	เนื้อเจ้าอุ่นเหมือนสำลี
แม่มีให้ผู้ใดต้อง	เนื้อเจ้าจะหอมองลี
ทองคำเจ้าคนเคียวเอย"	

(บทกลอนกล่อมเด็ก, 2500: 96.)

"แล้วลูบหลังสั่งความพลายงามน้อย	เจ้าจงค่อยรำเรียนเขียนคาถา
รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา	ไปเบื้องหน้าเติบโตใหญ่จะให้คุณ

(ขุนช้างขุนแผน, 2529, 510.)

"... การเรื้อนตนเร่งคิด	อย่านั่งคิดผู้ใหญ่
อย่าใฝ่สูงให้พินศักดิ์	ที่รักอย่าดูถูก
ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง	สร้างกุศลอย่างรู้โรย..."

(สุภาษิตพระร่วง, 2505: 102.)

"โบราณท่านจึงตั้งคติมา	ว่าวุฒิมีสี่ประการ
หนึ่งเป็นผู้คมีเชื้อชาติ	กริยามารยาทส่งสัมฐาน
หนึ่งได้ศึกษาวิชาชาญ	เป็นแก่นสารคือคุณอุคหนุนตัว
หนึ่งว่าอายุเจริญวัย	เข้าใจคิดชอบประกอบทั่ว
หนึ่งปัญญาอ่อนไวไม่มีนัว	จึงจะรู้ดีชั่วในทางงาน

(ขุนช้างขุนแผน, 2529: 298.)

จากวรรณคดีไทยจะเห็นว่า ผู้ใหญ่อบรมสั่งสอนเด็กด้วยถ้อยคำ เป็นพฤติกรรมทางวาจาของผู้ใหญ่ให้เด็กได้เรียนรู้เป็นแบบอย่างในชีวิตประจำวันและเป็นการสอนในครอบครัว มากกว่าการอบรมสั่งสอนอย่างเป็นทางการในปัจจุบัน ครูหุข (วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์) จากมูลนิธิเด็ก ได้วิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบไทย (2530: 26) พบว่าลักษณะครอบครัวเชิงขยาย ทำให้เด็กๆ รู้สึกอบอุ่น ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจต่อเด็กผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างของวิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง ตลอดจนการทำงานที่เด็กสามารถเลียนแบบได้

ประเด็นที่น่าหยิบยกมากล่าวถึงอีกประการหนึ่งก็คือ เด็กของครอบครัวไทยที่เกิดมาจะเป็นจุดรวมความสนใจและความสามัคคีของครอบครัว กล่าวคือ เมื่อการแต่งงานของหนุ่มสาวผ่านไปแล้ว สังคมจะดึงคู่แต่งงานไประยะเวลาหนึ่ง ครั้นเมื่อฝ่ายหญิงตั้งครรภ์แล้ว สังคมและวงศาคณาญาติจะเริ่มให้ความสนใจแก่คู่แต่งงานนั้นอีกครั้งหนึ่ง เช่น ผู้ที่จะเป็นปู่ย่า ตายาย ของเด็กที่จะเกิดมาจะตื่นเต้นกับ “หลานปู่ หลานตา” เป็นการใหญ่ โดยส่วนรวมแล้วอยากให้เด็กที่เกิดใหม่เป็นผู้ชาย เพราะถือกันว่าจะเป็นผู้สืบสกุลและสืบทอดพระศาสนาด้วยการบวชเป็นพระต่อไป ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตของครอบครัวไทยนี้มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตอย่างแนบแน่น บิดามารดา และบุตร มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็น “แม่” จะมีความสัมพันธ์กับ “ลูก” มากยิ่งกว่าบุคคลอื่น ทั้งนี้เพราะแม่ส่วนใหญ่ในสมัยก่อนทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน จึงมีเวลาอยู่กับบ้าน และดูแลอบรมลูกอย่างใกล้ชิด

ครั้นเมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นก็จะมีการวางแผนการศึกษาและการประกอบอาชีพให้แก่ลูก สำหรับครอบครัวที่ประกอบอาชีพบางประเภท เช่น การแกะสลัก การทำบาตร การปั้นหม้อ งานช่างทอง ฯลฯ ก็มักนิยมถ่ายทอดฝีมืออบรมวิชาชีพนั้นให้แก่ลูกหลาน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาและสืบทอดวิชาชีพของตระกูลไว้มิให้สูญหายไป

ในปัจจุบันการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้วยอิทธิพลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้วยอิทธิพลของสื่อมวลชน และการแพร่เข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้วิถีชีวิตคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในสังคมเมืองและค่อยๆ ขยายการเปลี่ยนแปลงไปในสังคมชนบท จากครอบครัวขยายมีแนวโน้มกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ความใกล้ชิดในครอบครัวอย่างแต่ก่อนน้อยลง พ่อแม่ต้องช่วยกันหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ปลดภาระการเลี้ยงดูบุตรให้อยู่กับพี่เลี้ยง หรือสื่อทางโทรทัศน์ ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมตามมา ดังที่ นายแพทย์สุรเกียรติ์ อชานานุกาภ (2531: 2) กล่าวในการบรรยายเรื่อง สาธารณสุขมูลฐาน หัวใจหลักของอนามัยแม่และเด็กตอนหนึ่งว่า หาก

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นนิคส์แล้ว อาจมีผลกระทบต่อเด็กอย่างสูง พ่อแม่ในวัยหนุ่มสาวจะหลังไหลมาหางานทำในเมืองมากขึ้น ทำให้ขาดโอกาสที่จะเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิด ข้อสำคัญเด็กจะไม่มีโอกาสกินนมแม่ ทางด้านจิตใจเด็กจะว้าวุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะช่วง 3 ขวบแรก ถ้าหากพ่อแม่ห่างเหินกับลูกจะมีผลต่อความเจริญทางสติปัญญา นิสัยใจคอของเด็กในอนาคตได้

นายแพทย์ธีระ รามสูตร (2531: 18) ได้กล่าวว่า สภาพครอบครัวของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากแรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ความพร้อมของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกลดน้อยลง แม่ต้องออกไปหารายได้จนเจือครอบครัวจนไม่มีเวลาเลี้ยงดูอบรมลูกได้อย่างใกล้ชิดเช่นในอดีต โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและสูง มักให้ความสำคัญกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากกว่าการเอาใจใส่ที่จะเลี้ยงดูอบรมลูกอย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กตกอยู่ในสถานะที่เหมือนลูกทอดทิ้ง ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดปัญหาด้านสภาพจิตใจขึ้นมาได้ และอาจมีผลทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ค่อยคุณภาพอีกด้วย

นอกจากนี้ การไม่เลือกสรรสื่อที่ดีให้แก่ลูก แต่ปล่อยให้สื่อโทรทัศน์เป็นตัวส่งสอนอบรมลูกจะก่อให้เกิดการรับรู้ และพฤติกรรมของเด็กที่ไม่ถูกต้อง ดังที่ เข็มพร วิรุพราพันธ์ (2534: 17-23) กล่าวไว้ว่าโดยเฉลี่ยเด็กจะอยู่หน้าจอโทรทัศน์อย่างน้อยวันละ 3-4 ชั่วโมง หรือไม่น้อยกว่า 1,092 ชั่วโมงต่อปี ถ้าหากเปรียบเทียบกับเวลาที่เด็กอยู่ในห้องเรียนประมาณ 2,200 ชั่วโมงต่อปี โทรทัศน์จึงกล่าวเป็นครูของเด็กที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะมีทั้งความสนุกและบันเทิง เด็กดูด้วยความเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมายจากโทรทัศน์ ผลกระทบของโทรทัศน์คือการใช้เวลาของเด็ก การนั่งดูโทรทัศน์นานๆ จะทำให้เด็กมีเวลาวิ่งออกกำลังกายน้อยลง ซึ่งจะมีผลต่อความแข็งแรงของร่างกาย ความแจ่มใสของอารมณ์ การใช้สายตามากเกินไปอันเป็นผลต่อสุขภาพกายและจิต ยิ่งไปกว่านั้นการดูโทรทัศน์เป็นการรับรู้ผลที่ถูกป้อนให้ฝ่ายเดียว เด็กไม่ได้ใช้ความคิดจินตนาการ ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างคือ โทรทัศน์แย่งเวลาของเด็กไปจากเพื่อนและครอบครัว เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง ทำให้การเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสังคมแย่ลง นอกจากนี้รายการทางโทรทัศน์หรือโฆษณายังมีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็ก เช่น การใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ความต้องการบริโภคสิ่งของที่ไม่จำเป็น ความสนใจเรื่องเพศก่อนวัย ฯลฯ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องตระหนัก ทั้งนี้เพราะเด็กอยู่ใกล้ชิดและผูกพันกับครอบครัว เด็กต้องการความรักและความอบอุ่นจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เด็ก

เจริญเติบโตได้อย่างดีมีคุณภาพจึงควรผ่านกระบวนการเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก 3 ด้าน (ศุมนอมรวีวัฒน์ และคณะ 2534, 72-80) ได้แก่

แนวคิดด้านพัฒนาการทางกายเด็กจะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงวัยเด็ก ในช่วงกระบวนการพัฒนาการเด็กจะผ่านขั้นตอนพัฒนาการที่แน่นอนซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ เด็กต้องการการนอนหลับ และอาหารที่เพียงพอ และจำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายเพื่อการเจริญเติบโตของร่างกายที่เหมาะสม

แนวคิดด้านพัฒนาการทางสติปัญญา การกระตุ้นอย่างเหมาะสม และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น สำหรับเด็กที่จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างเหมาะสม เด็กในวัยก่อนเรียนจะเรียนรู้ทักษะด้านความรู้ความเข้าใจหลายประการ ซึ่งจะนำไปใช้ตลอดช่วงชีวิตที่เหลือ ความสามารถทางสติปัญญาหลายๆ อย่างได้จากการเล่น และการจินตนาการ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนจะเกิดขึ้นในพัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน ผู้ใหญ่ใช้โดยการสังเกต จะมีบทบาทสำคัญต่อชนิดของภาษาที่เด็กใช้

แนวคิดด้านพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างเด็กกับพ่อ แม่ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมโดยทั่วไปของเด็ก ความรู้สึกที่แสดงกับเด็กทารกในช่วงปีแรก ๆ ของชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการดูแลของพ่อแม่ พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และจะไวมากต่อความสนใจที่พ่อแม่มีต่อเด็ก ซึ่งถ้าพ่อแม่ให้ความสนใจน้อยก็จะมีผลให้นำไปสู่การมีมโนทัศน์ที่ไม่ดีต่อตนเอง และเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่สูงมาก รวมทั้งไม่สามารถที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเด็กหรือผู้ใหญ่คนอื่นๆ เด็กทุกคนต้องการเรียนรู้คุณลักษณะทางเพศที่เหมาะสมซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ของเขา

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูกที่ตีประกอกับสิ่งแวดล้อมที่ดี จะส่งผลต่อพัฒนาการการเจริญเติบโตที่ดีของเด็ก นอกจากนี้ความมั่นคงในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กก็เป็นสิ่งสำคัญ ครอบครัวที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แต่ผลักภาระให้แก่พี่เลี้ยงเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือโรงเรียน หากบุคคลหรือองค์กรเหล่านี้ขาดความรับผิดชอบ หรือเลี้ยงดูอย่างไม่ได้มาตรฐานก็จะเป็นผลเสียต่อเด็กไทยในทุกวันนี้ พี่เลี้ยงเด็กหายากขึ้นเพราะประเทศเรากำลังก้าวเข้าสู่ประเทศอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เด็กสาวส่วนใหญ่นิยมใช้ชีวิตเป็นสาวโรงงานที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อจะใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานหลังจากหมดภาระหน้าที่การงาน ด้วยเหตุนี้สถานรับเลี้ยงเด็กจึงเป็นที่ต้องการมากขึ้น โรงเรียนอนุบาลหลายแห่งทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเปิดรับเด็กก่อนวัยเรียน

เพิ่มขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนก็เปิดสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนขึ้น ดังผลการศึกษาของ สุณีย์ อเนกพิพัฒน์ (2526: 3) เรื่องการศึกษาการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า เจ้าของหรือผู้จัดการสถานรับเลี้ยงเด็กร้อยละ 78.69 เห็นว่าการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นบริการสำคัญสำหรับเด็กที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องทำงานนอกบ้าน และผลการศึกษาของ ทศนีย์ ภัทรนาวิก (2534: 1) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน เพราะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ และมีส่วนช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอีกด้วย นอกจากนี้จากสถิติจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กของฝ่ายส่งเสริม กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น บ้านราชวิถี กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย พบว่า ใน พ.ศ.2533 กรุงเทพมหานครมีสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งสิ้น 458 แห่ง ใน พ.ศ.2534 มีจำนวน 420 แห่ง ใน พ.ศ.2535 มีจำนวน 431 แห่ง และใน พ.ศ.2536 มีจำนวน 420 แห่ง จะเห็นได้ว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบันมาก ดังนั้น เมื่อจำเป็นต้องพึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กมาทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กแทนพ่อแม่จึงควรมีความรู้พื้นฐานเพื่อเป็นหลักในการพิจารณามาตรฐานในการดำเนินงาน และคุณภาพในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับบุตรหลานที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

2.3 สภาพสังคม ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางจากนานาประเทศถึงผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศซึ่งส่งผลให้ทิศทางในการพัฒนาประเทศไทยเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรดั้งเดิมก้าวไปสู่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมความต้องการทางด้านแรงงานที่มีมากขึ้นจึงนำไปสู่การย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองใหญ่มากขึ้น โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครที่มีคนจากชนบทอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2531 ของ ธนาลัย สุขพัฒน์ชี (2534: 69-70) พบว่า ในระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2529 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2531 มีการย้ายถิ่นของประชากรจากต่างจังหวัดเข้าสู่กรุงเทพมหานคร 123,895 คน โดยผู้ย้ายถิ่นเป็นหญิงมากกว่าชาย คือหญิงร้อยละ 62.3 ชายร้อยละ 37.7 ส่วนใหญ่เป็นเด็กและวัยหนุ่มสาว คือร้อยละ 84.7 เป็นผู้ที่มิใช่อายุต่ำกว่า 30 ปี และย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงร้อยละ 44.4 รองลงมาคือภาคกลางร้อยละ 22.2 ภาคเหนือ ร้อยละ 17.9 ปริมณฑลร้อยละ 7.6 และภาคใต้ ร้อยละ 7.1 สาเหตุสำคัญของการย้ายถิ่นมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ร้อยละ 65.5 ย้ายเข้ามาเพื่อหางานทำ และต้องการทำงานที่มีรายได้มากกว่าเดิมหรือเพื่อเปลี่ยนงาน ร้อยละ 18.8 ย้ายเพื่อติดตามหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 10.2 ย้ายเข้ามาเพื่อศึกษาต่อ ร้อยละ 3.4 ย้ายเข้ามาเพราะหน้าที่

การงานและเหตุผลอื่น ผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำก่อนเข้าสู่กรุงเทพมหานครร้อยละ 74.2 ประกอบอาชีพ
 เกี่ยวกับการเกษตร จากสถิติข้างต้นจะเห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อหา
 งานทำ ทั้งนี้เพราะกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา
 การแพทย์ การสาธารณสุข และอื่นๆ มีสถานที่บันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ ความเจริญทุกสิ่งมา
 รวมกันในเขตกรุงเทพมหานคร การที่คนรู้สึกเช่นนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนนิยมที่จะเข้ามา
 ประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร การต้องการความก้าวหน้าและความสะดวกสบายในชีวิต
 ครอบครัวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานคร การที่คนรู้สึกเช่นนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้
 คนนิยมที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร การต้องการความก้าวหน้าและความสะดวก
 สบายในชีวิต ครอบครัวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานคร บางครอบครัวไม่สามารถ
 อพยพสมาชิกมาได้หมด เนื่องจากค่าครองชีพที่สูง หรือการที่คนรุ่นใหม่รักอิสระในการแยกตัว
 ออกมาต่างหาก หรือความรักในถิ่นฐานเดิมและความไม่คุ้นเคยกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของ
 สังคมกรุงเทพมหานครของคนรุ่นเก่า ทำให้คนชราต้องขอมอบอยู่ในท้องถิ่นชนบท และปล่อยให้
 สมาชิกรุ่นใหม่เข้ามาหางานทำ มาตั้งครอบครัวใหม่ครอบครัวในกรุงเทพมหานครจึงมีสภาพเป็น
 ครอบครัวเดี่ยว (วารุณี โรมรัตน์พันธ์, 2534: 98) ครอบครัวเดี่ยวที่เกิดขึ้นใหม่นี้ขาดความมั่นคง
 เพราะสภาพของครอบครัวที่มีแต่พ่อแม่และลูก พ่อแม่ส่วนใหญ่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน
 สาเหตุหนึ่งมาจากสังคมกรุงเทพมหานครยอมรับสตรีให้มีความเท่าเทียมกับบุรุษมากขึ้น
 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2533: 222) จึงเป็นโอกาสให้สตรีได้เลือกอาชีพตามความถนัด
 และได้ช่วยประกอบอาชีพทำให้รายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น ฐานะของครอบครัวดีขึ้น (ทวีรัสมิ์
 ชนาคม, 2534: 221) เป็นผลทำให้ลูกซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ขาดการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ ความ
 สัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูกลดความเหนียวแน่นลง ครอบครัวสูญเสียหน้าที่การอบรม
 สั่งสอนสมาชิกใหม่ และการเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องมอบภาระการดูแลบุตรให้คนรับใช้หรือพี่เลี้ยง
 เด็ก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมา จากบันทึกสังคมไทย
 2528 พบว่า ประเทศไทยมีเด็กกระทำผิดถึง 1 ล้านคน สาเหตุมาจากปัญหาครอบครัว (สายสุรี จุติกุล,
 2528: 2-7) เมื่อครอบครัวเดี่ยวต้องพึ่งพาตนเองไม่มีบุคคลที่สาม เช่น ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้อง
 มารับภาระดูแลเด็ก พ่อแม่จึงลดช่องว่างระหว่างตนกับลูกด้วยการปรนเปรอทางวัตถุ เช่น การให้
 ของเล่นมากขึ้น ส่งเสริมการบริโภคมากขึ้น แต่กลับดูแลในส่วนของการพื้นฐานทางจิตใจ
 คือความรัก ความอบอุ่นน้อยลง บางรายใช้เด็กเป็นแหล่งระบายอารมณ์ที่กดดันมาจากหน้าที่การ
 งาน ความบีบรัดทางเศรษฐกิจ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ลูกกลายเป็นแผลในจิตใจของเด็ก ส่งผลให้พวกเขา
 มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่กลายเป็นปัญหาของสังคม อย่างมากมาย ปัญหาเหล่านี้ล้วนมาจากสภาพที่
 กำลังแตกสลายของโครงสร้างทางสังคมและครอบครัว มีข้อมูลจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ชี้ให้เห็นว่า

ใน พ.ศ.2528 มีเด็กในวัยก่อนเรียนและวัยเรียนเร่ร่อนหนีออกจากบ้านเป็นจำนวนมากถึง 6,503 คน เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าสาเหตุที่เขากลับจากบ้านเพราะครอบครัวของเขา ประสบปัญหา พวกเขาไม่ได้รับความรักและความสนใจจากบิดามารดาเลย และเด็กอีกจำนวนมาก ที่ครอบครัวไม่สามารถระงับความประพฤติได้เต็มที่ ก็มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ปัญหาผลการเรียนต่ำ และ มั่วสุมกันตามสถานเริงรมย์ต่างๆ หรือมุ่งไปที่สิ่งเสพติดทั้งหลายอย่างไม่มีความยับยั้งชั่งใจ (เกื้อ แก้วกูด, 2533: 92-95)

การคิดหาวิธีการฟื้นฟูโครงสร้างของสภาพสังคมและครอบครัวเพื่อเอื้ออำนวยให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นในบรรยากาศที่เหมาะสม อันเป็นการสกัดกั้นปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมาภายหลัง เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ สภาพสังคมดังกล่าวข้างต้นทำให้พ่อแม่ต้องหาวิธีแก้จากเดิมเคย ใช้วิธีจ้างคนรับใช้หรือพี่เลี้ยงเด็ก แต่ปัจจุบันบุคคลเหล่านี้นิยมไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มาก สถานรับเลี้ยงเด็กจึงเป็นทางเลือกใหม่ที่นิยมในขณะนี้ให้ทำหน้าที่ดูแลอบรมสั่งสอนแทนแม่ ที่ไม่มีเวลาในการเลี้ยงดู สิ่งหนึ่งที่ควรตระหนักถึงคือคุณภาพในการเลี้ยงดูให้การอบรมสั่งสอน เด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้

2.4 ความเป็นมาของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย

การจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง สำหรับประเทศที่เห็นความสำคัญของทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้เพราะปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ในระยะช่วงต้นของชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งอายุถึง 6 ปีนั้นเป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุด ของการพัฒนาการด้านความเจริญเติบโตของเด็ก ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และบุคลิกภาพ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตนั้นมีอิทธิพลที่จะเสริมสร้างรากฐานของชีวิตที่จะทำ ให้เด็กก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ต่อไป ดังนั้น ถ้าเด็กในช่วงก่อนวัยเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีพัฒนาการที่ถูกต้องแล้วก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

การเลี้ยงดูเด็กในอดีตเป็นหน้าที่ของครอบครัว อันมีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และเครือญาติ ช่วยกันเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน เด็กชายได้รับการอบรมเรื่องการทำมาหากิน การช่าง การสืบทอด ศาสนา ศิลปวิทยาการต่างๆ เมื่อเติบโตขึ้นได้เรียนจากวัด เด็กหญิงเรียนรู้จากแม่ในเรื่องหน้าที่ของ ผู้หญิง เมื่อสังคมเริ่มเปลี่ยนในสมัยรัชกาลที่ 5 รัชอิทธิพลตะวันตก เริ่มมีการปฏิรูปการปกครอง ปฏิรูปการศึกษา รัฐบาลเริ่มจัดให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน จัดการศึกษาอบรม รวมทั้งจัด

การสงเคราะห์ด้วย หนึ่งในนั้นคือ การจัดตั้งโรงเรียนเด็ก ใน พ.ศ.2432 โดยพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ได้ทรงสละทรัพย์จำนวนมากตั้ง โรงเรียนเด็ก เพื่อรับเด็กอนาถาตั้งแต่เด็กอ่อน ถึงอายุ 11 ปี มีอาคารที่กินนอนอย่างดี มีโรงงานสอนวิชาอาชีพ มีที่เดินฝึกหัดทำสวน มีสถานพยาบาล มีสระน้ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากพระวิมาดาเธอทรงสูญเสียพระธิดา ซึ่งประจวบสิ้นพระชนม์ จึงบำเพ็ญ กุศลช่วยเหลือเด็กกำพร้า โดยตั้งเกณฑ์รับเด็กไว้ 3 วิธี คือ

1. ให้กรมตำรวจนำเด็กนาคาจรจัดที่ไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อแม่มาส่งโรงเรียนเด็ก
2. ขอให้โรงพยาบาลส่งลูกคนอนาถาที่พ่อแม่ตายในโรงพยาบาล
3. มีที่ให้พ่อแม่นำเด็กอ่อนเกิดใหม่ซึ่งไม่สามารถเลี้ยงดูได้มาทิ้งไว้ที่ประตูโดยไม่มีใครรู้

ว่าเป็นลูกใคร หรือนำลูกที่โตแล้วมายกให้แก่โรงเรียนเด็ก โดยทำสัญญาว่าจะไม่มาเอาคืนไปตลอด เวลา 20 ปี

โรงเรียนเด็กนี้ตั้งได้ 21 ปี ต้องเลิกล้มไปและเปลี่ยนเป็นโรงเรียนธรรมดา คือ โรงเรียน เบญจมราชูทิศ ทั้งนี้เพราะต่อมาเด็กที่มาเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช่เด็กกำพร้าอนาถา เป็นเด็กที่พ่อแม่ สามารถเลี้ยงดูได้เอง ลูกผู้ดีมีตระกูล นามาฝากไว้โดยหวังให้อยู่ได้พระบารมี เพื่อรับความเลี้ยงดู และอบรมศึกษาอย่างดีเพราะครูผู้สอนก็เป็นครูชั้นเยี่ยม ฉะนั้นเมื่อการรับเด็กเข้าเรียนผิดวัตถุประสงค์ เพราะเด็กที่ตั้งเกณฑ์ไว้ไม่มีมาสมัครเพียงพอ จึงทำให้เลิกล้มไปในปี พ.ศ. 2454

ซึ่งถือได้ว่าโรงเรียนเด็กนี้เป็นต้นกำเนิดของสถานรับเลี้ยงเด็ก ต่อมาใน พ.ศ. 2464 ได้มี การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา บังคับให้เด็กทุกคนที่มีอายุ 7 ปีบริบูรณ์ หรืออย่างเข้า ปีที่ 8 ให้อยู่ในโรงเรียนจนถึง 14 ปีบริบูรณ์ หรืออย่างเข้าปีที่ 15 โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน โดยมี การเรียกเก็บเงินศึกษาฟรี จากประชาชนคนละ 1-3 บาท เพื่อนำไปใช้จ่ายในการจัดดำเนินการ ประถมศึกษา และได้มีการจัดชั้นเรียนประถมสำหรับเตรียมเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ต่อไป การจัดชั้นเรียนแก่เด็กก่อนวัยเรียนปรากฏชัดอีก หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 การ ศึกษาก่อนวัยเรียนได้รับความสำคัญมากขึ้นเพราะกระทรวงธรรมการตระหนักว่า เด็กซึ่งอยู่ในวัย 3-7 ปีนี้จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต ถ้าเด็กไม่ได้รับการฝึกหัดอบรมให้เพียงพอตั้งแต่วัยนี้ เป็นต้นไปแล้ว ในภายหน้าอาจกลายเป็นเจ้าของประเทศที่ไร้ความสามารถ เพื่อช่วยส่งเสริมเด็ก เหล่านี้ให้มีความสามารถและมีความเจริญทางกาย ทางใจ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งโรงเรียนเด็กเล็ก ที่ เรียกว่า โรงเรียนอนุบาล สำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ มารดาเลี้ยงบ้าง เพราะประเทศเราปัจจุบันนี้สตรียังต้องมีส่วนในการทำมาหาเลี้ยงครอบครัวอีกด้วย เมื่อสตรีจำเป็นต้องช่วยครอบครัวหารายได้ย่อมไม่สามารถอบรมและเลี้ยงดูเด็กได้ด้วยดี จำต้อง ปลดปล่อยให้เด็กเสกอยู่ในความดูแลของเด็กโตหรือพี่เลี้ยงบ้าง ผู้ไม่มีความสามารถหรือไม่เอาใจใส่

ต่อเด็กบ้าง อันเป็นผลให้เด็กอ่อนทั้งกำลังกายและสติปัญญา เนื่องจากไม่เคยได้รับการอบรมให้รู้จักกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นความรู้ตามวัยของเด็ก ในต่างประเทศก็ได้มีการจัดตั้งสถานเลี้ยงดูเด็กเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของมารดาเช่นกัน ดังตัวอย่างในประเทศสวีเดน เริ่มมีสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ พ.ศ.2310 โดยมีเหตุผลของการจัดตั้งคือ เพื่อให้การดูแลเด็กแทนมารดาที่ต้องออกไปทำงานในไร่ ประเทศอังกฤษได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2349 เพื่อให้การดูแลและให้ความคุ้มครองแก่เด็กเล็กที่มารดาออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ความต้องการแรงงานสตรีมากขึ้น จึงทำให้มีความต้องการสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนมากขึ้นด้วย ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ได้มีการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณปี พ.ศ.2384 เพื่อให้บริการแก่ผู้หญิงที่ทำงานและได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน และต่อมาก็จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างถาวรขึ้นเพื่อช่วยเหลือหญิงที่มีบุตรและต้องไปทำงานในโรงงาน รัฐบาลของประเทศไทย ซึ่งในสมัยนั้นกระทรวงธรรมการควบคุมดูแลเรื่องการศึกษาอยู่ แม้จะเล็งเห็นความสำคัญของเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ก็ไม่ได้บรรจุข้อกำหนดเกี่ยวกับการอนุบาลศึกษาไว้ในการศึกษาชาติ แต่เป็นการแสดงในแผนภูมิว่า มุลศึกษาเท่ากับความหมายในภาษาอังกฤษว่า การศึกษาระดับต่ำสุด แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2479 มีเรื่องเกี่ยวกับมุลศึกษาหรือการศึกษาก่อนประถมศึกษาปรากฏในแผนผังท้ายคำประกาศของแผนการศึกษาชาติ โดยแสดงแต่เพียงว่าเป็นการศึกษาระดับต่ำสุดที่เพิ่มขึ้นมาและกำหนดเกณฑ์อายุสำหรับการศึกษาระดับนี้ระหว่าง 5-7 ปี ทั้งนี้ไม่มีข้อความอธิบายการจัดชั้นมุลศึกษาในแผนการศึกษาชาติ

สำหรับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ได้จัดการอนุบาลศึกษาเป็นการศึกษาระดับหนึ่งต่างหาก และให้คำนิยามว่าเป็นการอบรมกุลบุตรกุลธิดาก่อนการศึกษาภาคบังคับ โดยมีหลักการให้อบรมนิสัยและฝึกประสาทไว้ให้พร้อมที่จะรับการศึกษาประถมศึกษาต่อไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุการศึกษาระดับนี้อยู่ระหว่าง 4-7 ปี ซึ่งเกณฑ์อายุขั้นต่ำน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 หนึ่งปี สำหรับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ระบุว่า อนุบาลศึกษา ได้แก่ การอบรมเบื้องต้นเพื่อให้กุลบุตร กุลธิดาพร้อมที่จะรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไปเป็นการศึกษาภาคบังคับ อาจจัดโรงเรียนอนุบาลที่มี 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น หรือจัดชั้นเด็กเล็ก 1 ชั้น ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเกณฑ์อายุอยู่ระหว่าง 3-6 ปี โดยเป็นอายุขั้นต่ำและขั้นสูงน้อยกว่าเกณฑ์บังคับ (สุพัตรา ชุมเกตุ 2524: 72-74)

ในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่า สภาพเศรษฐกิจของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว สาบิภรรยาต้องช่วยกันออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวทั้งคู่ ทำให้ต้องฝากบุตรหลานไว้อยู่ในความดูแล

ของญาติพี่น้องหรือคนรับใช้ ทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกต้องสำหรับครอบครัวที่มีรายได้น้อยก็จะนำบุตรหลานไปขอรับบริการยังสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่ยั้งที่สถานประกอบการเหล่านี้หวังค่าบริการมากกว่าการเน้นการเลี้ยงดู และการพัฒนาที่มีมาตรฐานและเหมาะสมสำหรับเด็ก เป็นเหตุให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องเสียเปรียบสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กไม่ได้รับการพัฒนาตามความเหมาะสม จนนั้นเพื่อปกป้องประโยชน์ของประชาชนที่สำคัญคือเด็ก และส่งเสริมสถานประกอบการเลี้ยงดูเด็กให้มีมาตรฐานกรมประชาสงเคราะห์โดยกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนางานควบคุมและส่งเสริมจึงได้รับมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาเด็กรวมทั้งควบคุมและส่งเสริมสถานประกอบการให้ดำเนินการไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อความเจริญเติบโตในทุกด้านของเด็กก่อนวัยเรียน (กรมประชาสงเคราะห์, 2535: 1-3)

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้คำนึงถึงความสำคัญของการศึกษาระดับนี้มาก เนื่องจากตระหนักดีว่าประสิทธิภาพในการเรียนของเด็กในระดับประถมศึกษา มีความแตกต่างกันมากระหว่างเด็กในชนบทและเด็กที่มีฐานะยากจนกับเด็กที่อยู่ในตัวเมือง และเด็กที่มีฐานะดี ทั้งนี้หากไม่นับเนื่องมาจากคุณภาพครูและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เด็กในตัวเมืองและเด็กที่มีฐานะดีจะได้เปรียบในกรณีที่มีโอกาสได้รับการเตรียมตัวโดยเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลก่อนเพราะโรงเรียนอนุบาลในชนบทมีอยู่น้อยกว่าและเด็กยากจนก็มีโอกาสเข้าเรียนน้อยเนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนั้นเด็กที่มีฐานะดียังได้รับการเลี้ยงดูดีกว่าเด็กที่มีฐานะยากจน ทำให้ร่างกายและสมองได้รับการพัฒนาการดีกว่า ผลการเรียนในระดับประถมศึกษาจึงดีกว่า ด้วยเหตุนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 จึงเน้นว่ารัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา เพื่อเตรียมให้เด็กมีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป เนื่องจากได้กำหนดนโยบายที่จะเร่งรัดการจัดการศึกษาระดับนี้ จึงได้กำหนดว่าอาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้ (สุพัศตรา ชุมเกต (2524: 72-74)

การศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนในวัยนี้ควรเป็นในลักษณะที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มากที่สุด เราควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกทักษะพื้นฐานเช่นการฟังการคิดการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้แก่ด้านร่างกาย สติปัญญา การเรียนรู้ทั้งเกี่ยวกับตนเองและสภาพแวดล้อม การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อ

จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2530: 59-60) พบว่า มีรูปแบบของการจัดการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนหลายรูปแบบ ได้แก่

รูปแบบ 1 มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในรูปของการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา โดยจัดเป็นโรงเรียนอนุบาล 2 ปี หรือชั้นเด็กเล็ก 1 ปี ในโรงเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

รูปแบบ 2 จัดในรูปศูนย์เด็กเล็กในสังกัดกรมการศาสนา กรมการฝึกหัดครู องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกือบทั้งหมดได้จัดผนวกไว้กับโรงเรียนประถมศึกษา และเน้นการเตรียมความพร้อมเช่นกัน

รูปแบบ 3 มุ่งส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาการที่เหมาะสม และช่วยแบ่งเบาภาระกิจของบิดามารดา ได้แก่ ศูนย์สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของกรุงเทพมหานคร และสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน หรือของมูลนิธิซึ่งจดทะเบียนอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ เกณฑ์อายุของการศึกษาระดับนี้ ได้กำหนดอายุโดยประมาณไว้ระหว่าง 3-5 ปี การจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นหนักในด้านการสอนหนังสือมาเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่จะเรียนต่อในระดับประถมศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในรูปแบบของชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ขยายเพิ่มเป็นการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบของศูนย์เด็กปฐมวัย วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนที่ผ่านมา ได้ชี้ให้เห็นถึงความคลี่คลายของการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กในระดับนี้ จากการเน้นเรื่องการสอนหนังสือมาเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนหนังสือ แต่ในส่วนของสภาพข้อเท็จจริงแล้ว ขณะนี้นับว่ายังเป็นปัญหาที่ยากแก่การควบคุมให้ดำเนินการก้าวไปสู่จุดหมายที่แท้จริง เพราะยังมีโรงเรียนบางส่วนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าของการฝึกความพร้อมจากการเรียนปนเล่น ส่วนมากมักพอใจกับการที่จะให้บุตรหลานของตนสามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นเท่านั้น จึงหาวิธีการเร่งรัดเด็กด้วยวิธีการต่างๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงและโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ต่อผลเสียหายทางด้านพัฒนาการของเด็กแต่อย่างใด การที่ทางโรงเรียนและศูนย์เด็กต้องจัดการสอนหนังสือเป็นกิจกรรมหลักมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการเข้าใจไม่ถูกต้องของครูผู้ดูแลเด็กเอง ครูมักจะเข้าใจว่าการสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้ คือการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้พ่อแม่ของเด็กก็มีความเชื่อว่ายิ่งให้บุตรหลานเขียนอ่านและคิดเลขได้เร็วเท่าไร ยิ่งเป็นความฉลาด และมักนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น นอกจากนี้สาเหตุที่สำคัญที่สุดก็คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา

เองเป็นตัวกำหนดให้มีการสอนอ่าน เขียนในโรงเรียนศูนย์เด็กก่อนประถมศึกษาด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กในชั้นก่อนวัยเรียนจะเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาทางโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จึงอาศัยวิธีการสอบคัดเลือกเกี่ยวกับการเขียน อ่านและนับเลข เป็นเกณฑ์การคัดเลือกเข้าเรียน จึงเป็นผลให้ทิศทางการให้การศึกษและพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนยังไม่ตรงจุด และไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร

ปัญหาที่น่าจะหยิบยกมาพิจารณาได้แก่ การสอนและไม่สอนหนังสือของสถานรับเลี้ยงเด็ก จากรายงานผลการวิจัยการจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย พบว่า เด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมมาแล้ว เมื่อขึ้นไปเรียนในชั้นประถมศึกษา จะมีความรู้ทัดเทียมและไปได้ทันเท่ากับเด็กที่ได้รับการเรียนหนังสือมาจากโรงเรียนอนุบาล แต่เด็กกลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมกลับจะมีคุณสมบัติเหนือกว่าเด็กกลุ่มที่ได้รับการเรียนหนังสือมาแล้วในด้านความกระตือรือร้นต่อการเรียน เนื่องจากไม่ต้องเรียนในเนื้อหาที่ซ้ำซ้อน นำเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2526: 224-226) ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจและสังคมทำให้สตรีจำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้น ความจำเป็นดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการสถานรับเลี้ยงเด็กมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งมีผลให้การจัดการศึกษาในรูปของชั้นเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลต่างๆ ที่จัดกันมาแล้วแต่เดิมไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงต้องขยายแนวความคิดด้วยการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและช่วยกันจัดช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก จึงส่งผลให้ปัจจุบันมีสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนเกิดขึ้นอย่างมากมาย

2.5 รูปแบบการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในประเทศไทย

การจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในปัจจุบัน มีหน่วยงานที่จัดให้บริการ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดได้ 2 ประเภท (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528: 59-60) ได้แก่ ประเภทที่ให้การศึกษ และประเภทที่มุ่งพัฒนาเด็กในการส่งเสริมอบรมเลี้ยงดู ประเภทแรกนั้นจะเน้นในแง่การเตรียมการด้านวิชาการ เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนเมื่อเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลของทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนประเภทหลังนั้นจะเน้นให้เด็กมีความเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ไม่มีเวลาอบรมบุตร ได้แก่ ศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัย สถานรับเลี้ยงเด็กของสำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภายใต้การควบคุมของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น

สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นบริการที่มีความสำคัญมากรูปแบบหนึ่ง โดยการจัดบริการรูปแบบนี้ในระยะเริ่มต้นจะดำเนินการแบบไม่ค่อยเป็นทางการนัก ทั้งในด้านบุคลากรและสถานที่ เพราะเป็นการจัดบริการขึ้นในบ้านที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยที่ผู้รับดูแลเด็กมักเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน แล้วรับจ้างดูแลเด็กในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้ครอบครัวมีรายได้ทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้หากจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบริการกับผู้ปกครองเด็กที่นำเด็กมารับบริการ ส่วนใหญ่จะนำเด็กไปฝากเลี้ยงไว้กับคนที่พอจะรู้จักคุ้นเคยและอยู่ในละแวกที่อยู่อาศัยของตนเพราะสะดวกต่อการรับส่งเด็ก ส่วนในรายละเอียด การจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน จากการศึกษาของ สุนีย์ อเนกพิพัฒน์ (2526: 39-46) พบว่า มีการจัดบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียนเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Centers)
2. บริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนหรือการอนุบาลศึกษา (Pre-School Program)
3. บริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care) แบ่งได้เป็น

2 ลักษณะคือ

- 3.1 การรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care Home)
- 3.2 การรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม (Groups Day Care)

การจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นนั้น แบบศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันและบริการรับเลี้ยงเด็กในครอบครัวจะมีความคล้ายคลึงกันมาก และไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาก ส่วนในรูปแบบที่ 2 คือ การอนุบาลศึกษาจะเกี่ยวข้องับเรื่องของการศึกษาโดยตรงมากกว่า รวมทั้งสถานที่ส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกับโรงเรียนสายสามัญด้วย ดังจะได้กล่าวถึงศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันและบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัวดังนี้

ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Centers) เป็นการจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในรูปแบบการจัดเป็นศูนย์ก่อนวัยเรียนที่มีเด็กมาอยู่รวมกันจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กที่จะเข้ารับบริการไว้ว่าจะต้องเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 2-6 ปี บริการนี้มักจัดบริการสำหรับเด็กที่มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การจัดบริการเป็นการมุ่งพัฒนาให้เจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันก็ช่วยแบ่งเบาภาระของมารดาด้วย การจัดดำเนินการของศูนย์ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยหน่วยงาน หรือส่วนราชการของรัฐบาล หากเป็นศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันที่เอกชน องค์กรเอกชนและองค์กรกุศลจัดขึ้นก็จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและส่งเสริมของส่วนราชการกรมประชาสงเคราะห์ด้วย การจัดบริการของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันนอกจากจะมี

บุคลากรประจำปฏิบัติงานอยู่แล้ว ศูนย์บางแห่งยังมีบุคลากรเสริม ประเภทอาสาสมัครมาช่วยงานและช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ แก่เด็กด้วย ในศูนย์รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่วัยทารกนั้น เด็กจะเข้ารับบริการได้ตั้งแต่มารดาเริ่มกลับไปทำงาน เป็นต้นไป สถานบริการที่จัดขึ้นใกล้ที่ทำงานมารดาที่ให้นมบุตรจะสามารถให้นมบุตรต่อไปได้ด้วย ส่วนการที่เด็กจะมีผู้ดูแลหลายคนนั้นจะไม่ใช่เป็นปัญหาแต่อย่างไร เพราะความสำคัญในการดูแลเด็กเล็กนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของการดูแลมากกว่า สำหรับเด็กที่จะเข้าวัยอนุบาลควรสังเกตความพร้อมของเด็กมาประกอบด้วย อย่าเอาแต่อายุเป็นเกณฑ์แต่อย่างเดียว

บริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care) บริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัวมีกระจัดกระจายทั่วไปในชุมชน แต่ระดับของบริการในรูปแบบนี้มีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพและอัตราค่าบริการ เด็กที่รับบริการจะมีตั้งแต่เด็กอ่อนจนถึงเด็กก่อนวัยเข้าเรียน บริการนี้แยกได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่

ก. การรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบอยู่ภายในครอบครัว จะพบว่าเป็นการรับเลี้ยงเด็กของแม่บ้านที่มีเวลาว่างตอนกลางวัน เพื่อหารายได้เสริมให้ครอบครัว โดยใช้เฉพาะบ้านพักของตนเองเป็นสถานที่ให้การดูแลเด็กแทนบิดามารดาของเด็กที่ออกไปทำงานประกอบอาชีพ บริการแบบนี้จะรับดูแลเด็กจำนวนน้อย อาจรับเลี้ยงเด็กเพียงคนเดียวหรืออย่างมากอาจจะไม่เกินจำนวน 5 คน โดยเด็กที่มีผู้นำมาฝากเลี้ยงจะมีอายุตั้งแต่ 2, 3 เดือน ถึง 3 ปี บริการแบบนี้มักจะไม่ได้ขออนุญาตจัดตั้งสถานประกอบการอย่างเป็นทางการเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะบริการในลักษณะนี้มิได้จัดทำอย่างถาวรและมิได้ทำอย่างเป็นถาวรเป็นสัณ ยกเว้นบริการที่จัดขึ้นในลักษณะที่เรียกว่า Nursery ซึ่งจะต้องทำการขออนุญาตจัดตั้งให้เป็นการถูกต้อง แต่อัตรค่าบริการสูงมาก การรับเลี้ยงเด็กกลางวันในลักษณะนี้เท่าที่พบมักจะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง

ข. การรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบเป็นกลุ่ม บริการลักษณะนี้เท่าที่พบเห็นเป็นการจัดโดยเอกชน เป็นบริการที่จัดในชุมชน และมีลักษณะพื้นฐานคล้ายคลึงกับแบบการรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบอยู่ในครอบครัวมาก แต่ความแตกต่างจะอยู่ที่จำนวนเด็กที่มาใช้บริการ ที่มีจำนวนมากเกินกว่า 5 คน และอายุของเด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กที่จะมีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ดังนั้นบริการนี้ผู้จัดบริการจะต้องขออนุญาตทำการจัดตั้งอย่างถูกต้องจากกรมประชาสงเคราะห์ หากมีการฝ่าฝืนและไม่เหมาะสมก็จะให้แจ้งการจับกุม การรับเลี้ยงเด็กกลางวันแบบเป็นกลุ่มนี้ผู้จัดเก็บค่าบริการจากเด็กเป็นรายวันหรือบางรายเก็บเป็นรายเดือน ส่วนสถานที่ก็จะใช้บ้านหรือบริเวณบ้านบางส่วนที่สามารถดำเนินการได้เปิดรับเลี้ยงเด็ก และด้วยเหตุที่การจัดบริการในลักษณะนี้มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและอัตราค่าบริการต่ำ ดังนั้นคุณภาพของบริการจึงด้อยกว่าการจัดบริการในรูปแบบศูนย์รับเลี้ยงเด็ก

กลางวัน หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันมาก แต่เนื่องจากจำนวนเด็กที่ผู้จัดรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ลักษณะนี้รับไว้มีจำนวนมาก กรมประชาสงเคราะห์จึงจำเป็นต้องให้ผู้จัดบริการขออนุญาตจัดตั้ง ดำเนินการให้ถูกต้อง

บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน ซึ่งต่างก็มุ่งที่จะให้บริการรับเลี้ยงเด็กเพื่อพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่

1. กระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนราชการที่รับผิดชอบ จัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนดังนี้

1.1 กรมการฝึกหัดครู ประกอบด้วยโรงเรียนในโครงการฝึกหัดครูชนบทและโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครูที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก

1.2 กรมศาสนา ประกอบด้วยศูนย์ที่จัดชั้นเด็กเล็กขึ้นดำเนินการ ได้แก่ ศูนย์ที่วัดต่างๆ และโรงเรียนที่สอนเด็กก่อนเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้พระได้ทำประโยชน์ให้แก่ สังคม ในด้านการเตรียมเด็ก เพื่อการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ ปลูกฝังคุณธรรม วัฒนธรรม อันดีงามให้แก่เด็ก เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อ รับเด็กชายหญิงก่อนเกณฑ์ระดับอายุ 3-6 ปี ในปัจจุบันมีอยู่ทั่วประเทศทั้งหมดจำนวน 350 แห่ง โดยอยู่ในกรุงเทพฯ มีอยู่ 6 โรงเรียน ได้แก่ วัดชนะสงคราม วัดชัยพฤกษมาลา วัดไตรรัตนาราม วัดป่ารุ่งขึ้น วัดปลูกศรัทธา และวัดศิริพรหมธรรมนิบัติ

1.3 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียนขึ้น

1.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ควบคุมให้คำแนะนำและส่งเสริม การจัดการของโรงเรียนอนุบาลที่เอกชนเปิดดำเนินการ

1.5 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดในรูปโรงเรียน อนุบาล โดยให้จังหวัดต่างๆ มีโรงเรียนอนุบาลจังหวัดละ 1 โรง และจัดชั้นเด็กเล็กที่เรียกว่า ศูนย์ปฐมวัย หรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน ผนวกเข้ากับโรงเรียนประถมศึกษา

1.6 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้บริการแก่เด็กก่อนวัยเรียนและเผยแพร่ความรู้ ในการพัฒนาเด็ก

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

2.1 โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

2.2 ศูนย์โภชนาการ มหาวิทยาลัยเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม โภชนาการ ของเด็กก่อนวัยเรียน

2.3 ศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คลองจั่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. กระทรวงสาธารณสุข มีหน่วยงานและส่วนราชการที่รับผิดชอบจัดบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่

3.1 หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขบางหน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัย จัดในรูปแบบของศูนย์โภชนาการเพราะเด็กในชนบทส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนอาหาร จึงมีจุดมุ่งหมายให้เด็กที่อยู่ในท้องถิ่นได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี เผยแพร่ความรู้ทางโภชนาการแก่พ่อแม่เด็ก

3.2 กรมการแพทย์ จัดอยู่ในรูปของศูนย์สุขวิทยาจิต ให้บริการแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ ในเด็กเล็กจะแนะนำด้านการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดบริการในรูปของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันและ โปรแกรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

5. กรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน หน่วยงานในความรับผิดชอบได้แก่

5.1 สำนักอนามัย ดำเนินการจัดบริการอาหารกลางวันให้กับเด็กเล็กในโรงเรียนเปิดชั้นเด็กเล็กของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครในเขตต่างๆ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับผู้ปกครองในท้องถิ่นและช่วยพัฒนาการเด็กโดยฝึกความพร้อมก่อนเข้าเรียน ไม่เก็บค่าเรียน แต่ผู้ปกครองช่วยบริจาคอุปกรณ์การเรียนบ้างตามสมควร

5.2 โครงการสถานเลี้ยงเด็กโรงงานอุตสาหกรรมของงานเลี้ยงเด็ก กองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย กรุงเทพฯ เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษา และเพื่อสนับสนุนความพร้อมที่จะพัฒนาสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และเสริมสร้างให้เด็กมีประสบการณ์ที่ดี

5.3 สำนักงานสวัสดิการสังคม

5.4 สำนักงานพัฒนาชุมชน

6. กระทรวงมหาดไทย

6.1 กรมพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ

6.2 กรมประชาสงเคราะห์ มีส่วนราชการที่รับผิดชอบทั้งในด้านการจัดบริการ และควบคุมส่งเสริมการจัดบริการ ได้แก่

6.3.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น โดยฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมีหน้าที่ควบคุมส่งเสริมและให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจตราการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของเอกชน ให้ดำเนินงานด้วยดีมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกฎหมาย

6.3.2 กองสงเคราะห์ชาวเขา เพื่อมุ่งหมายจะพัฒนาชาวเขารุ่นใหม่ โดยเฉพาะ อายุ 3-6 ปี ในเขตพัฒนาให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เชียงราย, ตาก, ลำปาง, กาญจนบุรี

6.3.3 กองนิคมสร้างตนเอง จัดโครงการพัฒนาเด็กเล็กขึ้นในนิคมสร้างตนเอง

6.4 กองบริการชุมชน

6.5 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

7. กระทรวงกลาโหม

8. รัฐวิสาหกิจ

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2528: 60-64)

กรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานสังคมสงเคราะห์มาตั้งแต่ พ.ศ.2483 เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพความสุขของประชาชน จากขอบข่ายงานประชาสงเคราะห์ที่กว้างขวาง ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการทั่วราชอาณาจักร จึงได้มีการตั้งกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดบริการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งประสบปัญหาความเดือนร้อนในกรณีต่างๆ ตั้งแต่อายุแรกเกิด จนถึง 18 ปีบริบูรณ์หรือจนบรรลุนิติภาวะในรายที่มีความจำเป็น การจัดบริการทางสังคมของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นครอบคลุมภาระดังต่อไปนี้

1. บริการด้านสงเคราะห์

1.1 การสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว

1.2 การฝากเลี้ยงเด็กตามบ้านแบบครอบครัวอุปถัมภ์

1.3 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

1.4 การรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์

2. บริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ

2.1 เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 18 ปี ที่มีปัญหาความประพฤติที่มีปัญหา ผู้ปกครองเด็กไม่สามารถดูแลความประพฤติได้

2.2 คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ประพฤติดินไม่สมควรแก่วัย เช่น ขอดทาน เล่นการพนัน ฯลฯ

3. บริการควบคุมและส่งเสริมสถานสงเคราะห์และสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนเอกชนอยู่ในความดูแลของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น โดยมีการจดทะเบียนขึ้นกับกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย และมีกฎหมายซึ่งออกจาก

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 หมวด 4 และหมวด 6 และกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2515) และฉบับที่ 3 (พ.ศ.2521) ควบคุม เน้นพนักงานด้านวิชาการและงานควบคุมส่งเสริมพัฒนาควบคู่กับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (กรมประชาสงเคราะห์, 2535: 1-3)

ถึงแม้ในด้านกฎหมายจะมีกฎกระทรวงตามประกาศคณะปฏิวัติ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งการส่งเสริมการดำเนินงานของภาคเอกชนในเรื่องสถานรับเลี้ยงเด็ก และมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอจัดตั้งคุณสมบัติของผู้ดำเนินการและลักษณะของอาคารสถานที่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติสำหรับผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จัดตั้งตามความจำเป็นของชุมชน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก บางครั้งพบว่าพี่เลี้ยงเด็กหรือผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กหรือที่สำนักจัดหางานที่ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตได้จัดส่งไปปฏิบัติงานตามบ้าน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีผลทำให้เด็กได้รับอันตราย ฉะนั้น การจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้เป็นแนวทางดำเนินงานโดยมุ่งประโยชน์และพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านเป็นเป้าหมายสำคัญ นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) รัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กปฐมวัยเป็นพิเศษ ประกอบกับเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น และมีรายงานการพิจารณาผลของการทำงานเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 3/2535 ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2535 แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจปรับปรุงมาตรฐานวิธีการจัดบริการและฝึกอบรมผู้ดูแลและเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) รวมทั้งเสนอแนะมาตรฐานและวิธีการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณามาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย เพื่อกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการ ตลอดจนพิจารณาหาแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้ดำเนินการตามมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการจะเริ่มตั้งแต่การขออนุญาตจัดตั้ง ซึ่งต้องระบุให้ชัดเจนว่าเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่ดำเนินงาน เช่น เจ้าของ ผู้ดำเนินการ พี่เลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด เจ้าหน้าที่คนหนึ่ง ๆ อาจทำหน้าที่เกินกว่าหนึ่งอย่างได้ แต่ต้องมีอัตรากำลังเหมาะสมกับจำนวนเด็ก เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กต้องมีคุณสมบัติตามที่กรมประชาสงเคราะห์ระบุไว้ ผู้ดำเนินการต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับเจ้าของ และต้องมีวุฒิการศึกษา

เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก หรืออย่างน้อยต้องจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผ่านการอบรมก่อนประจำการ ตามหลักสูตรที่กำหนดมา ผู้ดูแลเด็กและพี่เลี้ยงเด็กต้องมีคุณสมบัติตามที่กรมประชาสงเคราะห์ กำหนดและต้องผ่านการอบรมตามหลักสูตรก่อนประจำการ สำหรับอัตราส่วนระหว่างผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็กต่อเด็ก แบ่งตามอายุของเด็กดังนี้ พี่เลี้ยงเด็ก 1 คนต่อเด็กอายุ 0 - ต่ำกว่า 2 ปี ไม่เกิน 5 คน พี่เลี้ยงเด็ก 1 คนต่อเด็กอายุ 2-ต่ำกว่า 4 ปี ไม่เกิน 10 คน พี่เลี้ยงเด็ก 1 คนต่อเด็กอายุ 4-6 ปี ไม่เกิน 20 คน ในด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้ดำเนินการหรือผู้ดูแลเด็กทุกคนต้องการการอบรม ระหว่างการปฏิบัติงานเป็นประจำ ไม่น้อยกว่า 1 - 3 ครั้งต่อปี ในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กต้อง มุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้านตามวัย และจัดให้มีการพักผ่อนอย่างน้อยวันละ 1-2 ชั่วโมง ในการประเมินผลในด้านของสถานรับเลี้ยงเด็กจะมีการประเมินผลก่อนขอใบอนุญาตหลังได้รับ ใบอนุญาตไปแล้ว 6 เดือน และก่อนการขอต่อใบอนุญาตจัดตั้งซึ่งต้องขอต่อใบอนุญาตทุกปี ส่วน การประเมินผลในด้านตัวเด็ก ผู้มารับบริการต้องจัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอในทุกด้าน สถานรับเลี้ยงเด็กต้องมีการจัดทำทะเบียนและจัดเก็บข้อมูลในรายละเอียดที่จำเป็น ได้แก่ บัญชี รายชื่อเด็ก ตารางกิจกรรมประจำวัน สมุดแสดงรายการและเวลาอาหารประจำวันของเด็ก เป็นต้น ส่วนในรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ในด้านการจัดการ อาคารสถานที่ อนามัยสิ่งแวดล้อมและอื่นๆ ผู้ขอ อนุญาตจัดตั้งสามารถขอรายละเอียดได้จากงานควบคุมและส่งเสริม ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา กอง สงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น บ้านราชวิถี กรมประชาสงเคราะห์ สำหรับภูมิภาคสามารถยื่น ขอได้ ณ ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัด ดังมีรายละเอียดในการขออนุญาตจัดตั้ง และขั้นตอนการดำเนินงานหลังได้รับอนุญาต ดังนี้

1. ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้ง
 - ผู้ประกอบการ ต้องจัดเตรียมแผนงาน ดังนี้
 - 1.1 จัดเตรียมอาคารสถานที่
 - ห้องนอน
 - ห้องรับประทานอาหาร
 - ห้องประกอบอาหาร
 - ห้องพัฒนาเด็ก
 - ห้องพยาบาล หรือห้องเด็กป่วย
 - ห้องน้ำ ห้องส้วม
 - ที่สำหรับเด็กเล็ก

ในการจัดเตรียมด้านอาคารสถานที่นี้ ในกรณีที่ไม่ใช่อาคารสถานที่ของตนเองต้องระวังเรื่องสัญญาเช่า ซึ่งอาจเป็นปัญหาในการประกอบการ และถ้าเป็นสถานประกอบการอื่นอยู่แล้วต้องแยกเป็นสัดส่วน ถ้าอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

1.2 จัดเตรียมบุคลากร

- ผู้ประกอบการหรือผู้ทำการซึ่งสามารถเป็นผู้จัดการหรือพี่เลี้ยงเด็กด้วยได้
- พี่เลี้ยงเด็ก
- แพทย์หรือพยาบาลประจำ หากเลี้ยงเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี
- เจ้าหน้าที่อื่นๆ

1.3 จัดเตรียมการรับเด็ก

- กำหนดวิธีการรับเด็กให้ชัดเจน เนื่องจากอาจมีสถานที่จำกัด

เมื่อจัดเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้วก็เขียนเอกสารขออนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กพร้อมเตรียมเอกสารต่างๆ อันได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ใบรับรองแพทย์ ใบรับรองคุณวุฒิ แผนผังอาคารและทางเข้า เอกสารหลักฐานอื่นที่จำเป็นเมื่อเจ้าหน้าที่ร้องขอ เพื่อยื่นคำขออนุญาตจัดตั้ง โดยส่วนกลางสามารถยื่นคำขออนุญาตที่งาน ควบคุมและส่งเสริม ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาองสภเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นของกรมประชาสงเคราะห์ สำหรับส่วนภูมิภาคยื่นคำขอที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัด

2. ขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาต

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำร้องขออนุญาตจัดตั้ง จะทำการตรวจสอบคำร้องและเอกสารหลักฐาน

2.1 สำหรับส่วนกลาง เจ้าหน้าที่งานควบคุมและส่งเสริม ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาองสภเคราะห์เด็ก และบุคคลวัยรุ่น ร่วมกับเจ้าหน้าที่กองแบบแผนและสำรวจ ของกรมประชาสงเคราะห์ ออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและความเหมาะสมของอาคารสถานที่

2.2 สำหรับส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะออกไปตรวจสอบอาคารสถานที่ตามความเหมาะสม

จากนั้น นำผลที่ได้จากการตรวจสอบ เสนอผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้น โดยพิจารณาเสนอความเห็นว่าจะสมควรอนุญาตหรือไม่ โดยอาศัยระเบียบกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาเห็นว่าสมควรได้รับอนุญาตก็จะแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ เมื่อผู้ประกอบการมารับใบอนุญาตต้องชำระค่าธรรมเนียมตามระเบียบครั้งแรก 200 บาท

3. ขั้นตอนดำเนินการ หลังได้รับอนุญาต

เมื่อผู้ประกอบการรับใบอนุญาตแล้ว สามารถเปิดดำเนินการได้ และต้องติดตั้งใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ติดตั้งป้ายชื่อสถานรับเลี้ยงเด็ก จัดทำตารางกิจกรรมและตารางโภชนาการ จัดทำสมุดทะเบียนรับ-จำหน่ายเด็กตามแบบของทางราชการกำหนด จัดทำบันทึกสุขภาพ และจัดทำบันทึกทะเบียนรับ-จำหน่ายเด็กส่งกรมประชาสงเคราะห์ทุก 3 เดือน นอกจากนี้ยังต้องให้ความร่วมมือในการตรวจตราสถานรับเลี้ยงเด็กของเจ้าหน้าที่ ให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็ก และกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจมีขึ้น

การต่อใบอนุญาตต้องกระทำทุกปี ภายในวันที่ 31 ธันวาคม โดยเสียค่าธรรมเนียมในการต่อใบอนุญาต 100 บาท (กระทรวงมหาดไทย 2535: 8-22)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตร เป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์กัน
 อย่างดี มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการนับถือกันแบบเครือญาติ นับถือผู้อาวุโส สภาพความเป็นอยู่
 ภายในสังคมเรียบง่ายไม่แก่งแย่งแข่งขันกัน โครงสร้างในสังคมประกอบด้วยสถาบันพื้นฐานคือ
 ครอบครัว ครอบครัวไทยในอดีตเป็นลักษณะครอบครัวเชิงขยาย มีความผูกพันกันทางสายเลือด
 รักใคร่กลมเกลียวกัน ทุกคนในครอบครัวให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เด็กเป็นศูนย์กลางของ
 ครอบครัวที่มีพ่อแม่ ปู่ย่าตายายช่วยกันดูแลอย่างใกล้ชิด ครั้นมาถึงในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าครอบ
 ครัวไทยในฐานะที่เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด และมีความสำคัญที่สุด ได้ลดบทบาทความสำคัญลง
 ไปเป็นอันมาก ทั้งในด้านการอบรมสั่งสอนสมาชิกของครอบครัวให้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี
 และระเบียบของสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพแก่ครอบครัวและสังคม ทั้งนี้เป็นผล
 สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทย มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรม มี
 การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพิ่มผลผลิต มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น สังคมที่เคยสงบสุขเริ่ม
 เปลี่ยนแปลงไป มีการแข่งขัน แก่งแย่งกัน ผู้คนให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัตถุมากขึ้น
 เพราะสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ชีวิตได้ ผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นคือ ความเปลี่ยนแปลง
 ครอบครัว แม้ซึ่งเคยดูแลลูกต้องออกทำงานนอกบ้านร่วมกับพ่อเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว
 เด็กๆ ถูกปล่อยให้อยู่คนเดียวหรืออยู่กับพี่เลี้ยง ซึ่งปัจจุบันหายากเพราะนิยมเข้าทำงานในโรงงาน
 อุตสาหกรรม ครอบครัวจึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ในภาวะเช่นนี้ เด็กจึงจำเป็นต้อง
 ได้รับความดูแลจากบุคคลอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนในการเลี้ยงดู ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงก่อให้เกิด
 สถานศึกษาซึ่งทำหน้าที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนจัดประสบการณ์ที่จะช่วยในการพัฒนา
 เด็ก ซึ่งในที่นี้คือ “สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน”

บทที่ 3

สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร

ในบทนี้เป็นการเสนอข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม 118 แห่ง และจากการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน 15 แห่ง โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นข้อมูลที่ได้จากสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร 35 แห่ง จากสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตชั้นกลาง 76 แห่ง และจากสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตชั้นนอก 7 แห่ง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลที่ได้จากสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร 4 แห่ง จากสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตชั้นกลาง 9 แห่ง และจากสถานรับเลี้ยงเด็กชั้นนอก 2 แห่ง โดยนำเสนอผลการศึกษาร่วม 2 ระดับ ในระดับแรกเป็นการเสนอข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามทั้งหมดเป็นภาพรวมของสถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานคร ระดับที่ 2 เป็นการเสนอข้อมูลจากสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผลการศึกษามีดังนี้คือ

3.1 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร

3.1.1 ผู้ดำเนินการ

สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีผู้ดำเนินการเป็นเพศหญิง ถึงร้อยละ 89.9 เป็นชายร้อยละ 5.9 โดยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็กเกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงเพศของผู้ดำเนินการ

เพศ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
ชาย	7	5.9
หญิง	106	89.9
ไม่ระบุ	5	4.2
รวม	118	100

ผู้ดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 31.4 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และ 51-60 ปี ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 6.8 ที่มีอายุมากกว่า 61 ปี ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงอายุของผู้ดำเนินการ

ช่วงอายุ(ปี)	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
20-30	14	11.9
31-40	37	31.4
41-50	30	25.4
51-60	28	23.7
60 ปีขึ้นไป	8	6.8
ไม่ระบุ	1	0.8
รวม	118	100

สถานภาพสมรสของผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่สมรสแล้วร้อยละ 49.2 เป็นโสดร้อยละ 23.7 และสถานภาพสมรสหม้ายเพียงร้อยละ 5.1 ดังแสดงในตาราง 5

ตารางที่ 5 แสดงสถานภาพสมรสของผู้ดำเนินการ

สถานภาพสมรส	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
โสด	28	23.7
สมรส	58	49.2
หม้าย	6	5.1
ไม่ระบุ	26	22.0
รวม	118	100.0

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.0 และเป็นปริญญาทางด้านการศึกษา รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรหลากหลายสาขา คิดเป็นร้อยละ 24.6 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.5 และพบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.8 จากข้อมูลสรุปได้ว่า กว่าครึ่งหนึ่งของผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงระดับการศึกษาของผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก

ระดับการศึกษา	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	1	0.8
มัธยมศึกษา	23	19.5
ประกาศนียบัตร	29	24.6
ปริญญาตรี	46	39.0
ปริญญาโท	16	13.6
ไม่ระบุ	3	2.5
รวม	118	100.0

ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ดำเนินการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 1-5 ปี และ 6-10 ปี ในจำนวนที่เท่ากัน คือ ช่วงละ 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.7 และพบว่า มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.9 หรือเกือบร้อยละ 40 มีประสบการณ์ในการทำงานนี้มากกว่า 10 ปี ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

ระยะเวลา (ปี)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1-5	34	28.8
6-10	34	28.8
11-15	17	14.4
16-20	22	18.7
มากกว่า 20	7	5.9
ไม่ระบุ	4	3.4
รวม	118	100.0

3.1.2 การบริการในสถานรับเลี้ยงเด็ก

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ช่วงเวลาของการเริ่มเปิดดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันมีมาตั้งแต่ พ.ศ.2502 เรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ.2536 ในช่วง พ.ศ.2516 ถึง พ.ศ. 2535 เป็นช่วงที่มีการเปิดดำเนินการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ.2526 จนถึง พ.ศ. 2535 มีสถานรับเลี้ยงเด็กเปิดดำเนินการมากที่สุด ถึง 64 แห่ง หรือร้อยละ 54.2 ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้ของช่วงเวลาที่เปิดดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กนี้ เป็นข้อมูลในการเปิดดำเนินการจริง บางส่วนเป็นการเปิดดำเนินการก่อนการจดทะเบียนกับกรมประชาสงเคราะห์ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงปีที่สถานรับเลี้ยงเด็กเริ่มเปิดดำเนินการ

ปี (พ.ศ.) ที่เปิดดำเนินการ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
2501-2505	1	0.8
2506-2510	2	1.7
2511-2515	2	1.7
2516-2520	18	15.3
2521-2525	25	21.2
2526-2530	32	27.1
2531-2535	32	27.1
2536	1	0.8
ไม่ระบุ	5	4.3
รวม	118	100.0

จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน ส่วนใหญ่เปิดดำเนินการใน พ.ศ.2517 โดยบางรายเปิดดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2502 บางรายเพิ่งเปิดดำเนินการใน พ.ศ.2532 ส่วนใหญ่สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลางส่วนใหญ่เปิดดำเนินการใน พ.ศ.2534 โดยบางรายเปิดดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2509 บางรายเพิ่งเปิดดำเนินการใน พ.ศ.2536 และสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอกส่วนใหญ่เปิดดำเนินการใน พ.ศ.2535 โดยบางรายเปิดดำเนินการใน พ.ศ.2535 ซึ่งนับว่ายังเป็นบริการที่ค่อนข้างใหม่

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคล้ายคลึงกัน โดยอาจกล่าวได้ว่า สถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายที่จะแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองเป็นวัตถุประสงค์หลักของสถานรับเลี้ยงเด็กแทบทุกแห่ง ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ได้แก่ การเตรียมพัฒนาการความพร้อมที่ดีให้กับเด็กวัยก่อนเรียน นอกจากนี้ยังมีสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งจัดตั้งเพื่อเป็นสวัสดิการแก่พนักงานในหน่วยงาน ผู้ดำเนินการส่วนใหญ่มีใจรักมากกว่าที่มุ่งดำเนินการเป็นธุรกิจ

สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการรับเด็กได้จำนวน 5-50 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมาคือ สามารถรับเด็กได้จำนวน 51-100 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 และพบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีความสามารถรับเด็กได้มากกว่า 100 คน เพียง 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11 และพบว่าในสภาพความเป็นจริงมีเด็กมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านั้นแห่งละ 5-50 คนเช่นกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 88.7 รองลงมาคือ มีเด็กมาใช้บริการจำนวน 51-100 คิดเป็นร้อยละ 16.9 และพบว่า มีเด็กมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กมากกว่า 100 คน เพียง 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.3 ดังแสดงในตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 แสดงความสามารถในการรับเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็ก

จำนวนเด็ก (คน)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
5-50	64	54.2
51-100	37	31.4
มากกว่า 100	13	11.0
ไม่ระบุ	4	3.4
รวม	118	100.0

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนเด็กที่มาใช้บริการตามความเป็นจริง

จำนวนเด็ก (คน)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
5-50	81	87.7
51-100	20	16.9
มากกว่า 100	11	9.3
ไม่ระบุ	6	5.1
รวม	118	100.0

จากการศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตของกรุงเทพมหานครทั้ง 3 เขต พบว่า ส่วนใหญ่จะมีเด็กมารับบริการมากกว่าความสามารถที่รับเด็กได้

ที่ตั้งของสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณชุมชน หมู่บ้าน ใกล้ตลาด ใกล้สถานที่ราชการ และตั้งอยู่ในซอยมากกว่าริมถนนใหญ่ สำหรับขนาดพื้นที่ส่วนใหญ่มีพื้นที่ระหว่าง 101-200 ตารางวา คิดเป็นร้อยละ 27.1 รองลงมาคือ มีพื้นที่ 51-100 ตารางวา คิดเป็นร้อยละ 23.7 มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีพื้นที่มากกว่า 300 ตารางวา 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 16.9 และพบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีพื้นที่น้อยกว่า 20 ตารางวา เพียง 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.6 ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงขนาดพื้นที่ของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ขนาดพื้นที่ (ตารางวา)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
น้อยกว่า 20	3	2.6
20-500	21	17.8
51-100	28	23.7
101-200	32	27.1
201-300	5	4.3
มากกว่า 300	20	16.9
ไม่ระบุ	9	7.6
รวม	118	100.0

สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ส่วนใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 60 จนถึงมากกว่า 100 ตารางวา ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก ส่วนใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 20-40 ตารางวา

นอกจากนี้ยังพบว่า ในบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็กมีพื้นที่ใช้สอยเป็นสนามสำหรับเด็กเล่น ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น พื้นดิน พื้นหญ้า พื้นซีเมนต์ สำหรับตัวอาคารส่วนใหญ่พบว่า เป็นอาคารชั้นเดียว

โดยทั่วไปสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรง ได้แก่ ครู ครูพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กอาจมีบุคลากร

ประเภทเดียว หรือหลายประเภทปฏิบัติงานพร้อมกันได้ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีบุคลากรประเภทเดียว 44 แห่ง เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีพี่เลี้ยง 17 แห่ง รองลงมาได้แก่ ครู 14 แห่ง ผู้ดูแลเด็ก 1 แห่ง และครูพี่เลี้ยง 12 แห่ง นอกนั้นมีบุคลากรประปนกันมากกว่า 2 ประเภทขึ้นไป โดยส่วนใหญ่มีครูและพี่เลี้ยงเด็กปฏิบัติงานอยู่ด้วยกันมากที่สุดถึง 45 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ มีครู-ครูพี่เลี้ยง-พี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.5 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนบุคลากรเกี่ยวกับการดูแลเด็ก

ประเภทบุคลากร	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
ครู	14	14.4
พี่เลี้ยงเด็ก	17	19.9
ผู้ดูแลเด็ก	1	0.8
ครูพี่เลี้ยง	12	10.2
ครู-ครูพี่เลี้ยง-พี่เลี้ยงเด็ก	10	8.5
ครู-พี่เลี้ยงเด็ก-ผู้ดูแลเด็ก	4	3.4
ครู-พี่เลี้ยงเด็ก	45	38.2
ครู-ผู้ดูแล	2	1.7
ครู-ครูพี่เลี้ยง	1	0.8
ครูพี่เลี้ยง-ผู้ดูแล	1	0.8
ไม่ระบุ	11	9.3
รวม	118	100.0

หมายเหตุ ชื่อที่ใช้เรียกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นผู้กำหนด

สถานรับเลี้ยงเด็กมักมีครูจำนวน 1 คน อายุระหว่าง 20-30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ อัตราเงินเดือนประมาณ 3,000-4,000 บาท พี่เลี้ยงเด็ก มีจำนวน 1-2 คน อายุ 20-30 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา หรือมัธยมปลาย มีประสบการณ์ 1-2 ปี อัตราเงินเดือนประมาณ 1,000-4,000 บาท ผู้ดูแลเด็กมี 1 คน อายุ 20-30 ปี จบการศึกษาระดับประถม

ศึกษาหรือมัธยมต้น มีประสบการณ์ อัตราเงินเดือนประมาณ 1,000-3,000 บาท สำหรับครูพี่เลี้ยง มีจำนวน 1-2 คน อายุ 20-30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมต้นหรือมัธยมปลาย มีประสบการณ์ อัตราเงินเดือนประมาณ 2,000-4,000 บาท และสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งได้ระบุนุคนสมบัติของ บุคลากรเหล่านี้โดยต้องการผู้ที่มีความรักเด็ก ใจเย็น อคทน เอาใจใส่ต่อเด็ก สะอาด รอบคอบ สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีสวัสดิการให้แก่บุคลากร เช่น มีอาหารกลางวันให้รับประทาน มีที่พัก อาศัย เป็นต้น นอกเหนือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กแล้วยังมีบุคลากรอื่นอีก เช่น แม่ บ้าน คนงาน ยาม คนขับรถ ครูพยาบาล บางแห่งมีครูสอนว่ายน้ำ นักโภชนาการ นักการศาสนา ในกรณีที่สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นได้รับทุนสงเคราะห์จากการเผยแพร่ศาสนาช่วยสอนศาสนา ร่วมด้วย

สำหรับอายุของเด็กที่ให้บริการส่วนใหญ่มีอายุ 2-6 ปี บางแห่งกำหนดช่วงอายุน้อยกว่า นั้น เช่น แรกเกิด สามเดือน หรือหนึ่งปีครึ่ง สถานรับเลี้ยงเด็กมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับเด็ก โดยรับเด็กที่อยู่ละแวกใกล้เคียง หรือผู้ปกครองมารับ-ส่งสะดวก มีอายุครบตามเกณฑ์ที่สถานรับเลี้ยงเด็กกำหนด พอดีช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง และมีสุขภาพสมบูรณ์ มีบางแห่งที่กำหนดไว้เฉพาะ เด็กที่ยากจน หรือมีเงินพอให้ค่าอาหารกลางวันได้วันละ 10 บาท หรือบางแห่งรับเด็กที่มีพี่น้องเคย ใช้บริการเท่านั้น

ด้านการเรียนการสอน มักมีการแบ่งชั้นเรียนเป็น 2 หรือ 3 ระดับ ไม่มีการกำหนดชื่อ ชั้นเรียนที่ตายตัว สถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่งกำหนดชื่อเอง เช่น ชั้นเด็กเล็ก ชั้นเด็กโต ชั้นอนุบาล 1 ชั้นอนุบาล 2 สำหรับค่าบริการคิดตามอายุต่อเดือน คือ อายุน้อยค่าบริการสูงขึ้น โดยคิดค่าบริการ ตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 500 บาท จนถึงมากกว่า 5,000 บาท โดยส่วนใหญ่อัตราค่าบริการอยู่ในช่วง 500-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาคือ น้อยกว่า 500 บาท ร้อยละ 14.4 และพบว่า มีอัตราค่า บริการมากกว่า 5,000 บาท เพียง 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.5 ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงอัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก

ค่าบริการต่อเดือน (บาท)	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
น้อยกว่า 500	17	14.4
500-1,000	35	29.7
1,001-2,000	14	11.9
2,001-3,000	14	11.9
3,001-4,000	6	5.1
4,001-5,000	5	4.3
มากกว่า 5,000	3	2.5
ไม่ระบุ	24	20.4
รวม	118	100.0

การประเมินผลเด็กที่มารับบริการ สถานรับเลี้ยงเด็กได้แบ่งเป็นการประเมินด้านพัฒนาการและด้านการเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งที่ไม่มีการเรียนการสอนจะประเมินด้านพัฒนาการอย่างเดียว โดยสังเกตจากพฤติกรรม ด้านการเรียน ประเมินผลจากการทำแบบสอบถาม โดยทดสอบทุกครั้งถึงหนึ่งเดือน หรือทุกสามเดือน หรือทุกภาคเรียน ในบางแห่งมีการติดตามผลพัฒนาการและการเรียนของเด็กเมื่อออกจากสถานรับเลี้ยงเด็กแล้ว โดยการสอบถามจากผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ มีบางแห่งที่ไม่สามารถติดตามผลได้ เนื่องจากผู้ปกครองย้ายภูมิลำเนา หรือเป็นเด็กเล็กที่มารับบริการระยะสั้น หรืออายุยังไม่ถึงเกณฑ์ศึกษาต่อ ผลที่ได้จากการประเมินสถานรับเลี้ยงเด็กจะเขียนผลการประเมินลงในใบประเมินผลหรือสมุดประเมินผลของสถานรับเลี้ยงเด็กส่งให้ผู้ปกครอง ในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งที่ไม่มีใบหรือสมุดประเมินผลจะใช้วิธีการบอกเล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ

ด้านการดูแลสุขภาพและการป้องกันอุบัติเหตุ สถานรับเลี้ยงเด็กมีวิธีการดูแลสุขภาพ โดยถ้ามีเด็กเจ็บป่วยจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ถ้ารุนแรงจะนำส่งโรงพยาบาลและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบภายหลัง สถานรับเลี้ยงเด็กมีเด็กอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีโรคเกิดขึ้น โรคที่พบบ่อยคือ หวัด ตัวร้อน และท้องเสีย ตามลำดับ ส่วนมาตรการการป้องกันอุบัติเหตุส่วนใหญ่

มักให้ครูหรือพี่เลี้ยงเด็กดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และระมัดระวังอุปกรณ์ต่างๆที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้ยังนิยมทำประกันอุบัติเหตุให้เด็กที่มาใช้บริการด้วย ในด้านการรับส่งเด็กส่วนใหญ่มีบัตรรับเด็กให้กับผู้ปกครองที่มารับเด็ก ไม่ส่งเด็กให้คนแปลกหน้า ถ้าผู้ปกครองมารับไม่ได้ต้องแจ้งกับทางสถานรับเลี้ยงเด็กล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนผู้มารับ และรับ-ส่งเด็กให้ถึงมือผู้ปกครองโดยครูหรือพี่เลี้ยงเด็ก ในกรณีที่เด็กกลับโดยรถของสถานรับเลี้ยงเด็ก ทางสถานรับเลี้ยงเด็กจะคัดเลือกคนขับรถที่รอบคอบ และมีครูประจำรถส่งเด็กให้ถึงมือผู้ปกครอง

3.1.3 ผู้มาใช้บริการ

ผู้ปกครองที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ และ ค้าขาย ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีลูกจ้าง นักรูทกิจ แม่บ้าน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงอาชีพของผู้ปกครองที่มาใช้บริการ

อาชีพ	จำนวน (คะแนน)	ร้อยละ
รับราชการ	58	22.6
รับจ้าง	82	31.9
ค้าขาย	46	17.9
ลูกจ้าง	20	7.8
อื่นๆ	51	19.8
รวม	257	100

หมายเหตุ สถานรับเลี้ยงเด็กได้ระบุอาชีพของผู้มาใช้บริการ มากกว่า 1 อาชีพ ผู้ศึกษาจึงให้คะแนนตามจำนวนอาชีพที่สถานบริการระบุ ดังนั้น จำนวนคะแนนที่ได้จึงมากกว่า 118 คะแนน

สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในและชั้นนอก ผู้ปกครองที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ ส่วนผู้ปกครองที่มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ รับจ้าง และค้าขาย ตามลำดับ เด็กส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการ ผู้ปกครองจะมารับส่งเอง รองลงมาคือ ผู้ปกครองมา

ส่งและกลับรถของสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือใช้บริการรถรับส่งของสถานรับเลี้ยงเด็กนั้นๆ ที่มีไว้บริการ

3.1.4 ทศนคติของผู้ดำเนินงานในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่มีความคิดว่าสมควรจะมีเพราะช่วยลดปัญหาต่างๆ ในการขาดพี่เลี้ยงคอยดูแลเด็ก และช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งบิดามารดา อีกทั้งยังให้ความรู้และพัฒนาการแก่เด็กให้พร้อมที่จะเข้าสังคมได้ แต่สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมุ่งในเชิงธุรกิจมากเกินไป จึงมีการเสนอแนะให้มีการควบคุมคุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อผลประโยชน์ต่อเด็ก ในด้านแนวโน้มของสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนใหญ่มีความคิดว่าในอนาคตมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเริ่มรับเด็กก่อนวัยเรียนเข้ามาเมื่ออายุน้อยคือ ตั้งแต่ประมาณ 1 ปี จึงทำให้ผู้ปกครองนิยมนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลมากกว่าเพราะมีการสอนหนังสือ แต่สถานรับเลี้ยงเด็กตามที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนดไม่ให้มีการเรียนการสอน มุ่งเน้นเตรียมความพร้อมแก่เด็กอย่างเดียว ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง อีกทั้งโรงเรียนอนุบาลยังได้รับการยกเว้นภาษี แต่สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ได้รับการยกเว้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำให้สถานรับเลี้ยงเด็กมีจำนวนลดน้อยลงในอนาคต สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่พอใจในบริการของตน มีบางแห่งที่คิดจัดเรื่องสถานที่ทุน สถานรับเลี้ยงเด็กต้องการการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล รวมทั้งกรมประชาสงเคราะห์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในด้านอุปกรณ์พัฒนาเด็ก คือ อาหาร การตรวจสุขภาพ การอบรมเพิ่มเติมสำหรับครูพี่เลี้ยง ตลอดจนต้องการให้กรมประชาสงเคราะห์ประชาสัมพันธ์ให้ความเชื่อถือในสถานรับเลี้ยงเด็ก สำหรับข้อเสนอแนะที่ทางสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เสนอคือการได้รับการยกเว้นภาษี เช่นเดียวกับโรงเรียนอนุบาล และขีดจำกัดของกรมประชาสงเคราะห์ด้านการเรียนการสอน ในขณะที่โรงเรียนอนุบาลเร่งเรียน เร่งสอน ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง และต้องการให้มีการตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กพิการ เด็กที่สมองไม่พัฒนา เพื่อให้โอกาสเด็กเหล่านี้ในสังคม นอกจากนี้ ผู้ดำเนินงานในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร ชั้นกลางยังกล่าวเสริมว่า สถานรับเลี้ยงเด็กยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็ก ซึ่งต้องพัฒนาควบคู่ไปกับปริมาณให้พอกับความต้องการ

3.2 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในระดับเขต

3.2.1 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน

กรุงเทพมหานครชั้นใน ประกอบด้วยเขตในการปกครองทั้งหมด 13 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบ เขตสัมพันธวงศ์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครชั้นในมีพื้นที่ทั้งหมด 105.963 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,826,508 คน (กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2535: 1-3.)

จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามโดยมีโอกาสสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ จำนวน 4 ราย พบข้อมูลที่ทำให้เข้าใจสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กในบริเวณเขตชั้นในของ กรุงเทพมหานครได้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

3.2.1.1 ผู้ประกอบการ

จากการไปศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็ก 3 แห่ง มีเจ้าของเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 30-50 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 1 แห่ง ประกาศนียบัตร 1 แห่ง และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 1 แห่ง มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณ 10 ปี ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 1 แห่ง เป็นในลักษณะของสมาคมเอกชน ร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ โดยเจ้าหน้าที่ของสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นกับทางสมาคม ส่วนทางกรมประชาสงเคราะห์ช่วยเงินค่าอุปกรณ์เป็นครั้งคราวโดยจ่ายให้กับทางสมาคม ผู้รับผิดชอบดูแลมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นบุคคลที่ทางสมาคมเลือกขึ้นมา และอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะเกษียณอายุหรือลาออก ซึ่งในปัจจุบันผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้เป็นเพศหญิง สมรสแล้ว อายุ 56 ปี มีวุฒิการศึกษาทางด้านครุ มีประสบการณ์การทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณ 35 ปี สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 4 แห่งเปิดดำเนินการมานาน คือ ใน พ.ศ.2502 จำนวน 1 แห่ง พ.ศ.2514 จำนวน 1 แห่ง และ พ.ศ.2523 จำนวน 2 แห่ง

บุคลิกภาพของผู้ประกอบการ พบว่า ส่วนใหญ่มีหน้าตาอึมเข้มแจ่มใส ใจเย็น สุขุม พุดจาหนักแน่นน่าเชื่อถือ และเป็นกันเองกับผู้มาใช้บริการ ลักษณะการแต่งกายมักแต่งกายสุภาพ และใช้สีสุภาพ เช่น สีน้ำเงิน สีเทา สีน้ำตาล สีขาว และสีดำ เป็นต้น อาจมีลายดอกบ้างแต่ไม่ฉูดฉาด

3.2.1.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการเปิดดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็กคล้ายคลึงกัน คือ เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กมักมีประสบการณ์ในการสอนเด็ก หรือรับเลี้ยงเด็กมาก่อน และเมื่อมีครอบครัว มีบุตรก็ประสบปัญหาไม่มีผู้ดูแลบุตร จึงมีความจำเป็นต้องออกจากงานประจำมาดูแลครอบครัว จึงเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และประกอบเป็นอาชีพ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่เคยมี ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 1 แห่งนั้น มีวัตถุประสงค์ที่ช่วยเหลือผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย

3.2.1.3 ขนาด

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ สามารถรับเด็กได้จำนวน 25-50 คน มี 1 แห่งที่สามารถรับเด็กได้ประมาณ 180 คน จากการไปศึกษาพบว่า มีเด็กมารับบริการเต็ม และมีผู้มาใช้บริการในบางช่วงมากกว่าความสามารถที่ระบุไว้ ซึ่งมักเป็นในช่วงเปิดเทอม และจำนวนเด็กจะน้อยลงในช่วงปิดเทอม จนถึงใกล้เปิดภาคเรียนใหม่ เนื่องจากเด็กออกไปเตรียมศึกษาในระดับอนุบาลหรือประถมศึกษา

3.2.1.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ตั้งอยู่ในชอยห่างจากถนนใหญ่พอสมควร การจราจรไม่แออัด มี 1 แห่ง ตั้งอยู่ริมถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง สถานที่ทั้ง 4 แห่งนี้อยู่ในบริเวณแหล่งชุมชน สถานที่ราชการ ตลาด มีคนอยู่อาศัยมาก และใช้เนื้อที่ภายในบริเวณบ้านจัดเป็นที่รับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ บริเวณหน้าบ้าน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนที่ใช้ทำกิจกรรมกับส่วนที่เป็นสนาม มี 1 แห่งที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นอาคารที่ใช้สำหรับรับเลี้ยงเด็ก แต่ก็แบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 2 ส่วนเช่นกัน ส่วนที่เป็นสนามส่วนใหญ่เป็นสนามปูนอยู่หน้าอาคารที่ใช้ทำการ มีสนามที่เป็นดินปนบ้างและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นตั้งอยู่ประมาณ 2-4 ชิ้น ตัวอาคารที่ใช้ทำกิจกรรมเป็นอาคาร 1 หลังสูง 1 ชั้น โดยแบ่งเป็นส่วนที่ใช้ทำการเรียนการสอน ทำกิจกรรม และส่วนที่ใช้ในการพักผ่อน บางแห่งก็ใช้บริเวณเดียวกันโดยเมื่อถึงเวลาพักผ่อนก็จัดสภาพแวดล้อมใหม่ นอกจากนี้ยังมีที่สำหรับรับประทานอาหาร ห้องน้ำเด็กจำนวนพอเพียงกับปริมาณเด็ก

3.2.1.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีเจ้าของเป็นครูผู้สอนเอง และมีพี่เลี้ยงเด็กคอยช่วยดูแลเด็ก และช่วยสอนบ้าง โดยเปิดรับเด็กตั้งแต่เวลา 6.00 น. หรือ 7.00 น. และจะรับเด็กไปเรื่อยๆ เมื่อผู้ปกครองมาส่งเด็กส่วนใหญ่เป็นครู เป็นผู้รับเด็ก กิจกรรมในแต่ละวันแบ่งเป็นภาคเช้า

ใช้ทำกิจกรรมการเรียนการสอน สลับกับกิจกรรมพัฒนาการต่างๆ ซึ่งอาจซ้ำกันบ้างหรือสลับกันไปในแต่ละอาทิตย์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาคเข้าเป็นการเรียนการสอนทั้งสิ้น เช่น การสอนให้อ่าน-เขียน ทำการบ้าน พอช่วงเวลาใกล้เที่ยง เป็นกิจกรรมสันตนาการ เช่น เล่นเกมส์ ร้องเพลง หรือปล่อยให้อิสระเพื่อรอเวลารับประทานอาหารกลางวัน อาหารกลางวันทางสถานรับเลี้ยงเด็กมักเป็นผู้จัดทำให้ เป็นอาหารจานเดียวประเภทอาหารอ่อน เด็กโตให้รับประทานเอง ส่วนเด็กที่เล็กลงมาที่มีเตียงหรือครูดอยป้อนอาหารให้ ถ้าไม่อิ่มก็ขอเพิ่มได้ เมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็ให้เด็กไปทำความสะอาดร่างกาย ปัสสาวะ ก่อนมาเข้านอนในช่วงบ่าย ในช่วงนี้ทั้งเด็กเล็กและเด็กโตที่ยังทานนมขวดจะจัดเตรียมนำมาเอง ระยะเวลาในการพักผ่อนช่วงกลางวันประมาณ 2 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมงครึ่ง ในช่วงที่เด็กพักผ่อนครูนั่งดูแลอยู่ด้วยพร้อมกับพี่เลี้ยง และตรวจการบ้านที่ค้างไว้พร้อมทั้งเตรียมให้การบ้านต่อไป บางแห่งก็ไม่ให้การบ้านไปทำที่บ้าน เพราะเด็กไม่รับผิดชอบต่องานและสมุด แต่เป็นการเตรียมการบ้านเพื่อให้เด็กมาทำที่สถานรับเลี้ยงในวันต่อไปซึ่งไม่เน้นมากนัก เน้นเฉพาะในเด็กโตที่เตรียมเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และอีกเหตุผลหนึ่งคือ ผู้ปกครองบางคนไม่มีเวลาดูแล ไม่มีเวลาสอนและรำคาญเวลาถูกซักถาม หรือถ้าให้การบ้านจะทำให้เด็กเบื่อไม่อยากมาที่สถานรับเลี้ยงอีกในวันต่อไป เมื่อตื่นนอนเด็กจะได้ทานนมและขนมที่ทางสถานรับเลี้ยงเด็กจัดไว้ให้ และล้างหน้าล้างมือเปลี่ยนเสื้อผ้าเตรียมตัวกลับบ้าน บางแห่งอาจอาบน้ำให้ตั้งแต่ก่อนนอน เมื่อตื่นก็ดูแลความสะอาด เตรียมตัวรอผู้ปกครอง ในระหว่างรอผู้ปกครองอาจให้เล่นอิสระ หรือให้ดูวิดีโอ หรือส่วนร้องเพลงหรือฟังครูเล่านิทาน สอนความรู้รอบตัวตารางประจำวันของสถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้คล้ายคลึงกัน เมื่อผู้ปกครองมารับ ครูหรือพี่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายจะเป็นคนส่งเด็กให้ถึงมือผู้ปกครอง เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กต้องเตรียมอุปกรณ์สมุด ดินสอ เสื้อผ้า นมของตนมา บางแห่งอาจมีสมุด ดินสอให้ ด้านการดูแลสุขภาพไม่มีเจ้าหน้าที่ทางด้านสาธารณสุขประจำที่สถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กที่ป่วยครูจะบอกให้ผู้ปกครองทราบและไปพบแพทย์ ถ้าเป็นมากก็ให้หยุด ถ้าไม่มากก็มักฝากยามาให้ครูช่วยป้อนยาให้ตามเวลา เด็กที่เป็นไข้จะไม่รับไว้ นอกจากในกรณีที่ผู้ปกครองขอร้องเนื่องจากไม่มีคนดูแลจะรับและแยกไว้ต่างหาก ถ้าเป็นโรคติดต่อจะให้หยุด ส่วนด้านอุบัติเหตุถ้าประสบอุบัติเหตุที่สถานรับเลี้ยงครูจะพาไปรักษาให้และเป็นผู้ออกค่ารักษาพยาบาลให้ จากการสังเกตเพื่อไปทำการศึกษาพบว่า เด็กส่วนใหญ่จะเป็นโรคหวัด อาจเนื่องจากอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก และเล่นคลุกคลีกัน ส่วนอุบัติเหตุไม่พบว่ามี

3.2.1.6 บุคลากร

จากการไปทำการศึกษายังสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 4 แห่ง พบว่า มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กอยู่ 3 ประเภท คือ ครู ครูพี่เลี้ยง และพี่เลี้ยงเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่ครูคือเจ้าของ

สถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีจำนวน 2-3 คน จะคัดเลือกจากเด็กที่จบ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาจมีประสบการณ์ในด้านการดูแลและเด็ก หรือไม่มีก็ได้ ถ้าไม่เคยมีประสบการณ์ให้คอยช่วยเหลือความปลอดภัยและช่วยเหลือเด็กไปก่อน และให้เรียนรู้วิธีการต่างๆ ไปเรื่อยๆ ถ้ามีประสบการณ์อาจมาช่วยสอน หรือถ้าสอนได้เก่งก็ให้เป็น ผู้สอน โดยมีครูเป็นผู้คอยดูแลเนื้อหาและวิธีการอีกที ทั้งครูพี่เลี้ยง และพี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีอายุ อยู่ระหว่าง 17-26 ปี บางคนมีใจรักเด็ก รักการสอน หรือบางคนพอทำได้ก็ทำไปก่อน เมื่อหางาน อื่นได้ที่เงินเดือนดีกว่าก็ลาออก อัตราค่าจ้างพี่เลี้ยงประมาณ 1,000-3,000 บาท พี่เลี้ยงทำหน้าที่ ดู แลเด็ก บางแห่งอาจให้ช่วยทำอาหารกลางวันและอาหารว่างด้วย นอกจากนี้ยังมีบุคลากรอื่นที่ไม่ เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรง ได้แก่ คนงาน แม่ครัว ไร่คอยช่วยทำอาหาร เตรียมอาหาร จัดที่ นอน ทำความสะอาด ตลอดจนช่วยป้อนอาหารเด็กในกรณีเด็กมาก ครูดูแลไม่ทั่วถึง สถานรับเลี้ยง เด็กมีสวัสดิการให้กับบุคลากรมากน้อยแตกต่างกันไป เช่น มีอาหารกลางวันให้ บางแห่งมีที่พักให้ บางแห่งถ้าพี่เลี้ยงรักเด็ก รักการสอน หรืออยู่มานาน จะส่งให้เรียนต่อ มีสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง ที่มีระบบการประกันสังคม มีการลาพักร้อนตามอายุงาน และมีการจัดเที่ยวประจำปี ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงที่เด็กน้อย

บุคลิกภาพของผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกันเองกับเด็ก รักเด็ก และใช้ วาจากล่าวักเตือนเด็กบ้างในบาง โอกาสเพื่อควบคุมให้เด็กอยู่ในระเบียบ การแต่งกายของบุคลากร ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กไม่มีการบังคับ อาจแต่งกายแตกต่างกันไป ทั้งสุภาพและไม่สุภาพ พบว่า บุคลากรที่อยู่มานานจนสามารถช่วยสอนหรือช่วยจัดกิจกรรมให้เด็กได้ แต่งกายสุภาพ

3.2.1.7 การพิจารณารับเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็ก รับเด็กที่มีอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 5 ปี หรืออาจถึง 6 ปี ในกรณีที่เด็กไม่ไปต่อโรงเรียนอนุบาล แต่จะไปเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่รับเด็กที่พอ ช่วยเหลือตัวเองได้ พอพูดรู้เรื่อง อยู่ในแถวเดียวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานรับเลี้ยงมีการแบ่ง ชั้นเรียนเด็กตามอายุ ส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นชั้นเด็กเล็กและเด็กโต ชั้นเด็กเล็กจะไม่เน้นการเรียนการ พัฒนาการ คล้ายกับมาฝากเลี้ยงเท่านั้น ส่วนชั้นเด็กโตจึงเน้นการเรียนและการพัฒนาการ ส่วนที่จะเข้า ต่อในชั้นประถมปีที่ 1 จะเน้นด้านการเรียนจากการไปศึกษาพบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง ที่ พิจารณาเด็กที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ผู้ปกครองต้องทำงานไม่มีผู้ดูแล แต่ในปัจจุบันจำนวนเด็ก ที่มารับบริการมากขึ้นเรื่อยๆ สภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับบริเวณที่

สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่เป็นชุมชนแออัด จึงไม่พิจารณาความจำเป็นมากนัก ใครมาสมัครก็มักจะรับ และสามารถสมัครเข้ารับบริการได้ทุกวัน

3.2.1.8 อัตราค่าบริการ

อัตราค่าบริการมีทั้งในราคาเดียวกัน บางแห่งคิดเด็กเล็กราคาสูงกว่าเด็กโต อัตราแตกต่างกันไปตามบริการและสภาพชุมชน มีตั้งแต่ 400, 600 และมากกว่า 1,000 บาท บางแห่งนอกจากเก็บค่าบริการแล้ว บางแห่งขอแบ่ง สบู่ อย่างละ 1 ชิ้น ต่อปี ให้เป็นของส่วนรวม

3.2.1.9 ผู้ปกครอง

เด็กที่มารับบริการส่วนใหญ่ผู้ปกครองมาส่งและมารับเอง ผู้ปกครองอาจเข้ามารับเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือนั่งรอให้ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้อาหารว่างเสร็จก่อนในกรณีที่มาเร็วหรืออาจคอยอยู่ข้างนอกไม่เข้ามาข้างในเนื่องจากอยู่มานานและคุ้นเคย ในกรณีเด็กใหม่ผู้ปกครองมักเข้ามาส่งข้างใน และเข้ามารับเองในช่วงแรกๆ เมื่อคุ้นเคยก็ปล่อยให้เด็กเดินเข้าไปเอง ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ทำงานบริการ หรือรับราชการ หรือรับจ้าง และอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

3.2.1.10 การประเมินผลเด็ก

การประเมินผลเด็ก จะแบ่งเป็นด้านพัฒนาการ และด้านการเรียน ด้านพัฒนาการ เมื่อมาส่งผู้ปกครองจะพบปะ พูดคุยกับครูหรือพี่เลี้ยง บอกเล่าเรื่องราวที่ต้องการให้ช่วยเหลือ อาจฝากอาหาร นม หรือค่าขนมพิเศษไว้ เมื่อมารับกลับก็สอบถามรายละเอียดในแต่ละวัน ส่วนใหญ่มักถามเกี่ยวกับเรื่องรับประทานอาหารว่ารับได้มากน้อยเท่าไร ครูและพี่เลี้ยงที่ส่งเด็กเป็น ผู้บอกพฤติกรรมที่สังเกตพบให้ทราบ ทั้งที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา และพูดคุยประเมินผลไปกับผู้ปกครอง โดยส่วนใหญ่เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นผู้รับและส่งเด็กด้วยตนเอง เนื่องจากรู้จักกับผู้ปกครองและจำผู้ปกครองได้ดี มี 1 แห่งที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความสะดวกในการไปต่อโรงเรียนอนุบาล สมุดประเมินผลเป็นสมุดแบบประเมินผลพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ เป็นแบบทั่วไปขององค์การคำครูสภา โดยประเมินผลทุก 1 เดือน ด้านการเรียนทำโดยการให้เด็กตอบคำถามในแบบทดสอบ โดยประเมินผลทุก 1 เดือนเช่นกัน สถานรับเลี้ยงเด็กมีการติดตามผลเด็กที่จบออกไปเป็นบางรายที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงโดยสอบถามจากผู้ปกครองหรือผู้ปกครองมาเล่าให้ฟัง หรือสอบถามจากผู้ปกครองในกรณีที่มิ้องหรือญาติมาใช้บริการต่อ มี 1 แห่งที่สามารถติดตามผลได้ทุกรายเนื่องจากมีจำนวนเด็กน้อย และอยู่ในซอยเดียวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ตัวเจ้าของสถาน

รับเลี้ยงเป็นที่รู้จักดีในหมู่ผู้ปกครองเนื่องจากเป็นครอบครัวที่มีฐานะเป็นที่นับถือและรู้จักกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม

3.2.1.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันว่าคงมีอยู่ต่อไปในสังคม และจำเป็นมากสำหรับผู้ปกครองทุกคนที่ต้องออกไปทำงาน อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือเด็กบางรายไม่สามารถนำเด็กไปเข้าศึกษาต่อในชั้นอนุบาลได้ ก็ยังได้สถานรับเลี้ยงเด็กคอยช่วยเหลือให้เด็กรู้จักการอ่าน การเขียน การอยู่ในสังคมกับเพื่อน ดีกว่าที่ไม่มีโอกาสเรียนรู้เลยจนกว่าเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่พอใจในการให้บริการตามสภาพแวดล้อมในระดับหนึ่ง แต่ก็คิดปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยไม่เลิกกิจการ แต่ที่ต้องค่อย ๆ ปรับปรุงทั้งด้านคุณภาพการเรียนการสอน และการให้บริการ เนื่องจากอัตราค่าบริการที่เคยเก็บในราคาถูกหรือพอสมควรกับฐานะของผู้มาใช้บริการยังไม่สามารถปรับให้เท่าเทียมกับค่าครองชีพในปัจจุบันได้ อีกทั้งพี่เลี้ยงเด็กก็หายาก เพราะอัตราค่าจ้างถูก ทำให้พี่เลี้ยงที่ได้มีคุณภาพไม่ดี มีการศึกษาต่ำ อยู่ไม่นานก็ออกไปหางานที่สบาย ค่าจ้างดีกว่ามี 1 แห่งกล่าวเสริมในด้านภาพนี้ว่า ทางสถานรับเลี้ยงเด็กรายได้น้อย ยังต้องเสียภาษี อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแบ่งเบาภาระด้านนี้ด้วย และช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน หรือของเล่น หรืออาหารเสริม

3.2.2 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง

กรุงเทพมหานครชั้นกลาง ประกอบด้วยเขตในปกครองทั้งหมด 16 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตพระโขนง เขตคลองเตย เขตประเวศ เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางเขน เขตดอนเมือง เขตจตุจักร เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตภาษีเจริญ เขตราชพฤกษ์ กรุงเทพมหานครชั้นกลางมีพื้นที่ทั้งหมด 619.186 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,979,500 คน (กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2535: 4-7.)

จากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยมีโอกาสสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ จำนวน 9 ราย พบข้อมูลที่ทำให้เข้าใจสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กในบริเวณเขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานครได้ดีขึ้น ดังนี้

3.2.2.1 ผู้ประกอบกิจการ

จากการไปศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็ก 7 แห่ง มีเจ้าของเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 40-60 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรทางด้านครู และมีประสบการณ์การสอนมาแล้วระยะหนึ่ง ต่อมาเมื่อสมรสแล้วมีบุตรประสบกับปัญหาไม่มีผู้ดูแลบุตร จึงลาออกจากการงานอาชีพ มาดูแลบุตรและครอบครัว และเปิดรับเลี้ยงเด็ก โดยเริ่มจากเด็กจำนวนน้อยๆเมื่อมีผู้มาใช้บริการเพิ่มขึ้นก็ต่อเติมและปรับปรุงจนรับเด็กได้จำนวนมากขึ้นตามลำดับ โดยบางแห่งก็ทำในลักษณะครบวงจรมีโรงเรียนอนุบาลด้วย ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 1 แห่ง อยู่ในเขตพระโขนงนั้นเป็นในรูปแบบมูลนิธิ ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาในโครงการเผยแพร่ศาสนา โดยโครงการนี้มาตั้งในประเทศไทยและจดทะเบียนในรูปแบบมูลนิธิ งานในมูลนิธิมีหลายอย่างและสถานรับเลี้ยงเด็กก็เป็นงานหนึ่งและมีผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ดำเนินงานเป็นขั้นตอน สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งสุดท้ายที่ได้ไปทำการศึกษาอยู่ในเขตราชบุรีบูรณะจัดตั้งขึ้นเนื่องจากเจ้าของสถานรับเลี้ยงเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่มานาน รู้สภาพความเป็นอยู่ของเด็ก เพราะเด็กส่วนใหญ่เป็นลูกกรรมกรรับจ้างทั่วไป พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเด็ก บางคนครอบครัวแตกแยก เด็กขาดที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยว จึงคิดจัดสถานที่เพื่อให้เด็กมาอยู่รวมกัน มารับความรู้ และมีคนคอยชี้แนะแนวทางเพื่อให้เด็กมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้เป็นเพศหญิง อายุ 52 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

บุคลิกภาพของผู้ประกอบกิจการ ส่วนใหญ่มีลักษณะสุ่ม พุดจาณาเชื่อถือ เป็นกันเองกับเด็ก และผู้มาใช้บริการ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการตักเตือนเมื่อเด็กกระทำผิดมากกว่าการลงโทษด้วยการตี การแต่งกายโดยทั่วไปแต่งกายสุภาพ ใช้สีสุภาพ หรือลายดอกที่ไม่ฉูดฉาด และจากการศึกษาพบว่า มีผู้ประกอบกิจการ 1 แห่ง

สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 9 แห่ง เปิดดำเนินการในระยะเวลาต่างกันคือใน พ.ศ.2524 จำนวน 1 แห่ง พ.ศ.2526 จำนวน 1 แห่ง พ.ศ.2527 จำนวน 1 แห่ง พ.ศ.2532 จำนวน 2 แห่ง พ.ศ.2534 จำนวน 2 แห่ง และ พ.ศ.2535 จำนวน 1 แห่ง

3.2.2.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการเปิดดำเนินการของสถานรับเลี้ยงเด็กคล้ายคลึงกันคือ เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง เพื่อบริการสังคม ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 2 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์เด็กยากจน และสนับสนุนการศึกษาของเด็กคือโอกาส

3.2.2.3 ขนาด

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้สามารถรับเด็กได้มากน้อยแตกต่างกันไปตั้งแต่ 40-70 คน ส่วนใหญ่มีเด็กมารับบริการเต็ม แต่ก็ยังมีบางช่วงที่มีเด็กมาใช้บริการมากกว่าที่กำหนดและน้อยลงในช่วงปิดเทอม สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีพื้นที่ตั้งแต่ 50 ถึงมากกว่า 300 ตารางวา ซึ่งขนาดพื้นที่ก็เป็นตัวกำหนดความสามารถในการรับเด็กด้วย ซึ่งกำหนดพื้นที่ใช้สอยโดยเฉลี่ยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ต้องไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน และสำหรับเด็กอายุ 2-6 ปี ต้องไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน (รายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณามาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย 0-6 ปี, 2535)

3.2.2.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ตั้งอยู่ในซอยที่เป็นแหล่งชุมชนมีหมู่บ้าน โรงงาน ตลาด และวัด และใช้เนื้อที่ในบริเวณบ้านเป็นที่รับเลี้ยงเด็ก ได้แก่ บริเวณหน้าบ้าน บางแห่งใช้ชั้นที่ 2 ของบ้านร่วมด้วย บางแห่งใช้บริเวณใต้ถุนบ้าน สถานรับเลี้ยงเด็กที่ใช้บริเวณใต้ถุนบ้านเป็นที่รับเลี้ยงนี้อยู่ในสวน โกลล์แหล่งโกดังสินค้า น้ำท่วมถึง ต่อมาเมื่อผู้มาช่วยเหลือพื้นปูนซีเมนต์และปรับพื้นที่ให้น้ำท่วมไม่ถึง มีสถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ 2 แห่ง ที่จัดสร้างอาคารขึ้นเพื่อเปิดทำการรับเลี้ยงเด็กโดยเฉพาะและมีได้เป็นส่วนหนึ่งของบ้าน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนใหญ่ใช้ทำกิจกรรมกับส่วนที่เป็นสนาม เหมือนกันทุกแห่ง ส่วนที่เป็นสนามส่วนใหญ่เป็นสนามปูน ปนกับสนามดิน และมีอุปกรณ์เครื่องเล่นตั้งอยู่ประมาณ 4-5 ชิ้น ตัวอาคารที่ใช้ทำกิจกรรมเป็นอาคาร 1 หลังสูง 1 ชั้น บางแห่งเป็นอาคาร 1 หลังสูง 2 ชั้น บางแห่งเป็นอาคาร 1 หลัง สูง 3 ชั้น และมีบางแห่งเป็นอาคาร 2 หลัง สูง 3 ชั้นเชื่อมต่อกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 1 หลังสูง 1 ชั้น และบางส่วนที่ใช้ทำการเรียนการสอน ทำกิจกรรมกับส่วนที่ใช้ในการพักผ่อน บางแห่งก็ใช้บริเวณเดียวกันเมื่อถึงเวลาพักผ่อนก็จัดสภาพแวดล้อมใหม่ นอกจากนี้ก็มีที่สำหรับรับประทานอาหาร และห้องน้ำ

3.2.2.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีเจ้าของเป็นครูสอนหรือกำหนดกิจกรรมต่างๆ เอง และมีพี่เลี้ยงเด็กที่จัดการสอนหรืออบรมให้มาคอยช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมในสถานรับเลี้ยงเด็กแต่ละแห่งคล้ายคลึงกัน ต่างกันในช่วงเวลาหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นซึ่ง โดยทั่วไป เป็นดังนี้

เวลาประมาณ 8.00-9.00 น.รับเด็ก อาจนำมาเล่นกลางแจ้ง แล้วจึงเคารพธงชาติ ออกกำลังกาย หรือสอนความรู้รอบตัว เวลา 9.00 น. อาหารว่าง และเข้าห้องน้ำ

9.00-10.00 น. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอน บางแห่งสอนการอ่าน การเขียน บางแห่งเน้นให้มีทักษะในการจับดินสอ ชีดเขียนเส้นต่างๆ 10.00-11.00 น. เป็นกิจกรรมพัฒนาการ วาดรูป ปั้นดินน้ำมัน ประกระดาษ เล่านิทาน ฯลฯ 11.00-12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน เข้าห้องน้ำ ทำความสะอาด 12.00-14.30 น. นอนพักผ่อน 14.30-15.00 น. อาหารว่าง เข้าห้องน้ำ ทำความสะอาด ร่างกาย เปลี่ยนเสื้อผ้า เตรียมกลับบ้าน ระหว่างรอผู้ปกครองมารับกลับอาจมีกิจกรรมต่างๆ เช่น อ่านหนังสือ ร้องเพลง ฯลฯ จากตารางกิจกรรมเห็นได้ว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเริ่มกำหนดเวลาตั้งแต่ 8.00-15.00 น. แต่ในทางปฏิบัติเปิดรับเด็กตั้งแต่ 6.00 น. และสิ้นสุดประมาณ 18.00 น. บางแห่งอาจมีพิเศษจนถึง 19.00 หรือ 20.00 น. ในชั่วโมงที่เกินจากที่กำหนด คิดอัตราพิเศษเพิ่มต่อชั่วโมง โดยคิดชั่วโมงละ 20-30 บาท และมีอาหารเย็นเพิ่มให้ 1 มื้อ มี 1 แห่ง ไม่คิดค่าบริการเพิ่มและยังให้อาหารเย็นอีก 1 มื้อ ทั้งนี้เนื่องจากไม่พบปัญหาเด็กกลับเข้านอนมากนัก อาจมีถึง 18.00 น. เพียง 2-3 ราย ในบางวัน ซึ่งเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กก็เข้าใจในความจำเป็นของผู้ปกครอง และสงสารเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กที่คิดค่าบริการเพิ่มหลังเวลาทำการให้เหตุผลว่าเนื่องจากผู้ปกครองบางคนไม่เห็นความสำคัญในการมารับเด็ก แต่ไปทำธุระหรือทำงานล่วงเวลามากกว่าห้วงไขนบุตร เนื่องจากคิดว่าอยู่ในสถานที่ปลอดภัยแล้ว สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เจ้าของสถานรับเลี้ยงเป็นผู้ประกอบอาหารเอง จากการศึกษพบว่า มีเพียง 1 แห่ง จากทั้งหมด 9 แห่ง ที่มีแม่ครัวสำหรับคอยจัดเตรียมอาหารโดยเฉพาะอาหารสำหรับเด็กมักเป็นอาหารจานเดียวประเภทอาหารอ่อน เช่น ข้าวต้มเครื่อง ก๋วยเตี๋ยว หรือข้าวราดแกงจืด ซึ่งสามารถขอเพิ่มเติมได้ ถ้าเป็นเด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ค้ันก็มีพี่เลี้ยงคอยดูแลป้อนอาหารให้

สถานรับเลี้ยงเด็กมีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุเด็ก มีพี่เลี้ยงคุมในแต่ละชั้นเรียน โดยพี่เลี้ยงอาจอยู่ประจำในแต่ละชั้น หรือหมุนเวียนกันไปในสถานรับเลี้ยงที่รับเด็กตั้งแต่แรกเกิดร่วมด้วย จะแยกเด็กอ่อนตามพัฒนาการ เช่น แรกเกิดถึง 4 เดือนหรือ 6 เดือน และ 6 เดือนถึง 1 ปี เด็กในวัยนี้จะดูแลเน้นพัฒนาการตามขั้นตอน ฝึกความเป็นระเบียบให้นมเป็นเวลา และดูแลรักษาความสะอาดต่างๆ ไป

จากการไปศึกษา พบสถานรับเลี้ยงเด็กที่สงเคราะห์เด็กยากจน และมีการแบ่งชั้นเรียนเด็กตามอายุเช่นกัน เด็กที่เข้าวัยเรียนถ้าอยากเรียนจะส่งให้เรียนต่อ ถ้าไม่อยากเรียนจะส่งเสริมให้ฝึกอาชีพ ส่วนเด็กวัยก่อนเรียนก็ฝึกพัฒนาการและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน

3.2.2.6 บุคลากร

จากการไปทำการศึกษาศาสนสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 9 แห่ง พบว่ามีบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กอยู่ 2 ประเภท คือ ครูและพี่เลี้ยงเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่ครูคือเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก มี 2 แห่งที่มีครูโดยเฉพาะแห่งละ 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อัตรารายเดือนประมาณ 500 บาท ส่วนพี่เลี้ยงเด็กมีแห่งละ 2-4 คนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 15-30 ปี จบการศึกษาคั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาจมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กหรือไม่ก็ได้ อัตรารายเดือนอยู่ระหว่าง 2,000-3,000 บาท แตกต่างกันโดยดูจากประสบการณ์และผลการทำงาน นอกจากนี้ยังมีบุคลากรอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรง ได้แก่ แม่ครัว สถานรับเลี้ยงเด็กมี สวัสดิการให้กับบุคลากรมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง เช่น สวัสดิการเรื่องค่ารักษา พยาบาล การประกันสุขภาพ ที่พักอาศัย อาหาร บางแห่งมีค่าล่วงเวลาให้ในกรณีที่เด็กอยู่เกินเวลาที่กำหนด และถ้ามีเด็กฝากพิเศษในวันเสาร์คิดค่าบริการคนละ 50 บาท และพี่เลี้ยงได้รับทั้งหมด แต่เป็นการฝากเลี้ยงเท่านั้น ไม่มีการสอนพัฒนาการหรือการเรียน บางแห่งมีค่าคอมมิชชั่นในกรณีที่รับเด็กเกินกว่าที่กำหนดรายละ 100 บาท บางแห่งมีเสื้อผ้าที่เป็นเครื่องแบบของสถานรับเลี้ยงให้ 2 ชุดต่อหนึ่งปี และบางแห่งถ้าพี่เลี้ยงอยู่มานาน ทำงานดีก็มีทุนให้เรียน สวัสดิการต่างๆ ที่มีให้แก่พี่เลี้ยงเด็กมีผลต่อการทำงานของพี่เลี้ยง จากการสอบถามเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า ถ้าสวัสดิการดี อัตรารายเดือนพอใช้ สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นจะไม่ประสบปัญหาการลาออกบ่อยของพี่เลี้ยง

ในด้านการทำงานของพี่เลี้ยงเด็ก พี่เลี้ยงเด็กต้องดูแลรับ-ส่งเด็กจากมือผู้ปกครอง ช่วยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด บางแห่งอาจสลับกันเป็นเวรรับ-ส่งเด็ก ซึ่งต้องดูแลจัดเตรียมสิ่งของของเด็ก และส่งเด็กให้ถึงมือผู้ปกครองจนเด็กกลับบ้านหมด จึงเลิกงานได้

ในการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็ก เจ้าของสถานรับเลี้ยงมักอบรมความรู้และวิธีการดูแลเด็กให้พี่เลี้ยง นอกจากนี้เมื่อทางกรมประชาสงเคราะห์แจ้งข่าวการฝึกอบรม จะคัดเลือกพี่เลี้ยงเด็กเข้าฝึกอบรมเป็นระยะ แต่ส่วนใหญ่เจ้าของสถานรับเลี้ยงมักเป็นผู้เข้าอบรม และนำมาถ่ายทอดให้พี่เลี้ยงเด็ก

บุคลิกภาพของผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่มีหน้าตาขี้มเข้มแจ่มใส เป็นกันเองกับเด็ก และเอาใจใส่เด็กพอควร การแต่งกายของผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งแต่งกายสุภาพ บางแห่งมีเครื่องแบบให้ใส่ประจำวัน บางแห่งกำหนดให้ใส่เครื่องแบบในบางวัน เช่น วันศุกร์ สำหรับวันอื่นให้แต่งกายสุภาพ

3.2.2.7 การพิจารณารับเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่รับเด็กที่มีอายุ 2-5 ปี จากการไปศึกษาพบว่า มีบางแห่งรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปีครึ่ง สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้รับเด็กที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง มี สุขภาพสมบูรณ์ และมีอายุตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการศึกษาค้นคว้าว่ามีสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง รับเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง (ปัญญาอ่อน) โดยรับปีละไม่เกิน 3 คน โดยขอคู่มือและ พิจารณาความรุนแรงของโรคก่อน ถ้ามีความรุนแรงมากจะไม่รับ เหตุที่รับเด็กพวกนี้เพราะเคยรับ และฝึกเด็กพวกนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ต่อมาก็มีเด็กประเภทนี้ที่อยู่ละแวกใกล้เคียงกับสถานรับ เลี้ยงมาสมัครอีก และในละแวกนี้ไม่มีโรงพยาบาลสำหรับเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง จึงรับ เด็กไว้ฝึกพัฒนาการเพราะสงสารเด็กและได้ช่วยเหลือเด็ก

เมื่อพิจารณาเด็กเข้ามาแล้วมีการแบ่งชั้นเรียนเด็กตามช่วงอายุ เช่น อายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน และ 3 ปี 6 เดือน ถึง 5 ปี เป็นต้น อาจมี 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น เรียนตามความเหมาะสมของผู้จัด บางแห่งอาจไม่มีการแบ่งชั้นเรียน เด็กที่มาใช้บริการต้องเตรียม ชุดมา 2 ชุด เป็นชุดนอน 1 ชุด และชุดใส่กลับบ้าน 1 ชุด ขวคนม นม ผ้าอ้อมหรือผ้าอ้อมอนามัย (pampers) บางแห่งอาจให้เตรียมแปรงสีฟันเพื่อสอนให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาด บางแห่งที่รับเด็ก อ่อนอาจต้องเตรียมผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว สบู่ แปรง ส่วนกระดาษ หรือดินสอ ทางสถานรับเลี้ยงเด็กอาจมี ไว้ให้ หรือจัดเตรียมให้ตั้งแต่แรกรับและให้นำมาเอง

ในการรับเด็กเข้ารับบริการ สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เปิดรับสมัครทุก วัน และสามารถเข้ารับบริการได้เลย ถ้ายังไม่เต็มตามจำนวนที่สามารถรับเด็กได้ บางแห่งรับ สมัครทุกวัน แต่ยังไม่รับเด็กเข้ารับบริการจะโทรกลับไปภายหลังโดยจะรับเด็กใหม่เพิ่มเพียง อาทิละ 1 คนเท่านั้น เนื่องจากต้องให้เด็กใหม่คุ้นเคยกับพี่เลี้ยงและสถานที่ก่อน หลังจากนั้นจึง ปลดปล่อยเข้ากลุ่ม จึงจำเป็นต้องทยอยรับเด็ก

3.2.2.8 อัตราค่าบริการ

อัตราค่าบริการแตกต่างกันไปหลายระดับขึ้นกับสภาพการให้บริการ และ สภาพแวดล้อมของชุมชน มีทั้งที่คิดในอัตราเดียวกันทั้งเด็กเล็กและเด็กโต และมีบางแห่งที่คิด อัตราค่าบริการเด็กเล็กแพงกว่า ยิ่งสถานรับเลี้ยงเด็กที่เปิดรับบริการเด็กอ่อนที่ต่ำกว่า 1 ปี ก็คิดอีก ระดับราคา ซึ่งสูงกว่าเด็กที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป เพราะต้องให้บริการที่ใกล้ชิดมากกว่า อัตราค่า บริการมีตั้งแต่ให้บริการฟรีในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มุ่งสงเคราะห์คนยากจน และมีมูลนิธิเข้ามาช่วย

เหลือ จนเริ่มระดับราคาที 400, 500, 600, 1,000 ไปจนถึง 4,500 บาท จากการศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 9 แห่ง พบว่า ระดับราคาไม่เท่ากัน แต่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 600-2,000 บาท

3.2.2.9 ผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครองที่มารับบริการขึ้นอยู่กับอัตราค่าบริการ ถ้าอัตราค่าบริการค่อนข้างสูง ผู้ปกครองที่มารับบริการมักเป็นนักธุรกิจ หรือรับจ้างทำงานเอกชนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จากการศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 9 แห่งพบว่า อาชีพของผู้ปกครองที่มาใช้บริการมีตั้งแต่เป็นนักธุรกิจ ทำงานบริษัท รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ กรรมกร รับจ้างรายวัน หรือค้าขาย รายได้ไม่แน่นอน เช่น อาชีพขับรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง จับกังรับจ้าง แยกข้าวสาร แม่ค้าขายพวงมาลัย-ดอกไม้ ในบริเวณตลาด เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่พบว่า มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมาคือ ค้าขาย

3.2.2.10 การประเมินผลเด็ก

ด้านการประเมินผลเด็กด้านพัฒนาการของสถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ คล้ายคลึงกัน โดยดูจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กตลอดทั้งวัน โดยครูเป็นผู้บอกเล่าพฤติกรรม และประเมินผลความสามารถของเด็กให้ทราบเวลาที่มารับ-ส่งเด็กในแต่ละวัน โดยไม่มีสมุดประเมินผลเป็นลายลักษณ์อักษร มีบางแห่งที่มีการเขียนประเมินผลในใบประเมินผลของสถานรับเลี้ยงเด็กที่จัด ทำไว้ส่งให้ผู้ปกครองทุกวัน โดยบอกเล่าพฤติกรรม การเจ็บป่วย การรับประทานอาหาร การขับถ่าย กิจกรรมที่เด็กทำ และสิ่งที่เด็กนำมาจากบ้านอย่างละเอียด และในแต่ละเดือนก็เติมน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กลงไปด้วย เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนขึ้น บางแห่งนอกจากทำโดยการเขียนใบประเมินผลให้ผู้ปกครองทราบกิจกรรมของเด็กตลอดทั้งวันแล้วยังมีการโต้ตอบกลับจากผู้ปกครองโดยการเขียนตอบ หรืออาจมีการเขียนปรึกษาปัญหาที่พบในช่วงที่เด็กอยู่บ้านในวันหยุด ในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีการเรียนการสอนร่วมด้วย จะประเมินผลด้วยวิธีการทำแบบทดสอบให้เด็กตอบคำถาม และประเมินผลเป็นคะแนนใส่ในใบประเมินผลแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง หนึ่งหรือสามเดือน

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มีการติดตามผลเด็กที่ออกจากสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งทำได้ในกรณีที่เด็กอยู่ในละแวกเดียวกันกับสถานรับเลี้ยง โดยการสอบถามจากผู้ปกครองหรือการเยี่ยมเยียนบ้าน หรือบางครั้งผู้ปกครองของเด็กอาจกลับมาเล่าให้ฟัง บางแห่งก็ไม่สามารถติดตามผลได้เนื่องจากขาดการติดต่อกัน บางแห่งก็ไม่มีการติดตามผลของเด็ก

3.2.2.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันว่าคงมีขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะความจำเป็นของผู้ปกครองที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน อีกทั้งการหาพี่เลี้ยงเด็กมาเลี้ยงที่บ้านก็ยากขึ้น เพราะส่วนมากนิยมทำงานโรงงาน ประกอบกับการที่สถานรับเลี้ยงเด็กมีความไม่เหมือนกับโรงเรียนอนุบาลแต่ก็มีผลกระทบจากโรงเรียนอนุบาลอยู่บ้าน เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเปิดรับเด็กอายุน้อย นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าการที่สถานรับเลี้ยงเด็กขยายเพิ่มมากขึ้นนั้น จะเป็นในด้านธุรกิจสำหรับครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กที่ช่วยเหลือเด็กคือโอกาสยังมี ไม่มาก ไม่เพียงพอกับความต้องการของเด็กเหล่านี้ และต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลสนับสนุนงานด้านนี้ และสนับสนุนองค์การเอกชนให้มากขึ้น

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีความพอใจกับการให้บริการของตนในระดับหนึ่ง และคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส โดยบางแห่งก็ได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ หรือหนังสือสร้างเสริมพัฒนาการ หรืออาหารเสริม จากทางกรมประชาสงเคราะห์บ้างในบางส่วน บางแห่งก็ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีความคิดว่าทางศูนย์บริการสาธารณสุขที่อยู่ใกล้เคียงน่าจะมีส่วนมาช่วยดูแลสุขภาพเด็กบ้าง โดยให้ทางกรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ขอความร่วมมือไป ส่วนเรื่องการจัดอบรมที่ทางกรมประชาสงเคราะห์จัดส่งข่าวสารมาให้มักตรงกับวันธรรมดาทำให้ไม่มีโอกาสได้ไปอบรม และเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับเด็กอนุบาล ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และยังสามารถแนะนำให้ทางกรมประชาสงเคราะห์ช่วยประชาสัมพันธ์ในเรื่องภาพพจน์ที่ดีของสถานรับเลี้ยงเด็ก สำหรับปัญหาที่ทางสถานรับเลี้ยงเด็กพบกันมากคือ การที่ทางกรมประชาสงเคราะห์ให้สถานรับเลี้ยงเด็กเน้นด้านพัฒนาการอย่างเดียว แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ โดยเฉพาะผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ด้วการศึกษาที่มีความต้องการให้เน้นให้บุตรอ่านออกเขียนได้ เพราะไม่มีเวลาสอน ต้องทำงาน อีกสาเหตุคือ ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะส่งบุตรเข้าเรียนในชั้นอนุบาลได้ ฉะนั้น จึงต้องการให้สถานรับเลี้ยงเด็กสอนหนังสือด้วยซึ่งสร้างความหนักใจให้กับผู้ให้บริการมาก ถ้าไม่สอนเลยเด็กก็จะมีปัญหาเนื่องจากตามเพื่อนไม่ทันเวลาเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะในด้านการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรว่าควรจัดให้บ่อยขึ้น และเสนอให้สถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ได้สวัสดิการเหมือนกับโรงเรียนอนุบาล

3.2.3 สภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

กรุงเทพมหานครชั้นนอกประกอบด้วยเขตในปกครองทั้งหมด 7 เขต ได้แก่ เขต มีนบุรี เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน และเขต จอมทอง กรุงเทพมหานครชั้นนอกมีพื้นที่ทั้งหมด 843.588 ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวมทั้งสิ้น 765,133 คน (ข้อมูลจากกองผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2535: 8-10.)

จากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยมีโอกาสสัมภาษณ์เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 2 ราย พบข้อมูลที่ทำให้เข้าใจสภาพสถานรับเลี้ยงเด็กในบริเวณเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ได้มากขึ้นดังนี้

3.2.3.1 ผู้ประกอบกิจการ

จากการไปศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่ง มีเจ้าของเป็นเพศ หญิง อายุ 28 ปี และ 32 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่ง เปิดดำเนินการใน พ.ศ.2531

บุคลิกภาพของผู้ประกอบกิจการส่วนใหญ่มีหน้าตาอ้วนเข้มแจ่มใส เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ดี การแต่งกายมักแต่งกายสุภาพ ใช้สีสุภาพหรือลายดอกที่ไม่ฉูดฉาด

3.2.3.2 วัตถุประสงค์

สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่ง เกิดขึ้นจากแรงจูงใจของเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กที่เคยเป็นครูอนุบาลมาก่อน และต้องการทำสถานรับเลี้ยงเด็ก จึงเปิดดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียน และแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง

3.2.3.3 ขนาด

สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่งนี้ สามารถรับเด็กได้จำนวน 35-40 คน จากการไปศึกษาพบว่า มีเด็กมารับบริการน้อยกว่าที่สามารถรับได้ คือ จำนวน 30-35 คน จากการสอบถามเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่าช่วงที่ไปทำการศึกษภาคสนามเป็นช่วงปิดเทอม จึงมีเด็กน้อย เนื่องจากมีเด็กเตรียมตัวไปเข้าเรียนต่อในชั้นอนุบาล

3.2.3.4 สถานที่ตั้งและลักษณะ

สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่ง อยู่ในซอย ในบริเวณหมู่บ้าน ห่างจาก ถนนใหญ่พอสสมควร ตัวอาคารที่ใช้เลี้ยงเด็กเป็นบ้านทาว์เฮ้าส์ 1 หลัง สูง 2 ชั้น และทาว์เฮ้าส์ 2 หลังสูง 2 ชั้น ใช้เนื้อที่ภายในบริเวณบ้านทั้งหมดจัดเป็นที่เลี้ยงเด็ก โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนที่ใช้ ทำกิจกรรมกับส่วนที่เป็นสนาม ส่วนที่ใช้ทำกิจกรรมแบ่งเป็นห้องเรียน ใช้ทำกิจกรรมและพักผ่อน ห้องอาหาร ห้องน้ำ ห้องปฐมพยาบาล และแบ่งชั้นเรียนเด็กให้อยู่ในแต่ละห้องไม่ปะปนกัน ส่วนที่เป็นสนามเป็นสนามปูนปนสนามดิน และมีอุปกรณ์เครื่องเล่น ตั้งอยู่ประมาณ 3-5 ชั้น สนามจะเป็นสนามที่มีขนาดเล็กอยู่หน้าตัวอาคารที่ใช้เลี้ยงเด็ก

3.2.3.5 วิธีการเลี้ยงเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้ มีเจ้าของสถานรับเลี้ยงเป็นครูผู้สอน และมีพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลเด็ก โดยเปิดรับเด็กตั้งแต่ 8.00-16.00 น. แต่ในทางปฏิบัติพบว่าจะเปิดรับเด็กตั้งแต่ 7.30 น. สำหรับตอนเย็นเด็กทยอยกลับไปจนถึงเวลาประมาณ 17.00 น. และอาจมีฝากพิเศษอยู่ถึง 18.00 น. หรืออาจถึง 20.00 น. โดยคิดค่าบริการเพิ่มชั่วโมงละ 30 บาท เมื่อผู้ปกครองมาส่งเด็ก ในช่วงเช้า ครูและพี่เลี้ยงเด็กจะช่วยกันรับเด็ก และจัดเด็กเข้ากิจกรรมตามตารางกิจกรรม ซึ่งอาจมีการยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยมีตารางกิจกรรมคล้ายคลึงกันปรับเปลี่ยนเพียงช่วงเวลาดังนี้

- 07.30 น. เปิดรับเด็ก พுகคุยกับผู้ปกครอง
- 08.30-08.45 น. เข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมสนามกลางแจ้ง
- 09.00-10.00 น. แยกชั้นเรียน เข้าห้องน้ำ ทำกิจกรรมในชั้นเรียน
โดยแบ่งกลุ่มประมาณ 6-8 คน ครูสาธิตวิธีการทำ และ
บอกกฎเกณฑ์ในการทำงาน คนที่ไม่เข้าใจจะอธิบายซ้ำ
ช่วงของกิจกรรมหนึ่งๆ ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที
แต่ละกิจกรรมเปลี่ยนครูผู้สอน
- 10.00-11.00 น. คิมนม ทานของว่าง เข้าห้องน้ำ และเข้ากิจกรรม
- 11.00-12.00 น. อาหารกลางวัน
- 12.00-14.00 น. นอนพักผ่อน
- 14.00-15.00 น. ตื่นนอน รับประทานของว่าง ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของเด็ก
- 15.00 น. เตรียมตัวกลับบ้าน รอผู้ปกครองมารับ

ในช่วงที่เด็กอยู่ต่อนี้ก็ให้รับประทานอาหารเช้า และปล่อยให้เล่นอิสระ สำหรับในรายเด็กเข้าใหม่มีกรณีพิเศษในสัปดาห์แรกของการเรียน โดยปล่อยให้เด็กตามสบายไม่เร่งรัดเข้ากลุ่ม และให้ผู้ปกครองมารับได้ครึ่งวันเพื่อไม่ให้เด็กมีความรู้สึกว่าต้องอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กนานเกินไป

สถานรับเลี้ยงเด็กมีทั้งเน้นแต่พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมไม่มีการเรียนการสอน และอีกแห่งเน้นทั้งการเรียน-การสอนร่วมด้วย ในการเรียน-การสอนครูเป็นผู้สอน สำหรับกิจกรรมอาจเป็นที่เลี้ยงเป็นผู้นำทำกิจกรรมสลับกันไป

อาหารกลางวันครูเป็นผู้จัดเตรียม อาจใช้ช่วงเวลาใกล้เวลารับประทานอาหารที่เด็กกำลังทำกิจกรรม อีก 1 แห่งมีแม่ครัวจัดเตรียมให้อาหารที่จัดให้เป็นอาหารอ่อน เช่น ข้าวต้มเครื่อง ก๋วยเตี๋ยวราดหน้า เป็นต้น เวลารับประทานอาหาร เด็กโตให้ช่วยเหลือตัวเอง ส่วนเด็กเล็กที่เลี้ยงคอยดูแลป้อนอาหาร

สถานรับเลี้ยงเด็กมีการแบ่งกลุ่มตามช่วงอายุ เช่น 1 ปี 6 เดือน - 2 ปี 6 เดือน และ 2 ปี 7 เดือน - 3 ปี 6 เดือน และ 3 ปี 7 เดือน - 5 ปี เป็นต้น ตามความเหมาะสมในการจัดการเรียน-การสอน เมื่อผู้ปกครองมารับ ครูหรือพี่เลี้ยงเป็นผู้ส่งเด็กให้ถึงมือผู้ปกครอง เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กต้องเตรียมเสื้อผ้ามา 1-2 ชุด นมที่รับประทานต้องนำมาเอง สำหรับสมุด ดินสอ หรือสมุดแบบฝึกหัดทางสถานรับเลี้ยงเด็กจัดเตรียมไว้ให้ ด้านการดูแลสุขภาพ ถ้ามีเด็กป่วยจากบ้านจะไม่รับเพราะอาจติดต่อผู้อื่นได้ ถ้ามาป่วยที่สถานรับเลี้ยงจะแยกเด็กป่วยไปไว้ที่ห้องพยาบาล และติดต่อผู้ปกครองให้มารับกลับ นอกจากนี้ยังเชิญเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขมาตรวจเดือนละหนึ่งครั้ง มีการชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง และรายงานจำนวนเด็กส่งกรมประชาสงเคราะห์ทุก 3 เดือน ด้านอุบัติเหตุจำป้องกันโดยดูแลเด็กใกล้ชิด กรณีที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นที่สถานรับเลี้ยง จะพาไปโรงพยาบาล หรือคลินิกที่ใกล้ และรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาล

3.2.3.6 บุคลากร

จากการไปทำการศึกษายังสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่ง พบว่ามีบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กอยู่ 2 ประเภท คือ ครู และพี่เลี้ยงเด็ก ซึ่งทั้ง 2 แห่งพบว่าครูคือเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนพี่เลี้ยงเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก 1 แห่ง มีพี่เลี้ยงเด็ก 3 คน อายุประมาณ 25-30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนำมาอบรมความรู้เกี่ยวกับเด็กให้ ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ อัตราค่าจ้างพี่เลี้ยงประมาณ 2,000-3,000 บาท นอกจากนี้อาจมีบุคลากรอื่นที่ไม่

เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรง ได้แก่ แม่ครัวไว้คอยจัดเตรียมอาหาร ทำความสะอาดสถานที่
สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้มีสวัสดิการให้บุคลากรอย่างน้อยแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่มีสวัสดิการเรื่อง
อาหารและที่พักให้ มี 1 แห่งที่ช่วยออกค่ารักษาพยาบาลให้ด้วยถ้าเจ็บป่วยรุนแรง

บุคลิกภาพของผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่มีมนุษยสัมพันธ์ดี กริยา
มารยาทเรียบร้อย เอาใจใส่เด็กพอควร ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 1 แห่ง ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กค่อนข้าง
ขี้เกียจขี้ครำ ใจเย็น เอาใจใส่เด็กพอควร การแต่งกายแต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ทางสถานรับเลี้ยง
เด็กกำหนดไว้ ส่วนอีก 1 แห่งแต่งกายด้วยชุดกางเกงลำลอง

3.2.3.7 การพิจารณารับเด็ก

สถานรับเลี้ยงเด็กข้างเด็กที่มีอายุ 1-5 ปี และพิจารณารับเด็กโดยดูจาก
เกณฑ์อายุที่กำหนดไว้ เปิดรับเด็กเข้ารับบริการทุกวัน และสามารถเข้ารับบริการได้ทันที ส่วน
สถานรับเลี้ยงเด็กอีก 1 แห่งนั้น ผู้ปกครองต้องมาเขียนใบสมัครไว้เมื่อเปิดภาคเรียนจึงเรียกเด็กมา
รับบริการ

3.2.3.8 อัตราค่าบริการ

อัตราค่าบริการแตกต่างกันโดยแห่งแรกคิดค่าบริการเท่ากันหมด คือ
4,500 บาท ต่อเทอม ซึ่งใน 1 ภาค การศึกษามี 3 เทอม อีกแห่งนั้นคิดค่าบริการตามอายุ เด็กโตจะ
คิดค่าบริการสูงกว่าเด็กเล็ก โดยคิดค่าบริการในราคา 600 และ 700 บาทต่อเดือน

3.2.3.9 ผู้ปกครอง

เด็กที่มารับบริการส่วนใหญ่ผู้ปกครองมารับ-ส่งเอง ผู้ปกครองที่มา
รับบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 แห่งแตกต่างกัน โดยแห่งแรกผู้ปกครองที่มารับบริการส่วนใหญ่
ใหญ่เป็นนักธุรกิจ รองลงมาคือข้าราชการ ส่วนในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งที่ 2 ผู้ปกครองที่มาใช้
บริการส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือค้าขาย และรับราชการ ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่มผู้ปกครอง
ที่มาใช้บริการขึ้นกับอัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก

3.2.3.10 การประเมินผลเด็ก

เมื่อผู้ปกครองมารับ-ส่งเด็ก ครูเป็นผู้บอกเล่าพฤติกรรมของเด็กทั้ง
วันในแต่ละวัน และมีการพูดคุยซักถามซึ่งกันและกัน มี 1 แห่ง ที่นอกเหนือจากวิธีการดังกล่าว
แล้วยังมีสมุดประเมินผลพัฒนาการและการเรียนให้ทุก 3 เดือน โดยด้านพัฒนาการจะประเมินผล

พฤติกรรม ความสามารถของเด็ก น้ำหนัก และส่วนสูง ด้านการเรียนจะมีแบบทดสอบให้เด็กตอบคำถามเพื่อประเมินผลออกมาเป็นคะแนน

3.2.3.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันค่านิยมของสังคม โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร นิยมส่งบุตรไปโรงเรียนเพื่อคววิชา ในเด็กก่อนวัยเรียนก็เพื่อฝึกพัฒนาการ การอยู่ร่วมในสังคมของเด็ก และไม่เชื่อถือในการเลี้ยงดูของคนรุ่นก่อน คิดว่าการเลี้ยงดูแบบสมัยใหม่จะทันสมัย ทำให้เด็กฉลาด ทันโลกได้มากกว่า จึงนิยมส่งบุตรไปตามสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ยิ่งในปัจจุบันผู้ปกครองมีความรู้มากขึ้น ก็จะพิจารณาถึงวิธีการสอนของสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ถ้าสถานรับเลี้ยงเด็กใดมีหลักการสอนดี ชื่อเสียงดี ก็จะเป็นที่นิยมทำให้ผู้ปกครองที่มีความรู้ มีฐานะนิยมมาใช้บริการ จึงอยากให้สถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ปรับปรุงวิธีการสอนให้ถูกต้อง ทันสมัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กและความมั่นคงทางธุรกิจ

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ผู้ดำเนินการเป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 1-10 ปี วัตถุประสงค์ในการเปิดบริการเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเตรียมพัฒนาการความพร้อมของเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการรับเด็กได้จำนวน 5-50 คน และมีเด็กมารับบริการในจำนวนเท่ากัน สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชน ตลาด หมู่บ้าน ใกล้สถานที่ราชการ และอยู่ในซอย ตัวอาคารมีหนึ่งหลังสูงหนึ่งชั้น มีขนาดพื้นที่ประมาณ 101-200 ตารางเมตร โดยทั่วไปสถานรับเลี้ยงเด็กมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก 4 ประเภท คือ ครู ครูพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ซึ่งในสถานรับเลี้ยงเด็กหนึ่งแห่งมีบุคลากรหลายประเภทปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่ในสถานรับเลี้ยงเด็กมีบุคลากรประเภทครูและพี่เลี้ยงเด็กทำงานร่วมกัน สถานรับเลี้ยงเด็กรับเด็กที่มีช่วงอายุ 2-6 ปี และมีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุ และคิดค่าบริการตามอายุ ซึ่งอายุน้อยค่าบริการจะสูงกว่า อัตราค่าบริการประมาณ 500-1,000 บาท ในด้านการเรียน-การสอน มีการประเมินผลทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ทักษะคติของผู้ดำเนินการที่มีต่อการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีสถานรับเลี้ยงเด็กเกิดขึ้น

ในสังคมไทย เพราะช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และยังให้ความรู้และพัฒนาการแก่เด็ก นอกจากนี้ ยังต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้าน

สำหรับการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินกิจการ พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กดำเนินกิจการเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเตรียมพัฒนาการ ความพร้อมของเด็ก พบว่า ผู้ดำเนินการเหล่านี้เคยมีประสบการณ์ในการสอนเด็ก หรือรับเลี้ยงเด็กมาก่อน และมาเปิดดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กด้วยใจรักและคุ้นเคยกับงาน ด้านความสามารถในการรับเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กหลายแห่งรับเด็กเกินกว่าความสามารถที่รับเด็กได้ สถานที่ตั้งของสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า อยู่ในแหล่งชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่จำนวนมากพอสมควร บางแห่งอยู่ในสวน บางแห่งอยู่ใกล้แหล่งโกดังสินค้า ตัวอาคารที่ใช้ดำเนินการเป็นบ้านที่อยู่อาศัย อาจมีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว หรือบ้านทาวน์เฮ้าส์ โดยแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรม กับส่วนที่เป็นสนาม สนามส่วนใหญ่เป็นสนามปูนปนสนามดิน มีขนาดไม่ใหญ่ อยู่หน้าตัวอาคารที่ใช้ทำการสอน และมีอุปกรณ์เครื่องเล่นตั้งอยู่ประมาณ 2-5 ชิ้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ กระดาษ ดินสอ ดินน้ำมัน หนังสือนิทานประกอบภาพ เทปเพลงเด็ก บุคลิกภาพที่ทำหน้าที่ดูแลเด็ก ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับเด็ก รักเด็ก ใจเย็น เอาใจใส่ต่อเด็กพอสมควร และแต่งกายสุภาพ หรือแต่งกายตามรูปแบบที่สถานรับเลี้ยงเด็กกำหนด อาหารที่ทางสถานรับเลี้ยงเด็กจัดให้มักเป็นอาหารจานเดียวประเภทอาหารอ่อน ได้แก่ ข้าวต้ม ก๋วยเตี๋ยว ฯลฯ โดยมีครูหรือพี่เลี้ยงเด็กคอยดูแลป้อนอาหาร การประเมินผลเด็กแบ่งเป็นด้านพัฒนาการและด้านการเรียน โดยประเมินผลด้านพัฒนาการจากการสังเกตความสามารถของเด็ก การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ด้านการเรียน ประเมินผลจากการให้เด็กตอบแบบทดสอบ อาจทำการประเมินผลทุกวัน ทุกครึ่งเดือน ทุกหนึ่งเดือน หรือทุกสามเดือน แล้งจึงแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

ทัศนคติของผู้ดำเนินการต่อการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เห็นว่า คงมีจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเพิ่มขึ้นในสังคมไทย และสถานรับเลี้ยงเด็กนี้จะยังคงอยู่ต่อไป เพราะสามารถแบ่งเบาภาระผู้ปกครองที่ต้องออกทำงานนอกบ้าน อีกทั้งยังให้ความรู้และพัฒนาการแก่เด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กเหล่านี้พอใจกับบริการของตนเองในระดับหนึ่ง และต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล และกรมประชาสงเคราะห์ ให้การสนับสนุนในหลายด้าน เช่น สื่ออุปกรณ์พัฒนาเด็ก อาหารเสริม การจัดอบรมแก่บุคลากรในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียน

สถานรับเลี้ยงเด็กชังได้เสนอแนะในเรื่องการได้รับการยกเว้นภาษี การให้สถานรับเลี้ยงเด็กได้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการ และการให้สถานรับเลี้ยงเด็กได้สวัสดิการเทียบเท่าโรงเรียนอนุบาล

บทที่ 4

ทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจ

ต่อสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของผู้ใช้บริการ

ในบทนี้จะนำเสนอความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการที่ผู้ศึกษาไปทำการศึกษาศาสนาณยังสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 แห่ง ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มาใช้บริการเกี่ยวกับทัศนคติ ความพึงพอใจ และความคาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กที่มาใช้บริการ แห่งละ 5 ราย เป็นจำนวนทั้งสิ้น 75 ราย โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ผู้ปกครองช่วงเย็นในระหว่างที่ผู้ปกครองมารับบุตรกลับบ้าน สำหรับการนำเสนอข้อมูลจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ในระดับภาพรวมของผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 75 ราย และในระดับเขตทั้ง 3 เขตการปกครอง คือ กรุงเทพมหานครชั้นใน จำนวน 20 ราย กรุงเทพมหานครชั้นกลาง 45 ราย และกรุงเทพมหานครชั้นนอก จำนวน 10 ราย ผลการศึกษาที่ได้มีดังนี้

4.1 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร

4.1.1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1.1 เพศ จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.6 เป็นเพศชาย 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.4 ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูล

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	13	17.4
หญิง	62	82.6
รวม	75	100.0

4.1.1.2 อายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 20-40 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 56 รองลงมาอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 44 และไม่พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลอายุมากกว่า 40 ปี จึงเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยเจริญพันธุ์ทั้งสิ้น ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูล

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20-30	33	44.0
31-40	42	56.0
รวม	75	100.0

4.1.3 การศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีวุฒิการศึกษามีทั้งระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงไปคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกาศนียบัตร มัธยมศึกษา และต่ำกว่าประถมศึกษา และพบว่า มีผู้จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาเพียง 1 ราย ดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	1	1.3
ประถมศึกษา	25	33.3
มัธยมศึกษา	11	14.7
ประกาศนียบัตร	7	22.7
ปริญญาตรี	21	28.0
รวม	75	100.0

4.1.4 อาชีพ จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 58.7 รองลงมาคือ อาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูล

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แม่บ้าน	13	17.3
รับจ้าง	44	58.7
ค้าขาย	6	8.0
รับราชการ	9	12.0
ทำธุรกิจ	3	4.0
รวม	75	100.0

4.1.2 เหตุผลในการใช้บริการ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 75 รายนั้น มีเหตุผลในการมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กคล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กว่า เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีคนดูแลบุตร นอกจากนี้ยังคิดว่าเด็กอยู่ในวัยที่น่าจะเรียนรู้ จึงต้องการให้มาเตรียมความพร้อม ฝึกความเป็นระเบียบ การปรับตัวในสังคมก่อนจะเข้าโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีเหตุผลนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือ ต้องการให้เด็กมีความรู้ อ่านออก เขียนได้ และเด็กยังได้มารู้จักเพื่อน การที่จะนำบุตรไปฝากให้ปู่ย่า ตายาย ดูแลไม่สะดวกเพราะมีอายุมาก และการนำเด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็กยังปลอดภัยกว่าอยู่บ้านเพราะสภาพแวดล้อมเป็นโรงงาน มีชุมชนแออัด ดังคำบอกเล่าของผู้ปกครองบางคนที่

“อยู่ที่นี้ปลอดภัยกว่า แลวบ้านเป็นโรงงาน คนงานผู้ชายเยอะ เด็กอยู่คนเดียวน่าเป็นห่วง เพราะเคยมีเด็กถูกข่มขืนมาแล้ว”

“อยู่บ้านเป็นห่วงกลัวตกน้ำ รอบๆ บ้านเป็นน้ำคร่ำ เลยพามาฝากไว้ที่นี่”

จากคำบอกเล่าเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลนอกจากต้องการหาผู้มาดูแลบุตรแทนตนเองที่ต้องออกไปทำงาน และต้องการเตรียมพัฒนาการความพร้อมให้กับเด็กแล้ว ยังต้องการหาสถานที่ปลอดภัยให้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายที่เป็นผู้อพยพมาหางานทำในที่ต่างถิ่น มีการศึกษาไม่

สูง ประกอบอาชีพรับจ้าง และไม่มีคนรู้จักที่ไว้ใจใจให้ช่วยดูแลบุตรได้ จึงจำเป็นต้องหาสถานที่ที่ปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับส่งสอนบุตรแทนตนเองได้

4.1.3 ปัจจัยที่ใช้พิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้จักสถานรับเลี้ยงเด็กจากแผ่นป้ายโฆษณา หนังสือ สมุดโทรศัพท์ หรือมีผู้ที่เคยใช้บริการแล้วแนะนำ หรือสังเกตพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นมีผู้มาใช้บริการมาก

สำหรับปัจจัยที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้พิจารณาคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กคือ สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนั้นอยู่ใกล้บ้านหรือใกล้ที่ทำงาน มีเพื่อนบ้านหรือคนมาใช้บริการกันมากจนเป็นที่รู้จักหรือยอมรับ มีสิ่งแวดล้อมดี สะอาด ปลอดภัย มีการเรียนการสอน มีหลักในการดูแล และมีราคาพอสมควร นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีบุตรมากกว่า 2 คน ส่วนใหญ่บุตรคนโตเคยใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือปัจจุบันยังใช้บริการอยู่ เมื่อมีบุตรคนต่อไปมักมาใช้บริการยังสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งเดิม นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการไปดูสถานที่จริงก่อนตัดสินใจด้วย

4.1.4 ความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก

4.1.4.1 ความคาดหวังด้านการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ผู้มาให้ข้อมูลที่นำบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเกือบทั้งหมดคาดหวังว่า สถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการเขียน การอ่าน ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การบวกเลข และสอนการช่วยเหลือตัวเองให้กับบุตร

มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนคาดหวังว่าจะสอนการออกเสียงที่ถูกต้อง สอนศิลปะ สอนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสอนกริยามารยาท ทว่ามีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนไม่เน้นในด้านการเรียนการสอน แต่ต้องการให้สถานรับเลี้ยงเด็กเน้นพัฒนาการตามวัยให้กับเด็ก

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลคาดหวังว่า สถานรับเลี้ยงเด็กจะเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนทั้งการเรียน พัฒนาการ กริยามารยาท และทุกๆ อย่างที่ดีให้กับเด็ก

4.1.4.2 ความคาดหวังด้านการดูแลเด็ก

จากการศึกษาพบว่า ผู้มาให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เด็กที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุ 2-4 ปี ซึ่งพอช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง แต่จากการศึกษาพบว่า มีเด็กที่มารับบริการอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น เข้ามารับบริการ และเนื่องจากในแต่ละวันเด็ก

ต้องอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 6-8 ชั่วโมง ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงคาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กที่เลือกใช้บริการให้การดูแลเด็กคืออยู่แล้ว เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าตนเองได้เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นอย่างดีแล้ว มีผู้ปกครองบางส่วนคาดหวังกับคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดูแลเด็ก 2 ประเภท คือ ครูควรมีอายุ 20-40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาตรี มีประสบการณ์ ใจเย็น สุขุม รอบคอบ รักเด็ก และมีมนุษยสัมพันธ์ พี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 17-30 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาขึ้นไป มีประสบการณ์ ผ่านการอบรมด้านการดูแลเด็ก รักเด็ก สะอาด สุภาพ ใจเย็น อคทน และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

4.1.5 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก

4.1.5.1 บริการด้านสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พอใจกับบริการด้านสุขภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก ทั้งในเรื่องการดูแลสุขภาพและการตรวจสุขภาพ เนื่องจากเมื่อนำเด็กมาใช้บริการ เด็กมีสุขภาพดี ไม่เจ็บป่วยบ่อย จะมีเจ็บป่วยบ้างจากที่บ้านหรือจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ค่อยพบว่ามีเด็กมาป่วยที่สถานรับเลี้ยงเด็ก แต่ถ้าพบว่ามีทางสถานรับเลี้ยงเด็กจะติดต่อให้ผู้ปกครองทราบ และมารับกลับถ้าป่วยเล็กน้อยก็จะให้มาและนำยามาฝากให้ครูช่วยป้อนตามเวลา ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลบางคนว่า

“ลูกมาอยู่ที่นี่สุขภาพดี จะมีเจ็บป่วยบ้าง แต่ไม่บ่อย”

“ดีมากเลย แข็งแรงดี ไม่ค่อยเจ็บป่วย”

“ดี สุขภาพดี”

“มีเจ็บป่วยบ้างในช่วงแรกๆ พอปรับตัวได้ก็ไม่มีปัญหา”

“เป็นหวัด ไม่บ่อย ฝากยามาให้ครูป้อนให้”

“มีไม่สบายบ้าง เป็นหวัดมีน้ำมูกไม่มาก เอายาฝากไว้ให้

ตอนเข้าให้ครูป้อนให้ตามเวลา”

4.1.5.2 พฤติกรรมของเด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็ก

พฤติกรรมในการศึกษานี้หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกของเด็ก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรเมื่อมาอยู่สถานรับเลี้ยงเด็ก บุตรมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น พุดจาไพเราะ กริยามารยาทเรียบร้อย และกล้าแสดงออกมากขึ้น มีผู้ปกครองบางส่วนไม่พึงพอใจกับพฤติกรรมบางอย่างของบุตรที่มาใช้บริการคือ เด็กจะมีพฤติกรรมเรียบร้อย เชื่อฟัง เมื่ออยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็ก แต่เมื่ออยู่

บ้านเด็กจะไม่เชื่อฟัง สำหรับพฤติกรรมของเด็กมีทั้งที่เป็นที่พึงพอใจและไม่พึงพอใจ ดังคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลว่า

“พูดจาเพราะขึ้น ช่วยเหลืองานบ้านดี”

“อยู่ที่นี้จะเรียบร้อย อยู่บ้านไม่บ่อยเชื่อฟัง แต่กล้าแสดงออกมากขึ้น”

“ถูกเปลี่ยนไป เชื่อฟังมากขึ้น”

“เหมือนเดิม คือ แต่กล้าแสดงออกมากขึ้น”

4.1.5.3 การจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า ผู้มาให้ข้อมูลส่วนใหญ่พึงพอใจกับบริการด้านการเรียนการสอน ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดไว้ให้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน การอ่านเบื้องต้น การร้องเพลง หรือกิจกรรมต่างๆ มีผู้ปกครองบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน แต่มุ่งเน้นถึงด้านการเตรียมความพร้อม และการฝึกพัฒนาการให้กับเด็กมากกว่า

สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เด็กรู้จักคิดและทำ จากการสังเกตพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีครูเป็นผู้สอน มีบางแห่งให้เด็กออกมาเล่าเรื่องหรือแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน โดยมีครูช่วยเสริม และสำหรับการประเมินผลสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันจะใช้วิธีการประเมินผลแตกต่างกัน ขึ้นกับลักษณะของสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีแต่การเตรียมความพร้อมและพัฒนาการเด็ก จะประเมินผลเด็กโดยการสังเกตพัฒนาการ ความสามารถของเด็กในแต่ละวัน การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ซึ่งอาจประเมินผลให้ผู้ปกครองทราบทุกวัน โดยการพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ รายงานผลให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง หนึ่ง หรือสามเดือน โดยผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการของเด็ก ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีการเรียนการสอนร่วมด้วย จะทำการประเมินผลด้านการเรียนการสอนโดยการทดสอบ มีกระดาษคำถามให้เด็กเขียนตอบ และรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการของเด็ก และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยการพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ

4.1.5.4 การฝึกเด็กให้ช่วยตนเอง

จากการศึกษาพบว่า ผู้มาให้ข้อมูลส่วนใหญ่พึงพอใจที่เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น หลังจากมาอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็ก เช่น สามารถรับประทานอาหารเองได้ ใส่-ถอดเสื้อผ้าได้

4.1.5.5 บริการของเล่น

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พอใจกับบริการของเล่นที่สถานรับเลี้ยงเด็กมีให้ ซึ่งมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็ก แต่จากการสังเกตพบว่า มีสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีของเล่นน้อย ไม่พอเพียงกับจำนวนเด็กที่มาใช้บริการ

4.1.5.6 บริการด้านอาหาร

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พอใจกับบริการด้านอาหารที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดไว้ให้ ทั้งอาหารกลางวันและอาหารว่าง จากการสังเกตพบว่า อาหารกลางวันเป็นอาหารจานเดียว เช่น ก๋วยเตี๋ยวราดหน้า ข้าวผัด ข้าวสวยราดแกงจืด เป็นต้น อาหารว่างได้แก่ขนมปังทาแยม คูกี้ หรือผลไม้ร่วมกับนม น้ำหวาน หรือน้ำผลไม้ ซึ่งพอเพียงกับความต้องการของเด็ก และพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ต้องการทราบว่าในแต่ละวันมีรายการอาหารใดบ้าง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความไว้วางใจในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็ก นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมักจะเตรียมอาหารเสริมมาให้เด็กในเวลาที่มารับเด็กกลับบ้าน หรือบางคนจะเตรียมอาหารเสริมไว้ให้ที่บ้าน

4.1.6 ทักษะคติของผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กต่อสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยให้เหตุผลว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ทำหน้าที่ดูแลบุตรแทนพ่อแม่ และมีการสอนและการฝึกพัฒนาการ แตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งสอนหนังสืออย่างเดียว แต่มีอัตราค่าบริการแพงว่า นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีความคิดเห็นว่าเด็กควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กวันละประมาณ 8 ชั่วโมง และไม่ควรมีรถรับ-ส่ง พ่อแม่ควรมารับ-ส่งเด็กด้วยตนเอง เพื่อจะได้มีเวลาให้แก่เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศของเด็กในการดูแล เพราะเป็นธรรมชาติที่เด็กต้องอยู่รวมกันทั้งสองเพศ เมื่อก้าวถึงโอกาสในการเลี้ยงดูบุตรพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่ให้บุตรไปสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อฝึกพัฒนาการและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

4.2 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในระดับเขต

4.2.1 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน

ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก 4 แห่ง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตพญาไท และเขตห้วยขวาง แห่งละ 5 ราย รวม 20 ราย มีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 ผู้มาใช้บริการเขตธนบุรี

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 4 ราย ชาย 1 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 30 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 2 ราย มัธยมศึกษา 1 ราย และประกาศนียบัตร 2 ราย ผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้มีอาชีพเป็นแม่บ้าน 2 ราย อาชีพรับจ้าง 2 ราย และอาชีพค้าขาย 1 ราย ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้ที่มีบุตรหนึ่งคน จำนวน 2 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย และมีบุตรสามคนจำนวน 1 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรมากกว่าหนึ่งคน มีบุตรเคยใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือปัจจุบันใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากไม่มีคนดูแลเด็ก และมีความคิดว่าเด็กอยู่ในวัยที่น่าจะจะได้เรียนรู้ โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้าน มีผู้มาใช้บริการมาก มีสถานที่กว้างขวาง ครูมีอัธยาศัยดี และมีของเล่นให้เด็ก เมื่อนำบุตรมาใช้บริการคาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการอ่านและการเขียนหนังสือ และเมื่อนำบุตรมาใช้บริการพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กให้บริการดี เด็กพอที่จะเขียนและอ่านหนังสือได้ มีการดูแลสุขภาพดี มีการเจ็บป่วยบ้างแต่ไม่บ่อย มักเป็นตามสภาพอากาศ นอกจากนี้พบว่า บุตรมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปสามารถช่วยเหลืองานบ้านมากขึ้น ทั้งครูและพี่เลี้ยงดูแลเด็กดี สถานรับเลี้ยงเด็กจัดให้บริการของเล่นที่เพียงพอ จัดอาหารในจำนวนและคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก มีผู้ให้ข้อมูลบางรายต้องการทราบรายการอาหารในแต่ละวันของสถานรับเลี้ยงเด็ก แต่จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ต้องการทราบรายการอาหารในแต่ละวัน เนื่องจากมีความไว้วางใจต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก และเมื่อมารับบุตรกลับบ้านได้เตรียมอาหารเสริมไว้ให้ที่บ้านด้วย

สำหรับความคิดเห็นต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กคือสถานที่ฝากเลี้ยงบุตร มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ให้เด็กมาเรียนเพื่อเตรียมศึกษาต่อประถมศึกษาปีที่ 1 นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กไม่แตกต่างจากโรงเรียนอนุบาล จะแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลในด้านสถานที่ การมีเครื่องแบบใส่ อัตราค่าบริการซึ่งโรงเรียนอนุบาลแพงกว่า และโรงเรียนอนุบาลเน้นการเรียนการสอนมากกว่า

เด็กที่จะมายังสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุประมาณ 2-4 ปี หรือก่อนเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 6-8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศเด็ก เพราะเด็กต้องอยู่ในสังคมที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชายอยู่แล้ว สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะดูแลบุตรเอง มีบางราย

เลือกที่จะส่งบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมพื้นฐานก่อนเข้าเรียนต่อในชั้นอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

4.2.1.2 ผู้มาใช้บริการเขตคลองสาน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้ง 5 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 30.4 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 3 ราย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 ราย มีอาชีพรับจ้าง 3 ราย และอาชีพรับราชการ 2 ราย ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีบุตรหนึ่งคนจำนวน 2 ราย และมีบุตรสองคนจำนวน 3 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรสองคน บุตรคนที่มาใช้บริการเป็นบุตรคนที่สอง เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อ-แม่ต้องทำงาน ไม่มีเวลาดูแลบุตร และต้องการให้บุตรมาเตรียมความพร้อม ฝึกความเป็นระเบียบ การอยู่ในสังคมก่อนที่จะเข้าโรงเรียน โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้าน สะอาด สภาพแวดล้อมดี กริยามารยาทของเจ้าของและพี่เลี้ยงเด็กดี ราคาพอสมควร และมีการสอนหนังสือเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการอ่านหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สอนการเขียน การบวกเลข การออกเสียงที่ถูกต้อง สอนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น กริยามารยาทและการแสดงออก ด้านผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่คาดหวังว่าครูควรมีอายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป เป็นเพศหญิง จบการการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือมากกว่า มีความรักเด็ก พุดจาไพเราะ ส่วนพี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 20 ปีขึ้นไป เป็นเพศหญิง จบการการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสะอาด รักเด็ก พุดจาไพเราะ ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ แต่ควรผ่านการอบรมด้านการดูแลเด็ก และเมื่อมาใช้บริการผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กให้บริการดี ด้านสุขภาพพบว่า บุตรมีสุขภาพต่างๆ ไปแข็งแรงดี ด้านพฤติกรรมพบว่าไม่แตกต่างจากอยู่ที่บ้าน ด้านการเรียนและการช่วยเหลือตัวเองเปลี่ยนแปลงไปมาก ด้านของเล่นพบว่า มีของเล่นส่งเสริมพัฒนาการมากเพียงพอ ด้านอาหารพบว่า ดูแลเรื่องอาหารดี อัตราค่าบริการเหมาะสมดี

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กคือสถานที่รับเลี้ยงเด็กและดูแลแทนแม่ที่ไม่มีโอกาสและเวลาดูแลบุตรด้วยตนเอง แตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่เน้นตัววิชาการ ดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง เด็กที่มาใช้บริการควรมีอายุระหว่าง 1-3 ปี และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง มีบางรายคิดว่าขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ปกครอง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องมีรถรับ-ส่ง พ่อแม่ควรมารับบุตรเอง แต่ถ้ามีรถรับ-ส่งควรทำด้วยความระมัดระวัง นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าในปัจจุบันสถานรับเลี้ยงเด็กคิดอัตราค่าบริการแพงมาก ควรจะมีช่วงราคาอยู่ประมาณ 1,000-2,000

บาท สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะส่งบุตรไปสถานรับเลี้ยงเด็กเพราะต้องการฝึกให้รู้จักการเข้าสังคมและเตรียมความพร้อม

4.2.1.3 ผู้มาใช้บริการเขตพญาไท

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 4 ราย ชาย 1 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 26.6 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 ราย มัธยมศึกษา 1 ราย ประถมศึกษา 1 ราย และไม่ตอบในข้อนี้ 1 ราย มีอาชีพค้าขาย 2 ราย อาชีพรับจ้าง 2 ราย เป็นแม่บ้าน 1 ราย ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายนี้เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคน จำนวน 3 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรสองคน มีบุตรใช้บริการอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 2 คน เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องการให้บุตรมีความรู้ อ่าน และเขียนหนังสือได้ รู้จักปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความรับผิดชอบและช่วยเหลือตัวเองได้ โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้าน สะอาด สิ่งแวดล้อมดี มีหลักการดูแลเด็กที่ถูกต้อง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กในด้านการเรียนการสอนว่าจะสอนทักษะในการอ่านและการเขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สอนการบวกเลข และศิลปะ สอนการมีมารยาทในสังคม ในด้านผู้ดูแลเด็กคาดหวังว่า ครูควรมีอายุประมาณ 20-40 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จนถึงระดับปริญญาตรี และควรใจเย็น รักเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่วนที่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 20-30 ปี เป็นเพศหญิง มีความอดทน ใจเย็น สะอาด เมื่อนำบุตรมาใช้บริการพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กให้บริการดี มีการดูแลสุขภาพดี มีพฤติกรรมแตกต่างจากอยู่ที่บ้าน คือ เมื่ออยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กจะเรียบร้อย อยู่ที่บ้านจะไม่ค่อยเชื่อฟัง แต่กล้าแสดงออกมากขึ้น ในด้านการเรียนดีขึ้น การช่วยเหลือตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ของเล่นสำหรับพัฒนาการเด็กมีพอควร จัดอาหารในจำนวนและคุณภาพเหมาะสม กับความต้องการของเด็ก และอัตราค่าบริการเหมาะสม

สำหรับความคิดเห็นต่อสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วๆ ไป นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กคือบ้านแห่งที่ 2 เป็นสถานที่ให้ความรู้พื้นฐานแก่เด็ก และแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง อัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันบางที่เหมาะสมบางที่แพงเกินไป เด็กที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 2 ปี 6 เดือน - 3 ปี 6 เดือน และควรใช้เวลาอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 6-8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศเด็กเพราะธรรมชาติต้องอยู่ร่วมกัน สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ควรจะมีรถรับ-ส่ง เนื่องจากผู้ปกครองควรมีส่วนในการรับ-ส่งเด็ก สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการส่งเด็กไปสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2.1.4 ผู้มาใช้บริการเขตห้วยขวาง

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 3 ราย ชาย 2 ราย มีอายุเฉลี่ย 31 ปี จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา 4 ราย ระดับมัธยมศึกษา 1 ราย มีอาชีพรับราชการ 1 ราย อาชีพค้าขาย 1 ราย และเป็นแม่บ้าน 3 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายเป็นผู้มีบุตรหนึ่งคน เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อต้องการให้เด็กมาศึกษาอยู่ในสังคม มีความกล้า มีความเป็นระเบียบ โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สิ่งแวดล้อมดี ครูดี และมีการสอนหนังสือ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะมีการสอนหนังสือ สอนการอ่านและการเขียนตามวัย และเมื่อนำบุตรมาใช้บริการส่วนใหญ่พบว่า บุตรมีการเปลี่ยนแปลง เขียนหนังสือได้ อ่านหนังสือได้บ้าง มีการดูแลสุขภาพก่อนข้างดี มีพฤติกรรมเรียบร้อย กล้าแสดงออก ด้านการช่วยเหลือตัวเองพอทำได้ ตั้งแต่อยู่ที่บ้าน ทั้งครู-พี่เลี้ยงเด็ก ครูดูแลเด็กดี จัดอาหารในจำนวนและคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก แต่ของเล่นมีน้อยไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก ส่วนอัตราค่าบริการพอควรค่อนข้างถูก

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่สอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่จะเน้นการเรียนการสอนมากกว่า เด็กที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 1-4 ปี สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องมีการแยกเพศเด็ก และไม่จำเป็นต้องมีรถรับ-ส่ง สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็ก ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในทั้ง 20 ราย สรุปได้ดังต่อไปนี้

เพศ จากการศึกษานี้ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง 16 ราย ร้อยละ 80 เป็นเพศชาย 4 ราย ร้อยละ 20 ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	4	20.0
หญิง	16	80.0
รวม	20	100.0

อายุ จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 45 และไม่พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลอายุมากกว่า 40 ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
20-30	9	45.0
31-40	11	55.0
รวม	20	100.0

การศึกษา จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาจนถึงปริญญาตรี ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จบจบการศึกษาระดับประถมศึกษา 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงไปคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ปริญญาตรี และมัธยมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	7	35.0
มัธยมศึกษา	3	15.0
ประกาศนียบัตร	6	30.0
ปริญญาตรี	4	20.0
รวม	20	100.0

อาชีพ จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 35 รองลงมาคือ แม่บ้าน ค้าขาย และรับราชการ ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แม่บ้าน	6	30.0
รับจ้าง	7	35.0
ค้าขาย	4	20.0
รับราชการ	3	15.0
รวม	20	100.0

เหตุผลในการใช้บริการ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีคนดูแลบุตร และต้องการให้บุตรมีความรู้ อ่านออกเขียนได้

ปัจจัยที่ใช้พิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน มีผู้มาใช้บริการมาก มีสิ่งแวดล้อมดี สะอาดปลอดภัย มีการเรียนการสอน มีหลักในการดูแลเด็กดี มีราคาพอสมควร และมีครูหรือเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีกริยามารยาทดี

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีบุตรมากกว่าสองคน ส่วนใหญ่จะมีบุตรคนใดเคยใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือปัจจุบันยังใช้บริการอยู่ เมื่อมีบุตรคนต่อไปมักมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งเดิมอีก

ความคาดหวัง ในด้านการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการเขียน การอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การบวกเลข การออกเสียงที่ถูกต้อง ศิลปะ การช่วยเหลือตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมารยาทในสังคม สำหรับความคาดหวังในด้านการดูแลเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังต่อครู ควรมีความอยู่ระหว่าง 20-40 ปี จบการศึกษาดั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับประกาศนียบัตร และควรมีการรักเด็ก ใจเย็น อ่อนน้อม และพูดจาไพเราะ ส่วนพี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จบการศึกษาระดับ

ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ควรผ่านการอบรมการดูแลเด็ก และมีความรักเด็ก ใจเย็น อดทน สะอาด และพูดจาไพเราะ

ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พึงพอใจกับบริการที่ได้รับในทุกด้าน ได้แก่ บริการด้านสุขภาพ พฤติกรรมของเด็ก การจัดการเรียนการสอน บริการของเล่น และบริการด้านอาหาร

ทัศนคติต่อสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ดูแลเด็กแทนพ่อแม่ และเป็นสถานที่ให้ความรู้พื้นฐานแก่เด็ก ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งเน้นแต่ด้านการเรียนการสอน และมีอัตราค่าบริการแพง สถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันส่วนใหญ่มีคุณภาพดี อัตราค่าบริการเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่า เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 1-4 ปี และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กวันละ 8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องมีรถรับ-ส่งเด็ก และไม่จำเป็นต้องมีการแยกเพศเด็ก สำหรับโอกาสในการดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะส่งบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อฝึกพัฒนาการ การเตรียมความพร้อม และการอยู่ในสังคม

4.2.2 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง

ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก 9 แห่ง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตบางกะปิ เขตบางคอแหลม เขตบางพลัด ดอนเมือง เขตพระโขนง เขตบางเขน เขตราชวัตรบูรณะ เขตยานนาวา และเขตภาษีเจริญ แห่งละ 5 ราย รวม 45 ราย มีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.2.1 ผู้มาใช้บริการเขตบางกะปิ

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวน 5 ราย มีอายุเฉลี่ย 31.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 2 ราย ระดับมัธยมศึกษา 2 ราย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย มีอาชีพรับจ้าง ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายเป็นผู้มีบุตรหนึ่งคน จำนวน 3 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตร 2 คน บุตรคนที่ใช้บริการอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นบุตรคนที่ 2 ส่วนบุตรคนแรกอยู่ในวัยเข้าเรียนแล้ว เหตุผลในการเลือกส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านไม่มีคนดูแลบุตร และยังต้องการให้บุตรได้มีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนในระดับอนุบาลต่อไป โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ มีสิ่งแวดล้อมดี มีการ

สอน และอัตราค่าบริการพอสมควร เมื่อนำบุตรมาใช้บริการส่วนใหญ่พบว่า มีความพึงพอใจในบริการด้านต่างๆ ที่สถานรับเลี้ยงเด็กมีให้ ได้แก่ มีการดูแลสุขภาพดี ด้านการเรียนการสอนที่ดี บุตรช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ทั้งครู-พี่เลี้ยงเอาใจใส่ดูแลเด็กดี มีของเล่นพอเพียงกับจำนวนเด็ก และจัดอาหารเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ซึ่งพบว่า บุตรมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น

สำหรับทัศนคติทั่วไปเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ช่วยดูแลเด็ก ให้การอบรมสั่งสอนเด็กแทนพ่อแม่ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่เน้นการเรียนการสอนมากกว่า และให้การดูแลเด็กไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีเด็กจำนวนมาก เด็กที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 1-3 ปี และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กวันละประมาณ 8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศเด็ก และไม่ควรมีรถรับส่งเนื่องจากเด็กยังเล็กอาจไม่ปลอดภัย สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะให้บุตรมาเตรียมความพร้อมที่สถานรับเลี้ยงเด็ก มีผู้ให้ข้อมูล 1 รายเลือกที่จะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง

4.2.2.2 ผู้มาใช้บริการเขตบางคอแหลม

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวน 5 ราย มีอายุเฉลี่ย 29 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ราย ระดับมัธยมศึกษา 1 ราย และทั้ง 5 รายมีอาชีพรับจ้าง ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายมีบุตรหนึ่งคน จำนวน 2 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย และมีบุตรสามคนจำนวน 1 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรสองคนและสามคนมีบุตรอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งหมด เหตุผลในการเลือกส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงาน ไม่มีผู้คอยดูแลบุตร และต้องการให้บุตรได้มีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียน ได้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง รู้จักการอยู่ในสังคม อีกทั้งการนำบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กยังปลอดภัยกว่าอยู่ที่บ้าน เนื่องจากบ้านมีสภาพแวดล้อมเป็นโรงงาน มีชุมชนแออัด ได้เคยมีเหตุการณ์ที่เด็กอยู่บ้านคนเดียวแล้วโดนข่มขืนเกิดขึ้นมาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้านหรือใกล้ที่ทำงาน เป็นที่รู้จักมีคนมาใช้บริการมาก มีความสะอาด มีพื้นที่กว้างขวาง สิ่งแวดล้อมดี ครูดูแลเด็กดี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการอ่านและการเขียนหนังสือ สอนการบวกเลข สอนศิลปะ และนันทนาการ และเมื่อนำบุตรมาใช้บริการพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กให้บริการดี ครูและพี่เลี้ยงดูแลเด็กดี มีการดูแลสุขภาพดี มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง พุดจาไพเราะ และช่วยเหลืองานบ้านมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า บุตรเขียนและอ่านหนังสือได้พอควร ช่วยเหลือตนเองได้ คำนอาหารทั้งปริมาณและคุณภาพเพียงพอกับความต้องการ ส่วนของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการยังมีน้อย ไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก อัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้เหมาะสมดีแล้ว

สำหรับทัศนคติทั่วไปเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ช่วยดูแลเด็กแทนพ่อแม่ และเป็นที่ช่วยฝึกอบรมก่อนเข้าเรียนไม่แตกต่างจากโรงเรียนอนุบาล แต่โรงเรียนอนุบาลคิดค่าบริการแพงกว่า เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุมากกว่า 2 ปีขึ้นไป สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศ และไม่จำเป็นต้องมีรถรับส่งเมื่อเลิกงานพ่อแม่ควรมารับบุตรเอง สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะให้บุตรไปสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเด็กได้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

4.2.2.3 ผู้มาใช้บริการเขตบางพลัด

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 2 ราย ชาย 3 ราย มีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 2 ราย ระดับมัธยมศึกษา 2 ราย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 ราย มีอาชีพรับจ้าง 4 ราย แม่บ้าน 1 ราย ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคน จำนวน 3 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรสองคนนี้มี 1 รายมีบุตรอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งสองคน อีกรายมีบุตรคนโตอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนบุตรคนที่สองอายุยังไม่ครบกำหนดที่จะนำมายังสถานรับเลี้ยงเด็กได้ เหตุผลในการส่งบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อแม่ต้องไปทำงานจึงไม่มีเวลาดูแลบุตร และต้องการให้บุตรได้เรียนรู้หนังสือก่อนจะไปเข้าเรียนในระดับต่อไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ มีผู้มาใช้บริการมาก ค่าบริการเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการเขียน การอ่านหนังสือ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสอนสิ่งที่ดี ๆ ให้แก่บุตรของตน เมื่อมาใช้บริการส่วนใหญ่พบว่ามีความพึงพอใจในการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งบุตรมีสุขภาพแข็งแรง มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เชื่อฟังมากขึ้น อ่านและเขียนหนังสือได้ ครูและพี่เลี้ยงให้การดูแลเด็กดี อาหารและของเล่นมีเพียงพอกับความต้องการของเด็ก อัตราค่าบริการเหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เด็กที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องมีรถรับส่งเด็ก สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเพราะเด็กจะได้มีเพื่อน และได้เรียนรู้หนังสือ

4.2.2.4 ผู้มาใช้บริการเขตดอนเมือง

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 5 ราย มีอายุเฉลี่ย 31.6 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 ราย ระดับปริญญาตรี 3 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีอาชีพรับจ้าง ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 3 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย ในจำนวนผู้ที่มี

บุตรสองคน รายแรกมีบุตรคนโตอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก ส่วนบุตรคนที่สองยังมีอายุไม่ครบกำหนดที่จะเข้าสถานรับเลี้ยงเด็ก รายที่สองมีบุตรคนที่ 2 อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก ทั้งนี้เพราะบุตรคนแรกพ้นวัยก่อนเข้าเรียนแล้ว เหตุผลในการนำบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้าน ป่วย ตายาย มีอายุมาก ไม่สามารถดูแลเด็กได้ และต้องการให้เด็กได้รู้จักการมีระเบียบวินัยและพัฒนาตนเอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะอาด ปลอดภัย และที่เลี้ยงเด็กมีจำนวนเหมาะสมกับเด็กและให้บริการดี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนทักษะเกี่ยวกับการเขียน การอ่าน การช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน ในด้านผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นว่า ครูควรมีอายุประมาณ 18-35 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตร จนถึงระดับปริญญาตรี หรือมีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก โดยเฉพาะ และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ และควรมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ส่วนที่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 18-20 ปี หรืออาจถึง 35 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี และควรมีความรักเด็ก สุภาพ ใจเย็น สะอาด และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก เมื่อนำบุตรมาใช้บริการ ส่วนใหญ่พบว่ามีความพึงพอใจต่อบริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดไว้ให้ จัดอาหารทั้งในปริมาณและคุณภาพพอเพียงกับความต้องการของเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ต้องการทราบรายการอาหารในแต่ละวัน ถ้าต้องการเพิ่มเติมอาหารเสริม แม้จะเป็นผู้จัดเตรียมให้ ด้านของเล่นพบว่ามีน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก อัตราค่าบริการเหมาะสมดีแล้ว

สำหรับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ดูแลเด็กแทนพ่อแม่ เป็นสถานที่ให้ความรักแก่เด็กเสมือนเป็นญาติผู้ใหญ่ เป็นสถานที่แบ่งเบาภาระในการดูแลเด็กแทนพ่อแม่ที่เป็นความจำเป็น และเป็นสถานที่พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ให้การดูแลเอาใจใส่เด็กดีกว่าโรงเรียนอนุบาล เพราะสถานรับเลี้ยงเด็กมีเด็กจำนวนน้อยกว่า และไม่มิกฎเกณฑ์มากมายสำหรับเด็กเล็ก อัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม เด็กที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 4 ปี ผู้ให้ข้อมูลบางรายมีความคิดเห็นว่าจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็กในการที่จะมาเรียนรู้ และเด็กควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 7-8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องมีการแยกเพศเด็ก และไม่ควรมีรถรับ-ส่ง เนื่องจากเด็กยังเล็กเกินกว่าจะดูแลตัวเองได้ สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กโดยให้เหตุผลว่า ทำให้เด็กได้มีการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก แต่มีข้อเสียที่ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น สำหรับโอกาสในการดูแลบุตร มีผู้ให้ข้อมูล 1 ราย เลือกที่จะดูแลบุตรเอง

4.2.2.5 ผู้มาใช้บริการเขตพระโขนง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ดำเนินการเพื่อสงเคราะห์ผู้มาใช้บริการ โดยสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิเอกชน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 3 ราย ชาย 2 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 33.4 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 2 ราย ระดับมัธยมศึกษา 3 ราย มีอาชีพรับจ้าง 4 ราย แม่บ้าน 1 ราย ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 4 ราย มีบุตรสี่คนจำนวน 1 ราย ในจำนวนผู้ที่มีบุตรสี่คน มีบุตรใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้จำนวน 3 คน เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากไม่มีคนเลี้ยงดูบุตร และบริเวณบ้านมีสถานที่ไม่ปลอดภัย มีน้ำคร่ำสกปรกล้อมรอบ จึงกลัวว่าบุตรจะตกน้ำ นอกจากนี้ยังต้องการให้บุตรได้รับความรู้ โดยได้เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีครูและพี่เลี้ยงดูแลเด็ก ในด้านการเรียนการสอนว่าสถานรับเลี้ยงเด็กควรสอนพื้นฐานการอ่าน การเขียน ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สอนการนับเลข สอนการวาดรูป สอนการช่วยเหลือตนเอง ส่วนในด้านผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่า ครูควรมีอายุประมาณ 20-30 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลเด็ก 2-5 ปี และควรมีความรักเด็ก รักการสอนหนังสือ มีความสะอาด ใจเย็น พี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุประมาณ 20 ปี เพศหญิง มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลเด็กประมาณ 2 ปี และควรมีความรักเด็ก รักความสะอาด มีความสนใจงาน เมื่อนำบุตรมาใช้บริการส่วนใหญ่พบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กให้บริการดี บุตรมีความสุข ทัศนคติ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตัวเอง และช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น เขียนหนังสือได้ ของเล่นและอาหารพอเพียงกับความต้องการของเด็ก

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเตรียมความพร้อมและความรู้ให้เด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งอาจให้บริการดีกว่าหรือน้อยกว่าโรงเรียนอนุบาล ด้านอัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีราคาแพง ซึ่งรัฐบาลควรมีการควบคุมดูแลค่าบริการให้มาตรฐาน ควรคิดค่าบริการประมาณ 500 บาทต่อเดือน เด็กที่จะมาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 2-3 ปี และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศเด็กเพราะเด็กยังเล็ก สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ควรมีรถรับ-ส่งเพราะไม่ปลอดภัย สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเลือกที่จะส่งบุตรมา สถานรับเลี้ยงเด็ก โดยให้เหตุผลว่า เด็กจะได้มีความรู้ และช่วยเหลือตัวเองได้

4.2.2.6 ผู้มาใช้บริการเขตบางเขน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้ง 5 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 32.4 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ราย ระดับประกาศนียบัตร 1 ราย มีอาชีพรับจ้าง 4 ราย อาชีพรับราชการ 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย มีบุตรหนึ่งคน เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงาน จึงไม่มีผู้ดูแลบุตร โดยคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่บุคคลทั่วไปยอมรับ ผู้ใช้บริการตรวจสอบด้านวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการเลี้ยงดูเด็กแล้วพบว่า ดี โกลัที่ทำงาน ผู้ให้ข้อมูลคาดหวังว่าเมื่อมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแล้ว สถานรับเลี้ยงเด็กจะเน้นการดูแลพัฒนาการตามวัย กล้ามเนื้อ และสติปัญญา โดยที่ไม่เน้นการเรียนการสอน เนื่องจากเด็กยังเล็ก และเมื่อมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้พบว่า บุตรมีสุขภาพดี มีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ด้านครูและพี่เลี้ยงเด็กพบว่าให้การดูแลเด็กดี ด้านของเล่นและบริการด้านอาหารที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดเตรียมไว้ให้พบว่าพอเพียงกับความต้องการของเด็ก อัตราค่าบริการเหมาะสม

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 2 ของเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันสะอาด และคิดค่าบริการถูกกว่าโรงเรียนอนุบาล ผู้ปกครองทุกคนควรมารับส่งบุตรด้วยตนเองเนื่องจากเป็นเด็กเล็ก เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปี และควรใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง เนื่องจากผู้ปกครองต้องทำงาน มีผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่าต้องการมารับบุตรให้เร็วที่สุด ถ้าสามารถทำได้ สถานรับเลี้ยงเด็กไม่จำเป็นต้องแยกเพศเด็กเพราะเด็กยังเล็ก สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตรผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายเลือกที่จะดูแลบุตรด้วยตนเอง

4.2.2.7 ผู้มาใช้บริการเขตราชบุรีบูรณะ

ดังกี่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตนี้ดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์เด็กยากจน และสนับสนุนการศึกษาของเด็กด้วยโอกาส ดังนั้น ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตนี้จึงมีเหตุผลในการนำบุตรมาใช้บริการต่างจากแห่งอื่น

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้ง 5 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 30.8 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา 4 ราย ส่วนอีกรายไม่ได้รับการเล่าเรียนหนังสือแต่สามารถเขียนและอ่านหนังสือได้บ้าง ผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพรับจ้าง 3 ราย อาชีพค้าขาย 1 ราย และแม่บ้าน 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย เป็นผู้มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย มีบุตรสามคนจำนวน 3 ราย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ราย มีบุตรทุกคนใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ทั้งสิ้น เหตุผลในการส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากสภาพครอบครัวเป็นครอบครัวแตกแยก เด็กอาจอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ซึ่งพ่อหรือแม่ต้องทำงานจึง ไม่มีคนเลี้ยงดูบุตร ประกอบกับมีรายได้น้อยไม่พอเพียงในการใช้จ่าย จึงต้อง

นำบุตรมาฝากไว้ที่สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรู้จักสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้จากการที่มีผู้แนะนำเพราะสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ไม่คิดค่าบริการ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ในด้านการเรียนการสอนว่าควรจะสอนการอ่าน การเขียน กริยามารยาท และพัฒนาการทุกอย่าง เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาสอนหรืออยู่กับบุตรมากเท่าไรนัก เด็กจึงควรได้รับการเรียนรู้ทุกอย่างจากสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ เด็กที่มายังสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ประมาณวันละ 10 ชั่วโมง เพราะพ่อแม่ต้องทำงาน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายจะรอให้บุตรรับประทานอาหารเช้าเสร็จก่อนแล้วจึงรับกลับเพื่อจะได้ประหยัดรายจ่าย บางรายเมื่อเลิกทำงานแล้วกลับไปทำงานบ้านก่อนจึงกลับมารับบุตร ทำให้บุตรใช้เวลาอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กนาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พอใจกับบริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กมีให้ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ไป ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่ทราบ เพราะรู้จักสถานรับเลี้ยงเด็กที่นี้เพียงแห่งเดียว และทราบว่าโรงเรียนอนุบาลคิดค่าบริการแพง จึงต้องพานบุตรมาฝากเลี้ยงไว้ที่นี้

4.2.2.8 ผู้มาใช้บริการเจตยานาวา

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 4 ราย ชาย 1 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 32.2 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 1 ราย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 ราย และประถมศึกษา 3 ราย มีอาชีพรับจ้าง 4 ราย อาชีพรับราชการ 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายนี้เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 4 ราย มีบุตรสามคนจำนวน 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลที่ให้มีบุตรสามคน บุตรคนที่ใช้บริการอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นบุตรคนที่ 3 ส่วนบุตรอีก 2 คน กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และเคยใช้บริการอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเช่นกัน เหตุผลในการเลือกใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้าน จึงไม่มีคนเลี้ยงดูบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ และเป็นที่ยอมรับ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กในด้านการเรียนการสอนว่า ควรจะสอนการเขียน การอ่าน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และการช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวัน เมื่อนำบุตรมาใช้บริการพบว่ามีความพึงพอใจในบริการที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดไว้ให้ มีการดูแลสุขภาพดี แม้ว่าจะมีเจ็บป่วยบ้างในช่วงแรก แต่เมื่อปรับตัวได้ก็แข็งแรงดี ด้านพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ด้านการเรียน-การสอน บุตรสามารถเขียนและอ่านได้ตามวัย ด้านอาหารพบว่าเพียงพอกับความต้องการ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไว้วางใจในการจัดอาหารให้เด็กในแต่ละมื้อ และเมื่อต้องการเพิ่มเติมอาหารเสริมจะเพิ่มเติมให้เมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน ด้านของเล่นมีเพียงพอกับจำนวนเด็ก อัตราค่าบริการพบว่าเหมาะสมพอสมควร

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กต่างๆ ไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ช่วยสอนหนังสือ และฝึกพัฒนาการให้เด็ก

ซึ่งมีความแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาล เพราะโรงเรียนอนุบาลเน้นแต่การสอนเพียงอย่างเดียว และคิดค่าบริการในอัตราที่แพงกว่า เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 2-4 ปี และควรรใช้เวลากอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเลือกที่จะเลี้ยงดูบุตรเอง และบางส่วนเลือกส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ และฝึกพัฒนาการ

4.2.2.9 ผู้มาใช้บริการเขตภาษีเจริญ

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 4 ราย ชาย 1 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 3 ราย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 2 ราย อาชีพรับราชการ 1 ราย อาชีพรับจ้าง 2 ราย อาชีพค้าขาย 1 ราย และแม่บ้าน 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายนี้เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 4 ราย มีบุตรสามคนจำนวน 1 ราย ในรายที่มีบุตรสามคน มีบุตรใช้บริการในสถานรับเลี้ยงเด็กเพียง 1 คน ส่วนบุตรอีก 2 คน กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาและอนุบาล ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีเหตุผลในการมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานไม่มีเวลาดูแลบุตร พี่เลี้ยงที่คอยดูแลบุตรหายาก และไม่สะดวกที่จะให้ญาติช่วยดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะอาด ให้การดูแลเด็กดี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่คาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กในด้านการเรียนการสอน แต่คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะเน้นดูแลพัฒนาการตามวัย และการช่วยเหลือตนเอง ส่วนด้านผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่า ครูควรมีอายุประมาณ 30 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนพี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 17 ปีขึ้นไป เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ควรผ่านการอบรมด้านการดูแลเด็ก และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น เมื่อนำบุตรมาใช้บริการพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการที่จัดไว้ให้ในทุกด้าน และพบว่าบุตรเชื่อฟังเมื่อว่ากล่าวตักเตือน

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กคือที่ดูแลและฝึกพัฒนาการเด็ก ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน อัตราค่าบริการแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานที่และบริการที่จัดไว้ให้ เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปี และใช้เวลาอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกส่งเด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็ก มีบางรายเลือกให้พี่เลี้ยงเด็กคอยดูแล และบางรายเลือกเลี้ยงดูบุตรเอง

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง จำนวน 45 ราย สรุปได้ดังต่อไปนี้

เพศ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิงร้อยละ 84.4 เป็นเพศชายร้อยละ 15.6 ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	7	15.6
หญิง	38	84.4
รวม	45	100.0

อายุ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 และไม่พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลอายุมากกว่า 40 ปี ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
20-30	18	40.0
31-40	27	60.0
รวม	75	100.0

การศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีวุฒิการศึกษาทั้งที่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา จนถึงระดับปริญญาตรี ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงไปที่ ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตร และพบว่า มีผู้จบการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาเพียง 1 ราย ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร
ชั้นกลาง

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	1	2.2
ประถมศึกษา	17	37.8
มัธยมศึกษา	8	17.8
ประกาศนียบัตร	8	17.8
ปริญญาตรี	11	24.4
รวม	45	100.0

อาชีพ จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 80 ร้อย
ลงมาคือ แม่บ้าน รับราชการ และค้าขาย ดังแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นกลาง

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แม่บ้าน	4	8.9
รับจ้าง	36	80.0
ค้าขาย	2	4.4
รับราชการ	3	6.7
รวม	45	100.0

เหตุผลในการใช้บริการ จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมา
ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กว่า เนื่องจากพ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีคนดูแลบุตร และต้องการ
เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในชั้นต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่สะดวกที่จะนำไปให้ญาติผู้

ใหญ่ดูแล เนื่องจากญาติผู้ใหญ่มีอายุมาก และการนำเด็กไปสถานรับเลี้ยงเด็กยังปลอดภัยมากกว่า อยู่ที่บ้าน

ปัจจัยที่ชี้พิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัด เลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะดวก สิ่งแวดล้อมดี มีคนมาใช้บริการมาก ครูและพี่เลี้ยงเด็กมี จำนวนเหมาะสมกับเด็ก และมีราคาพอสมควร นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีบุตรมากกว่า สองคนขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีบุตรเคยใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กหรือปัจจุบันยังใช้บริการอยู่ เมื่อมี บุตรคนต่อไป มักมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งเดิมอีก

ความคาดหวัง ในด้านการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาด หวังว่า สถานรับเลี้ยงเด็กจะสอนการเขียน การอ่าน การบวกเลข ศิลปะ การช่วยเหลือตนเอง กริยา มารยาทในสังคม และพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนไม่เน้นการเรียนการสอน แต่ต้องการให้เน้นการ ดูแลพัฒนาการตามวัย

ด้านผู้ดูแลเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังว่า ครูควรมีอายุอยู่ระหว่าง 18-35 ปี จบ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาถึงปริญญาตรี มีประสบการณ์ และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น มี มนุษยสัมพันธ์ดี ส่วนพี่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 18-35 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปจนถึง ระดับปริญญาตรี หรือผ่านการอบรมด้านการดูแลเด็ก และควรมีความรักเด็ก สะอาด ใจเย็น และ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

ความพึงพอใจ ต่อการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่พึงพอใจในบริการที่ได้รับในทุกด้าน ได้แก่ บริการด้านสุขภาพ พฤติกรรมของเด็ก การ จัดการเรียนการสอน บริการของเล่น และบริการด้านอาหาร

ทัศนคติ ต่อสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มี ความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ดูแลเด็ก และฝึกอบรมเด็กก่อนเข้าเรียน ไม่แตกต่าง จากโรงเรียนอนุบาล แต่สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เอาใจใส่ดูแลเด็กดีกว่าโรงเรียนอนุบาล เพราะ มีเด็กน้อยกว่า และมีกฎเกณฑ์ไม่มากมายสำหรับเด็กเล็ก อัตราค่าบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กส่วน ใหญ่แตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกให้บุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมความพร้อม

4.2.3 ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก 2 แห่ง คือ สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตบางขุนเทียน และเขตลาดกระบัง แห่งละ 5 ราย รวม 10 ราย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.3.1 ผู้มาใช้บริการเขตบางขุนเทียน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิงทั้ง 5 ราย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 31 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตร 1 ราย ระดับปริญญาตรี 4 ราย มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ 3 ราย อาชีพรับราชการ 1 ราย และแม่บ้าน 1 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายนี้เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 4 ราย มีบุตรสองคน จำนวน 1 ราย ในรายที่มีบุตรสองคน บุตรคนที่ใช้บริการในสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นบุตรคนที่สอง ส่วนบุตรคนแรกปัจจุบันศึกษาในระดับประถมศึกษา และเคยใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กมาก่อน เหตุผลในการส่งบุตรมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานจึงไม่มีเวลาดูแลเด็ก และต้องการฝึกพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งการอยู่ในสังคมให้กับเด็ก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน มีความสะอาด สิ่งแวดล้อมพอใช้ได้ และมีหลักเกณฑ์ในการดูแลเด็กดี สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งนี้ไม่มีการเรียนการสอน แต่เป็นการเตรียมความพร้อมและฝึกพัฒนาการตามวัย ซึ่งพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการที่จัดให้ในทุกด้าน

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่แบ่งเบาภาระในการดูแลเด็ก และเป็นที่พักพัฒนาเด็กวัยก่อนเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กหลายแห่งในปัจจุบันมีความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น อัตราค่าบริการพบว่ามีทั้งสูงและพอสมควร สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ควรมุ่งเน้นการเรียนการสอน ควรเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพราะเด็กยังอายุน้อย เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุอยู่ระหว่าง 1-3 ปี และใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กวันละ 8 ชั่วโมง สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะให้บุตรมาเตรียมความพร้อมที่สถานรับเลี้ยงเด็ก

4.2.3.2 ผู้มาใช้บริการเขตลาดกระบัง

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง 3 ราย ชาย 2 ราย มีอายุเฉลี่ย 32 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 2 ราย ประกาศนียบัตร 2 ราย และระดับประถมศึกษา 1 ราย มีอาชีพรับราชการ 2 ราย อาชีพรับจ้าง 1 ราย และแม่บ้าน 2 ราย ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 รายนี้เป็นผู้มีบุตรหนึ่งคนจำนวน 3 ราย มีบุตรสองคนจำนวน 2 ราย ซึ่งทั้งสองรายมีบุตรใช้บริการในสถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง

2 คน เหตุผลในการส่งบุตรมารับบริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานไม่มีเวลาดูแลเด็ก ต้องการเตรียมความพร้อมเด็ก ต้องการฝึกพัฒนาการ ฝึกการช่วยเหลือตนเอง และต้องการให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนและรู้จักเข้าสังคม ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะอาด ปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี มีผู้ดูแลเด็กดี โดยคาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กในด้านการเรียนการสอน ให้สอนการเขียน การอ่าน การช่วยเหลือตนเอง กล้าแสดงออก ด้านผู้ดูแลเด็ก คาดหวังว่า ครูควรมีอายุ 20-30 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญา และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น สุขุม รอบคอบ และมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนที่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 20-25 ปี เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับประกาศนียบัตร และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น มีอารมณ์มั่นคง เมื่อมาใช้บริการพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการที่จัดให้ในทุกด้าน ยกเว้นของเล่นซึ่งควรมีมากกว่านี้เพื่อให้พอเพียงกับจำนวนเด็ก ส่วนอัตราค่าบริการเหมาะสมดีแล้ว

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่แบ่งเบาภาระในการดูแลเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ดำเนินการเป็นธุรกิจ คิดค่าบริการสูง ซึ่งควรมีราคาปานกลางเพราะผู้ปกครองบางคนมีความจำเป็นต้องนำบุตรมาฝากเลี้ยงทั้งที่รายได้ไม่มากนัก จึงควรเป็นการแบ่งเบาภาระมากกว่าเป็นทางธุรกิจ เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุประมาณ 2-4 ปี และอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง หรืออาจมากกว่านั้นในบางครั้งที่ผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องสำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกให้เด็กอยู่ภายใต้การดูแลของปู่ย่า ตายาย เพราะประหยัด มีความอบอุ่น และไว้ใจได้เต็มที่ มีผู้ให้ข้อมูล 1 ราย เลือกนำเด็กมาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมความพร้อม

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอกทั้ง 10 ราย สรุปได้ดังต่อไปนี้

เพศ จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80 เป็นเพศชาย ร้อยละ 20 ดังแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แสดงเพศของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	2	20.0
หญิง	8	80.0
รวม	10	100.0

อายุ จากการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่มีระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา อายุ ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แสดงอายุของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
20-30	6	60.0
31-40	4	40.0
รวม	10	100.0

การศึกษา จากการศึกษพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ ระดับประกาศนียบัตร คิดเป็นร้อยละ 30 และพบว่าผู้ให้ข้อมูล จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเพียง 1 ราย และไม่พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 แสดงระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	1	10.0
มัธยมศึกษา	-	-
ประกาศนียบัตร	3	30.0
ปริญญาตรี	6	60.0
รวม	10	100.0

อาชีพ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน รับราชการ และทำธุรกิจ ในอัตราส่วนเท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 90 และพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพรับจ้างเพียง 1 ราย และไม่มีผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพค้าขายเลย ดังแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 แสดงอาชีพของผู้ให้ข้อมูลในสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานครชั้นนอก

อาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แม่บ้าน	3	30.0
รับจ้าง	1	10.0
ค้าขาย	-	-
รับราชการ	3	30.0
ทำธุรกิจ	3	30.0
รวม	10	100.0

เหตุผลในการมาใช้บริการ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมาใช้บริการว่าเนื่องจากต้องทำงาน ไม่มีผู้ดูแลเด็ก ต้องการฝึกพัฒนาการเด็ก ต้องการเตรียมความพร้อม และต้องการให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้

ปัจจัยที่ใช้พิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะดวก สะอาด สิ่งแวดล้อมดี มีหลักการดูแลเด็กดี และมีผู้ดูแลเด็กดี

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่มีบุตรสองคนขึ้นไป ส่วนใหญ่มีบุตรเคยใช้บริการหรือปัจจุบันใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กอยู่ และมักเลือกใช้บริการในสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งเดิมที่เคยใช้บริการ

ความคาดหวัง ในด้านการเรียนการสอน พบว่า คาดหวังว่าสถานรับเลี้ยงเด็กจะเน้นการเตรียมความพร้อมและฝึกพัฒนาการตามวัย มีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนคาดหวังว่าจะสอนการเขียน การอ่าน และการช่วยเหลือตนเองให้เด็ก

ด้านผู้ดูแลเด็ก มีความคาดหวังว่า ครูควรมีอายุ 20-30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ถึงระดับปริญญาตรี ควรมีความรักเด็ก ใจเย็น สุขุม รอบคอบ ส่วนที่เลี้ยงเด็กควรมีอายุ 20-25 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับประกาศนียบัตร และควรมีความรักเด็ก ใจเย็น และมีอารมณ์มั่นคง

ความพึงพอใจ ต่อการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่พึงพอใจกับบริการที่ได้รับในทุกด้าน -- และควรมีของเล่นมากกว่านี้เพื่อให้พอเพียงกับ จำนวนเด็ก

ทัศนคติ ต่อสถานรับเลี้ยงเด็กโดยทั่วไป จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นที่แบ่งเบาภาระในการดูแลเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนมากเป็นเชิงธุรกิจ มีอัตราค่าบริการสูง ซึ่งควรมีอัตราค่าบริการปานกลาง สำหรับผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยมาก เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง สำหรับโอกาสในการดูแลบุตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกส่งบุตร มาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมความพร้อม และมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเลือกให้เด็กอยู่ภายใต้การดูแลของญาติผู้ใหญ่ เพราะมีความอบอุ่น และไว้วางใจได้เต็มที่

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31- 40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง สาเหตุในการนำบุตรมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก เนื่องจากทั้งพ่อ-แม่ต้องทำงานนอกบ้านจึงไม่มีเวลาดูแลบุตร และต้องการให้บุตรได้มาเรียนรู้ ผูกพันพัฒนาการ และการอยู่ในสังคม ผู้มาใช้บริการจะคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ มีคนนิยมมาใช้บริการกันมาก มีสภาพแวดล้อมดี สะดวก ปลอดภัย มีการเรียนการสอน และอัตราค่าบริการพอสมควร ผู้มาใช้บริการคาดหวังว่าเมื่อบุตรมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องสอนการเขียน การอ่าน การบวกเลข และการช่วยเหลือตัวเอง และสถานรับเลี้ยงเด็กจะต้องมีผู้ดูแลเด็กใกล้ชิด มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้ดูแลเด็ก โดยเฉพาะครูและที่เลี้ยงเด็ก คือควรมีอายุ 20-30 ปี มีการศึกษา มีประสบการณ์ ใจเย็น อคทน รักเด็ก เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็ก

ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่พึงพอใจกับบริการของสถานรับเลี้ยงเด็กในด้านบริการสุขภาพ พฤติกรรม การจัดการเรียนการสอน การฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตัวเอง บริการของเล่น และ บริการด้านอาหาร

ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อสถานรับเลี้ยงเด็ก มีความเห็นว่าสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ให้การดูแล อบรมสั่งสอนแทนพ่อแม่ และดูแลเด็กใกล้ชิด ต่างจากโรงเรียนอนุบาลที่มุ่งเน้นแต่การสอนหนังสือ อีกทั้งอัตราค่าบริการยังแพงกว่า สถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบันมีอัตราค่าบริการเหมาะสมตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายมีความคิดเห็นว่า ควรเป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครองมากกว่าที่จะเป็นทางธุรกิจ สำหรับโอกาสในการเลือกดูแลบุตร แม้ว่าจะมีโอกาสเลือกดูแลบุตรได้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังเลือกที่ให้นุตรมารับบริการยังสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมพัฒนาการและความพร้อม

สำหรับผู้มาใช้บริการในระดับเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร มีข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม เหตุผลในการใช้บริการ ปัจจัยการพิจารณาคัดเลือก ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อบริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก ตลอดจนทัศนคติต่อสถานรับเลี้ยงเด็กคล้ายคลึงกัน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก			เหตุผลในการใช้บริการ	การคัดเลือกลูกเด็ก รับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้าน การเรียนรู้-การสอบ	ความคาดหวัง ต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อ บริการด้านต่างๆ					อายุ เด็ก ที่มาใช้ บริการ
	เพศ	อายุ เฉลี่ย	ระดับ การศึกษา					อาชีพ	สภาพ- ภาพ	การ รวม- กรวม	การ เรียน	ช่วย ตนเอง	
3. พญาไท	ญ=4 ช=1		ประถม = 1 มัธยม = 1	ค้าขาย = 2 รับจ้าง = 2	- ใกล้เคียง - สะอาด สิ่งแวดล้อม ดี - มีหลักในการดูแล เด็กถูกต้อง	-ทักษะการอ่าน การเขียน ทั้งไทย อังกฤษ - การบวกเลข ศิลปะ - มารยาทในสังคม	ครู อายุ ~20-40 จบประกาศ- นียบัตร-ปริญญา ~ 5 ปี	ดี	ดี	ดี	พอใช้	พอใช้	อายุ 2 ⁶ / ₁₂ - 3 ⁶ / ₁₂
4. พ้วย ขวาง	ญ=3 ช=2	31	ประถม = 4 มัธยม = 1	แม่บ้าน = 3 ค้าขาย = 1	- ใกล้ สิ่งแวดล้อมดี - ครูดี - มีการสอน	- สอนหนังสือ การอ่าน การ เขียน ตามวัย	- ใจเย็น อ่อน สะอาด	พอใช้	ดี	ดี	พอใช้	น้อย พอใช้	1-4

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ให้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก			เหตุผลในการใช้ บริการ	การคัดเลือกสถาน รับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้าน การเรียน-การสอน	ความคาดหวัง ต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อ บริการด้านต่างๆ					อายุ เด็ก ที่มาใช้ บริการ		
	เพศ	อายุ เฉลี่ย	ระดับ การศึกษา					อาชีพ	สุภาพ	พฤติ- กรรม	การ เรียน	ช่วย ตนเอง		ของ เล่น	อา- หาร
กม.ชั้นกลาง															
6. บางกะปิ ๗=6		31.6	ประถม = 2 มัธยม = 2 ประกาศนียบัตร = 1	รับจ้าง = 5	-ต้องทำงานนอกบ้าน -เพื่อเตรียมตัวเด็กก่อนเข้าเรียนต่อไป	-ใกล้ สิ่งแวดล้อมดี -มีการสอน -ราคาพอควร	-		ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	1-3
6. บางคอแหลม		29	ประถม = 4 มัธยม = 1	รับจ้าง = 5	-ต้องทำงานนอกบ้าน -เตรียมตัวก่อนเข้าเรียน -ช่วยเหลือตนเอง -ฝึกการอยู่ในสังคม	-ใกล้บ้าน ที่ทำงาน -สะดวก กว้าง สิ่งแวดล้อมดี -ครูดี	-		ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	มากกว่า 2

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก				เหตุผลในการใช้บริการ	การคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้านการเรียน-การสอน	ความคาดหวังต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อบริการด้านต่างๆ					อายุเด็กที่มาใช้บริการ	
	เพศ	อายุเฉลี่ย	ระดับการศึกษา	อาชีพ					สุขภาพ	นคติ-กรรมวิธี	การบริการ	ช่วยเหลือตนเอง	ของเล่น		อาหาร
กทม.-ชั้นกลาง					-ต้องทำงาน -ต้องการให้รู้หนังสือก่อนไปเรียนต่อในชั้นอื่น	-ใกล้ -ราคาเหมาะสม -คนใช้บริการดีมาก	-การเขียน การอ่านภาษาไทย อังกฤษ	-	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	3+
7. บางพลัด	♂=2 ♀=3	30.4	ประถม = 7 มัธยม = 2 ประกาศนียบัตร = 1	รับจ้าง = 4 แม่บ้าน = 1											

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ให้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก				เหตุผลในการใช้ บริการ	การคัดเลือกลักษณะ รับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้าน การเรียน-การสอน	ความคาดหวัง ต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อ บริการด้านต่างๆ					อายุ เด็ก ที่มาใช้ บริการ	
	เพศ	อายุ เฉลี่ย	ระดับ การศึกษา	อาชีพ					สุข- ภาพ	พฤติ- กรรม	การ เรียน	ช่วย ตนเอง	ของ เล่น		อา- หาร
9. พระ- โขนง *มูลนิธิ เอกชน*	เพศ=3 ชาย=2	33.4	ประถม =2 มัธยม =3	รับจ้าง = 4 แม่บ้าน = 1	-ไม่มีคนเลี้ยงเด็ก -สถานที่แห่ง ปลอดภัย -เด็กได้รับความรู้	-สะดวก ปลอดภัย -ครู พี่เลี้ยงใจดี -ราคาไม่แพง	-สอนพื้นฐานการ อ่าน การเขียน ภาษาไทย การนับ เลข วาดรูป -การช่วยตัวเอง	ครู อายุ 20-30 จบ ระดับมัธยม รักเด็ก สะอาด มี ประสบการณ์ พี่เลี้ยง อายุ 20 รักเด็ก สะอาด สนใจ งาน มี ประสบการณ์	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	2-3

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก			เหตุผลในการใช้บริการ	การคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้านการเรียน-การสอน	ความคาดหวังต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อบริการด้านต่างๆ					อายุเด็กที่มาใช้บริการ	
	เพศ	อายุเฉลี่ย	ระดับการศึกษา					อาชีพ	สุขภาพ	พึงพอใจรวม	การเตรียม	ช่วยเหลือตนเอง		ของเล่น
10. บางเขน	♂=6	32.4	ประกาศนียบัตร =1 ปริญญาตรี=4	รับจ้าง = 4 รับราชการ =4 การ=1	-ต้องทำงานไม่มีคนดูแลบุตร -ต้องทำงานไม่มีคนดูแลบุตร	-คนทั่วไปยอมรับวิชาการ แนวนวกรเลี้ยงดูดี -ใกล้ สะดวก	-	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	0-3
11. วาสุกรี บางเขน *สถานที่สงเคราะห์เด็กยากจน*	♂=6	30.8	ประถมไม่ได้เรียน =4 คำชาย =1	รับจ้าง = 3 ค้าขาย = 1 แม่บ้าน = 1	-เป็นครอบครัวแตกแยก และต้องทำงานจึงไม่มีคนดูแลบุตร -รายได้น้อย มีคนแนะนำมา	-สอนทุกอย่าง เช่น การอ่าน การเขียน มารยาท พัฒนาการ	-	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	✓ดี	-

ตารางที่ 31 (ต่อ)

เขต	ผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็ก			เหตุผลในการใช้บริการ	การคัดเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก	ความคาดหวังด้านการเรียน-การสอบ	ความคาดหวังต่อผู้ดูแลเด็ก	ความพึงพอใจต่อบริการด้านต่างๆ					อายุเด็กที่มาใช้บริการ			
	เพศ	อายุเฉลี่ย	ระดับการศึกษา					อาชีพ	ทัศนคติ-การรวมภาพ	การเตรียมตัว	ช่วยเหลือตนเอง	ของเล่น		อาหาร		
กทม. ชั้นนอก																
14. บางขุนเทียน	♂=6 ♀=31	อายุเฉลี่ย 31	ประกาศนียบัตร =1 ปริญญาตรี=4	แม่บ้าน =1 รับราชการ =1	-ต้องทำงาน -ต้องการฝึกพัฒนาการเด็ก	-ใกล้ สะดวก -สิ่งแวดล้อมพอใช้ได้ -หลักกาดูแลเด็กดี	-เตรียมความพร้อม ฝึกพัฒนาการตามวัย	-	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	ดี	1-3
15. เขตลาดกระบัง	♂=3 ♀=2	อายุเฉลี่ย 32	ประถม =1 ประกาศนียบัตร =2 ปริญญาตรี=2	แม่บ้าน =2 รับจ้าง =1	-ต้องทำงาน -เตรียมความพร้อม -ให้เด็กเข้าสังคม -ฝึกพัฒนาการ -ช่วยเหลือตนเอง	-ปลอดภัย สะอาด สิ่งแวดล้อมดี ใกล้บ้าน -ผู้ดูแลดี	-สอนการเขียน การอ่าน -การช่วยเหลือตนเอง	ครู อายุ 20-30 ปี จรรยาบรรณ-ปฎิบัติใจเย็น รักเด็ก สัสม รวบคอบ พี่เลี้ยง	ดี	ดี	ดี	น้อย	ดี	ดี	ดี	2-4

บทที่ 5

สรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนในกรุงเทพมหานคร กับ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงสภาพและการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน และทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ โดยลำดับแรกศึกษาถึงสภาพสังคม ครอบครัวไทย และการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไทย ตลอดจนผลกระทบที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จนกระทั่งเกิดมีสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้นเป็นสถาบันใหม่ที่คอยทำหน้าที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแทนแม่ที่ไม่มีเวลาดูแลบุตร จากนั้นจึงศึกษาถึงสภาพสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนและการดำเนินกิจการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากผู้ประกอบกิจการจำนวน 118 แห่ง รวมถึงการให้สัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็กอีก 15 แห่ง นอกจากนี้ยังศึกษาถึงทัศนคติความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ โดยศึกษาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการ สถานรับเลี้ยงเด็กทั้ง 15 แห่ง จำนวน 75 ราย

5.1 สรุปผลการศึกษา

สังคมไทยในอดีต เป็นสังคมเกษตร เป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างดี มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการนับถือกันแบบเครือญาติ นับถือผู้อาวุโส สภาพความเป็นอยู่ในสังคมเรียบง่าย ไม่แก่งแย่งแข่งขันกัน โครงสร้างในสังคมประกอบด้วยสถาบันพื้นฐานคือครอบครัว ครอบครัวไทยในอดีตเป็นครอบครัวเชิงขยาย มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ทุกคนในครอบครัวให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เด็กเป็นศูนย์กลางของครอบครัวที่มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ช่วยกันดูแลอย่างใกล้ชิด เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไทย มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น ความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นคือ ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและครอบครัว มีการแข่งขัน แก่งแย่งกัน ผู้คนให้ความสำคัญกับวัตถุ เพราะคิดว่าวัตถุสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ชีวิตได้ ผลกระทบโดยตรงเกิดขึ้นกับครอบครัว จากในอดีตพอสามารถประกอบอาชีพเพียงคนเดียวเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้อย่างสุขสบาย เมื่อสภาพการเปลี่ยนแปลงไป แม้มีแนวโน้มที่จะออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นเพื่อหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวคลายความเหนียวแน่นลง เนื่องจากไม่มีเวลาดูแลซึ่งกันและกัน การหาพี่เลี้ยงเด็กหายากขึ้นเพราะบุคคลเหล่านี้นิยมไปทำงานตามโรงงานที่มีเพิ่มมากขึ้น เมื่อความ

ใกล้ชีวิตภายในครอบครัวอย่างแต่ก่อนลดน้อยลง จึงทำให้เกิดปัญหาหย่าร้างตามมา การที่เด็กถูกปล่อยให้อยู่คนเดียวทำให้ขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาได้เช่นกัน จากความจำเป็นดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจึงทำให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กเกิดขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระในการดูแลเด็ก และให้การอบรมสั่งสอนแทนพ่อแม่

จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ใน พ.ศ.2432 โดยพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินี ได้จัดตั้ง โรงเรียนเด็กขึ้นเพื่อรับเลี้ยงเด็กอนาถา ต่อมาต้องล้มเลิกไป เพราะต่อมาภายหลังโรงเรียนเด็กเป็นที่นิยมมากขึ้น เด็กที่ผู้ปกครองนำมาฝากเป็นบุตรผู้คมีตระกูล เพื่อให้ได้อยู่ภายใต้พระบารมี ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ นับได้ว่าโรงเรียนเด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสถานรับเลี้ยงเด็กในปัจจุบัน ต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มีการจัดตั้งโรงเรียนเด็กเล็กที่เรียกว่า โรงเรียนอนุบาล สำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์บังคับ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระมารดาที่ต้องทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ใน พ.ศ.2515 กรมประชาสงเคราะห์ได้ออกกฎหมายในการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อให้ได้มาตรฐาน ใน พ.ศ.2520 แผนการศึกษาแห่งชาติได้เน้นสนับสนุนการอบรมเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาคือ โดยจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้ ซึ่งการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนนี้สามารถจัดสถานศึกษาได้หลายรูปแบบ ได้แก่ สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์เด็กปฐมวัย โดยกำหนดอายุระหว่าง 3-5 ปี ต่อมาการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนได้เปลี่ยนแปลงจากการเน้นหนักในการสอนหนังสือมาเป็นเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่จะเรียนต่อในระดับประถมศึกษา

การจัดรูปแบบบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก มี 3 รูปแบบ คือ ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน บริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว โดยศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นการจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีเด็กมาอยู่รวมกันจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป กำหนดอายุของเด็กที่เข้ารับบริการว่าต้องเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มอายุ 2-6 ปี การจัดดำเนินการจะดำเนินการโดยหน่วยงานหรือส่วนราชการของรัฐบาล หากเป็นศูนย์รับเลี้ยงเด็กที่เอกชน องค์การเอกชน และองค์การกุศลจัดขึ้น ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและส่งเสริมของส่วนราชการ ส่วนบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน จะเป็นการอนุบาลศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาโดยตรง ส่วนบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว แบ่งเป็นแบบอยู่ภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการรับเลี้ยงเด็กเพื่อหารายได้เสริม รับเด็กอย่างมากจำนวนไม่เกิน 5 คน และแบบเป็นกลุ่ม บริการลักษณะนี้

เป็นการจัดโดยเอกชน จัดบริการในชุมชน รับเด็กจำนวนมากกว่า 5 คน ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป บริการนี้ต้องขออนุญาตจัดตั้งอย่างถูกต้องกับกรมประสงเคราะห์

บริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน มีหน่วยงานรับผิดชอบหลายหน่วย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และรัฐวิสาหกิจ จากหน่วยงานต่างๆ นี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชน คือ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยทางกรมประชาสงเคราะห์ได้ตั้งกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ทำหน้าที่ควบคุมดูแล โดยเฉพาะ ตั้งแต่การขออนุญาตจัดตั้งและการดำเนินงานภายหลังได้รับใบอนุญาตจัดตั้ง เพื่อให้มีบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และใน พ.ศ.2535 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็ก และหาแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมให้สถานรับเลี้ยงเด็กดำเนินการตามมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพแต่ยังมีได้มีผลบังคับใช้

ปัจจุบัน ในกรุงเทพมหานครมีสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเอกชนจำนวน 420 แห่ง (ข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536) จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา มีประสบการณ์การทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแต่ 1-10 ปี ช่วงเวลาที่มีการเปิดดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กมากที่สุดคือ ช่วง พ.ศ.2526 - พ.ศ.2535 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และเตรียมพัฒนาการความพร้อมที่ดีให้แก่เด็กวัยก่อนเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กมีความสามารถในการรับเด็กได้จำนวน 5-50 คน และมีเด็กมาใช้บริการจำนวน 5-50 คนเช่นกัน สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในบริเวณชุมชน หมู่บ้าน ใกล้ตลาด ใกล้สถานที่ราชการ และตั้งอยู่ในซอยมากกว่าริมถนนใหญ่ มีขนาดพื้นที่ระหว่าง 101-200 ตารางวา และมีพื้นที่ใช้สอยเป็นสนามสำหรับเด็กเล่นอยู่ในบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก 4 ประเภท ส่วนใหญ่มีครูและที่เลี้ยงเด็กทำงานร่วมกัน เด็กที่มาใช้บริการมีอายุอยู่ระหว่าง 2-6 ปี ด้านการเรียนการสอนมีการแบ่งชั้นเรียนเป็น 2-3 ระดับ ตามอายุ และคิดค่าบริการตามอายุเช่นกัน โดยอายุน้อย ค่าบริการจะสูงขึ้น พบว่าค่าบริการอยู่ในช่วง 500-1,000 บาท สถานรับเลี้ยงเด็กมีการประเมินผลเด็กทั้งด้านพัฒนาการและการเรียนเป็นระยะ ในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีการติดตามผลเด็กที่ออกจากสถานรับเลี้ยงเด็กแล้วโดยสอบถามจากผู้ปกครอง ในด้านการดูแลสุขภาพ ถ้าพบว่ามีเด็กเจ็บป่วยทางสถานรับเลี้ยงเด็กจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ส่วนการป้องกันอุบัติเหตุทำโดยการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด

จิต ในสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีการทำประกันอุบัติเหตุให้เด็ก ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ ทิศนคติของผู้ดำเนินการที่มีต่อสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กควรมีในสังคมไทย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ลดปัญหาการขาดที่เลี้ยงคอกุญแจเด็ก และยังให้ความรู้และพัฒนาการแก่เด็ก ในอนาคตจะมีสถานรับเลี้ยงเด็กเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก จึงควรมีการควบคุมคุณภาพ สถานรับเลี้ยงเด็กมีข้อจำกัดในด้านการสอนหนังสือ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของผู้มาใช้บริการ และปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเปิดรับเด็กอายุน้อยลงอาจทำให้สถานรับเลี้ยงเด็กกลดน้อยลงได้เช่นกัน สถานรับเลี้ยงเด็กต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน และเสนอให้มีการยกเว้นภาษีแก่สถานรับเลี้ยงเด็ก และควรมีการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กสำหรับเด็กพิการ

สำหรับสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในระดับเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับสภาพรวมของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน พบว่า มีความแตกต่างในเรื่องอายุ จากการศึกษพบว่า ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ส่วนผู้ดำเนินการในระดับเขตส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 28-60 ปี ความสามารถในการรับเด็ก จากการศึกษพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่สามารถรับเด็กได้จำนวน 5-50 คน และมีเด็กมาใช้บริการในอัตราเท่ากัน ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตส่วนใหญ่สามารถรับเด็กได้จำนวน 25-70 คน และพบว่ามีเด็กมาใช้บริการในจำนวนเท่ากันจนถึงมากกว่าความสามารถที่รับได้ ช่วงอายุเด็กที่รับบริการ จากการศึกษพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่รับเด็กที่มีอายุ 2-6 ปี ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตส่วนใหญ่รับเด็กที่มีอายุอยู่ระหว่าง 1-6 ปี อัตราค่าบริการ จากการศึกษพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีอัตราค่าบริการอยู่ในช่วง 500-1,000 บาท ส่วนสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตส่วนใหญ่มีอัตราค่าบริการอยู่ในช่วง 600-2,000 บาท

ในการศึกษาทัศนคติความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กในครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง เหตุผลในการเลือกใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กเนื่องจากต้องทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาดูแลบุตร และต้องการให้บุตรได้มาเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับต่อไป โดยพิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน มีผู้มาใช้บริการมาก สิ่งแวดล้อมดี สะอาด ปลอดภัย มีการเรียนการสอน มีหลักในการดูแลเด็กดี และมีราคาพอสมควร นอกจากนี้ยังพบว่าเมื่อมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งหนึ่งแล้วเมื่อมีบุตรคนต่อไปมักมาใช้บริการ

สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งเดิมอีก โดยคาดหวังต่อสถานรับเลี้ยงเด็กด้านการเรียนการสอนว่าควรสอน การเขียน การอ่าน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การบวกเลข การช่วยเหลือตนเอง และกิริยา มารยาทให้แก่บุตร ด้านผู้ดูแลเด็กคาดหวังว่าควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องทั่วไปและในการดูแลเด็ก พอสมควร มีความรักเด็ก เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ เมื่อมาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า มีความพึงพอใจในบริการทั้งหมดที่จัดให้ ทั้งนี้เพราะได้เลือกสรรสถานรับเลี้ยงเด็กให้บุตรแล้ว จึง ไว้วางใจในการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กในทุกด้าน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ดูแลเด็กแทนพ่อแม่ และดูแลเด็กได้ใกล้ชิด ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียน อนุบาลที่มุ่งเน้นการเรียนการสอน ค่าบริการแพง เด็กที่มาสถานรับเลี้ยงเด็กควรมีอายุ 2-4 ปี และ ใช้เวลาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กประมาณวันละ 8 ชั่วโมง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าถึง แม้จะมีโอกาสเลือกในการดูแลบุตรยังต้องการส่งบุตรมาสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อเตรียมความพร้อม และฝึกพัฒนาการ

○ สำหรับผู้มาใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กในระดับเขตของกรุงเทพมหานคร มีทัศนคติ ความคาดหวังและความพึงพอใจ คล้ายคลึงกัน มีความแตกต่างกันในบางเรื่อง ได้แก่ อายุ จากการ ศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในและชั้นกลางส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูลในเขตชั้นนอกส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี ระดับการศึกษา จากการ ศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในเขตกรุงเทพมหานครชั้นในและชั้นกลาง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้น ประถมศึกษา ส่วนผู้ให้ข้อมูลในชั้นนอกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และพบว่ามีผู้ให้ ข้อมูลจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเพียง 1 ราย และ อาชีพ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผู้ให้ข้อมูลใน เขตกรุงเทพมหานครชั้นใน และชั้นกลางส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ส่วนผู้ให้ข้อมูลในเขตชั้นนอก ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ ทำธุรกิจ และแม่บ้านในอัตราเท่าๆ กัน และพบว่าผู้ให้ข้อมูลในเขต ชั้นนอกมีอาชีพรับจ้างเพียง 1 ราย สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกใช้บริการ ปัจจัยใน การพิจารณาเลือกสถานรับเลี้ยงเด็ก ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และทัศนคติต่อสถานรับเลี้ยง เด็กในระดับเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานครคล้ายคลึงกัน

5.2 วิเคราะห์สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ทัศนคติ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ

5.2.1 สภาพและการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

5.2.1.1 คุณสมบัติของเจ้าของและผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก

จากการศึกษาพบว่า เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กมักเป็นคนเดียวกัน โดยพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา รองลงมาได้แก่ระดับประกาศนียบัตร มัธยมศึกษา และพบว่ามีระดับประถมศึกษา 1 แห่ง ซึ่งจากคุณสมบัติของเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กตามความในประกาศ ฉบับที่ 294 วันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 กล่าวว่า เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสีย ไม่เป็นผู้วิกลจริตจิตไม่สมบูรณ์ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก และไม่ป่วยเป็นโรคเรื้อน โรคผิวหนัง โรคเท้าช้าง โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง และต้องผ่านการประชุมนิเทศสำหรับการเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งเห็นได้ว่า ไม่ได้มีการระบุวุฒิการศึกษาไว้ในคุณสมบัติของเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก เมื่อผู้ดำเนินการหรือเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กมีความรู้ น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน มีความรู้เพียงผ่านการอบรมก่อนเปิดดำเนินการตามที่คณะทำงานพิจารณา มาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย (2535) เพียง 1 ครั้ง ซึ่งน้อยเกินไป ไม่ทำให้ผู้รับผิดชอบดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กมีความรู้ ความสามารถเพียงพอในการที่จะควบคุม ดูแลและให้การฝึกพัฒนาการแก่เด็กในวัยก่อนเรียนได้ แต่เป็นเพียงการดำเนินการไปตามที่เห็นสมควรว่าควรจะเป็น เพราะถ้าผู้ดำเนินการมีความรู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กหรือเกี่ยวกับเด็กวัยก่อนเรียน จะทำให้เห็นความสำคัญของเด็ก และมีความสำนึกในการที่จะจัดสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีคุณภาพที่ดีเหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนได้ ซึ่งในปัจจุบันคณะทำงานพิจารณา มาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย (2535) ได้ปรับปรุงข้อกำหนดคุณสมบัติของเจ้าของหรือผู้ดำเนินการให้ต้องผ่านการประชุมนิเทศสำหรับการเป็นเจ้าของกิจการ และต้องกำหนดให้มีวุฒิทางการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก หรืออย่างน้อยต้องจบการศึกษาระดับมัธยมปีที่ 3 ผ่านการอบรมก่อนปฏิบัติงาน และมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี ข้อกำหนดเหล่านี้เป็นการดีที่จะได้มีเจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีความรู้เกี่ยวกับเด็กมากขึ้น

5.2.1.2 การจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นเพื่อให้เด็กอ่านและเขียนหนังสือได้มากกว่าการเตรียมความพร้อมและการฝึกพัฒนาการเด็ก แต่จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ได้วางแนวทางการจัดการเรียนการสอนเด็กก่อนวัยเรียนให้เน้นด้านการเตรียมความพร้อมให้เด็กเพื่อเข้ารับการศึกษาในระดับต่อไป แต่ค่านิยมการศึกษาไทยในสังคมปัจจุบันมุ่งเน้นการแข่งขันให้เด็กเข้าเรียนต่อในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ใช้วิธีการสอบแข่งขัน วัดความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการมากกว่าวัดความพร้อมในการศึกษาต่อของเด็ก ผู้ปกครองจึงต้องการสถานที่ที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยเข้าใจผิดคิดค่านั้นคือการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เมื่อผู้ปกครองมีความต้องการคั่งนี้ ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กจึงพยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการ สถานรับเลี้ยงเด็กแห่งใดที่ไม่มีจัดการเรียนการสอน มักไม่ได้รับความสนใจจากผู้มาใช้บริการ ผู้ดำเนินการจึงต้องตอบสนองความต้องการเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเด็กในวัยนี้การเตรียมความพร้อมมีความสำคัญมากกว่าการสอนให้เขามีความรู้ในเชิงวิชาการ ดังมีรายงานจากผลการวิจัยการจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) พบว่า เด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคมมาแล้ว เมื่อขึ้นไปเรียนในชั้นประถมศึกษาจะมีความรู้ทัดเทียม และไปได้ทันเท่ากับเด็กที่ได้รับการเรียนหนังสือมาจากโรงเรียนอนุบาล แต่เด็กกลุ่มที่ได้รับการเตรียมความพร้อมกลับจะมีคุณสมบัติเหนือกว่าเด็กกลุ่มที่ได้รับการเรียนหนังสือมาแล้ว ในด้านความกระตือรือร้นต่อการเรียน เนื่องจากไม่ต้องเรียน ในเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนน่าเบื่อหน่าย

5.2.1.3 การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก

จากคุณสมบัติของพี่เลี้ยงเด็กตามที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนดว่า ควรมีวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือผ่านการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากการศึกษพบว่า พี่เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก 1-2 ปี เมื่อมาปฏิบัติงานในสถานรับเลี้ยงเด็กมักได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจากเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กมีความคิดเห็นว่าพี่เลี้ยงเด็กเปลี่ยนงานบ่อย ถ้าออกค่าใช้จ่ายให้ไปอบรมความรู้เพิ่มเติม พอมีความรู้ก็ลาออกไปหางานทำใหม่ จึงไม่ส่งไปอบรมความรู้ เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งเป็นผู้สอนเกี่ยวกับการดูแลเด็กเอง เป็นบุคคลที่ไม่มีศักยภาพพอที่จะทำหน้าที่อบรมหรือให้ความรู้เหล่านี้ได้ ทั้งนี้เพราะเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งไม่เคยได้รับการอบรมหรือเคยไปอบรมแต่เว้นระยะเวลา

นานเกินไป ทำให้ไม่มีความรู้ใหม่เกี่ยวกับการดูแลเด็ก เมื่อต้องอบรมสั่งสอนต่อก็ใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ ทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กไม่ได้รับความรู้และการพัฒนาความสามารถเท่าที่ควร

5.2.1.4 ความสามารถในการรับเด็ก

จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กมีความสามารถในการรับเลี้ยงเด็กได้มากกว่า 28 คน แต่ไม่เกิน 70 คน ซึ่งในความเป็นจริงพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่รับเด็กในปริมาณที่มากกว่าความสามารถของตน ผลที่ตามมาคือ สถานรับเลี้ยงเด็กไม่สามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะได้มีการจัดการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาคารสถานที่ และวิชาอื่นๆ ไว้ ยกตัวอย่างในเรื่องของการจัดสนามเด็กเล่น คณะทำงานพิจารณามาตรฐานการจักระบบบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย (2535) กำหนดให้สถานรับเลี้ยงเด็กมีที่เล่นกลางแจ้งและต้องมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตรต่อเด็กหนึ่งคน จากการศึกษพบว่า ที่เล่นกลางแจ้งตามสถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่เป็นสนามบริเวณหน้าตัวอาคารที่ทำการสอน ซึ่งมีจำนวนพื้นที่ไม่มาก เช่น สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีลักษณะแบบบ้านทาวเฮ้าส์ จะมีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเพียงที่ว่างด้านหน้าตัวอาคาร เมื่อปล่อยให้เด็กให้มาเล่นอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดความแออัดเนื่องจากพื้นที่ไม่พอเพียงส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางกายไม่เหมาะสม สถานรับเลี้ยงเด็กจึงควรมีสถานที่เล่นกลางแจ้งที่กว้างขวางเพียงพอกับจำนวนเด็ก เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาการทางกายไม่ต้องอยู่แต่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น หรือในเรื่องของบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่มีการระบุโดยคณะทำงานพิจารณามาตรฐานการจักระบบบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย (2535) ให้สถานรับเลี้ยงเด็กที่มีเด็กอายุ 0-2 ปี ต้องมีผู้ดูแลเด็ก 1 คน ต่อเด็ก 5 คน หรือเด็กอายุ 0-4 ปี ต้องมีผู้ดูแลเด็ก 1 คนต่อเด็ก 10 คน หรือเด็กอายุ 4-6 ปี ต้องมีผู้ดูแลเด็ก 1 คนต่อเด็ก 20 คน แต่จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีผู้ดูแลเด็กไม่ได้ตามจำนวนที่ควรเป็น ทำให้สถานรับเลี้ยงเด็กทำหน้าที่ได้แค่เพียงเลี้ยงดูเด็กเท่านั้น ไม่สามารถให้การอบรมสั่งสอนหรือฝึกพัฒนาการเด็ก ไม่สอดคล้องกับความประสงค์ของพ่อแม่ที่ต้องการให้สถานรับเลี้ยงเด็กดูแล อบรมสั่งสอน และฝึกพัฒนาการเด็กอย่างใกล้ชิด

5.2.1.5 อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และระบบป้องกันอุบัติเหตุ

จากการศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชอยห่างจากถนนใหญ่พอควร การจราจรไม่แออัด บางแห่งตั้งอยู่ริมถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งชุมชน มีคนอยู่มาก สถานที่ใช้ประกอบการในการรับเลี้ยงเด็ก สภาพแวดล้อมจึงไม่เหมาะสมนัก มีเพียงสถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งที่ผู้ประกอบการจัดขึ้นเพื่อรับเลี้ยงเด็กโดยเฉพาะ มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกดี เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่รับเลี้ยงเด็ก

เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการมากที่สุด เมื่อเด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะสม ก็จะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการ การรับรู้ ความคิดที่ดี แต่เนื่องจากการที่รัฐบาลไม่ได้ออกกฎหมายควบคุมอาคารสถานที่ที่ใช้ประกอบการอย่างเคร่งครัด และไม่ได้ให้การสนับสนุนทั้งด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ จึงทำให้ผู้ประกอบการใช้สถานที่ หรือคัดแปลงสถานที่ตามกำลังที่สามารถทำได้ สภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่ของสถานรับเลี้ยงเด็กจึงเป็นเรื่องสำคัญของการดำเนินกิจการซึ่งส่งผลต่อตัวเด็กอันเป็นผู้รับบริการ ซึ่งควรคำนึงถึงและเห็นความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เหมาะสมด้วย

ด้านอุปกรณ์ของเล่น พบว่า มีของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กสถานรับเลี้ยงเด็กแห่งใดมีความสามารถจัดหาได้ ก็จะมีของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางกายและสติปัญญาไม่เพียงพอ บางแห่งมีน้อยอาจทำให้เด็กได้รับการพัฒนาการทั้งทางร่างกายและสติปัญญาไม่เพียงพอ

ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ พบว่า ผู้ประกอบการจะเน้นให้ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการเล่น แต่ไม่ได้มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุอื่นๆ เช่น ไฟไหม้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดูแลเด็กเล็กที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งทางเจ้าของและผู้ดำเนินการ รวมทั้งรัฐบาลควรคำนึงถึงความสำคัญในข้อนี้ด้วย

5.2.1.6 การดูแลสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า สถานรับเลี้ยงเด็กมีวิธีการดูแลสุขภาพ โดยถ้ามีเด็กเจ็บป่วยจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ถ้าเจ็บป่วยรุนแรงจะนำส่งสถานพยาบาลที่ใกล้แล้วจึงแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่งมีการตรวจสุขภาพเด็กทุกเดือนโดยเจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยหรือศูนย์บริการสาธารณสุข และสถานรับเลี้ยงเด็กทุกแห่งที่ศึกษาไม่มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่มีความรู้หรือปฏิบัติงานทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ พยาบาลประจำอยู่ที่สถานรับเลี้ยงเด็ก เนื่องจากจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างบุคลากรประเภทนี้มาประจำอยู่ จากการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินการพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่จากศูนย์บริการสาธารณสุขที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่สถานรับเลี้ยงเด็กตั้งอยู่ เข้ามาให้การดูแล ตรวจสุขภาพเด็กและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ

สถานรับเลี้ยงเด็กควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพของเด็กที่ต้องกระทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เนื่องจากสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นสถานที่ที่เด็กอยู่รวมกันเป็น

จำนวนมาก อาจมีการติดต่อของโรคทำให้เจ็บป่วย หรือมีอุบัติเหตุขึ้นได้ และเด็กในวัยนี้ไม่สามารถอธิบายอาการเจ็บป่วยให้ผู้ดูแลเด็กทราบได้ ในบางครั้งเด็กอาจต้องการการรักษาในเบื้องต้นอย่างปัจจุบันทันที มิฉะนั้นอาจเกิดอันตรายแก่เด็กได้

5.2.1.7 อัตราค่าบริการ

จากการศึกษากฎหมายที่ควบคุมงานสถานรับเลี้ยงเด็ก ไม่พบว่ามีการกำหนดมาตรฐานอัตราค่าบริการ และจากการไปศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า มีอัตราค่าบริการแตกต่างกันไปตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 500 บาท ไปจนถึงมากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ความแตกต่างของอัตราค่าบริการขึ้นอยู่กับบริการของสถานรับเลี้ยงเด็ก และสภาพของสถานรับเลี้ยงเด็ก นอกจากนี้ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กก็มีส่วนในการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กให้ได้คุณภาพ เจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีระดับการศึกษาสูง มีประสบการณ์ในสถานรับเลี้ยงเด็กมักจัดบริการ และจัดสภาพแวดล้อมของสถานรับเลี้ยงเด็กให้นำเข้ามาให้บริการ และปรับราคาให้เหมาะสมกับการลงทุนเมื่อมีความแตกต่างในด้านอัตราค่าบริการ ผู้ใช้บริการซึ่งมักเลือกสถานรับเลี้ยงเด็กตามเศรษฐฐานะของตน ผู้มีรายได้น้อยใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอัตราค่าบริการต่ำ ในขณะที่ผู้มีรายได้มากใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอัตราค่าบริการสูง ดังนั้น จึงทำให้เด็กมีความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาการรัฐบาล โดยกรมประชาสงเคราะห์ควรเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการให้เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีรายได้น้อยได้มีโอกาสใช้บริการ ในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพทัดเทียมกับเด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีรายได้น้อย โดยอาจกำหนดมาตรฐานต่างๆ เช่น ควบคุมราคาของสถานรับเลี้ยงเด็ก ให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กที่ต้องให้บริการแก่ครอบครัวที่มีฐานะยากจน ด้วยเงิน บุคลากร หรือ อุปกรณ์ เป็นต้น

ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์ให้การช่วยเหลือแก่สถานรับเลี้ยงเด็กบางแห่ง โดยให้การช่วยเหลือในด้านสื่อการเรียน ของเล่น อาหารเสริม แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือเพียงปีละ 1 ครั้ง และในจำนวนที่น้อยไม่พอเพียงกับจำนวนของเด็กที่มาใช้บริการ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ พบว่า ขณะนี้ได้มีการพิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการทำงานเพื่อทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลกำกับ และติดตามสถานะของเด็กก่อนวัยเรียน และกำลังพิจารณาจัดตั้งกองทุนสนับสนุน จึงเป็นความหวังว่าในอนาคตอันใกล้คงจะมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจัง

5.2.1.8 การควบคุมดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

จากการสัมภาษณ์ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กพบว่า กรมประชาสงเคราะห์ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับสถานรับเลี้ยงเด็กโดยตรง จะมาตรวจเยี่ยมสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนเปิดดำเนินการ และหลังจากนั้นอาจมาอีก ซึ่งไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน อาจเป็น 1 ปี หรือ 2 ปี ระยะเวลาการตรวจเยี่ยมสถานรับเลี้ยงเด็กนี้ไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามระเบียบการขออนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กของกรมประชาสงเคราะห์ที่ระบุให้เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ไปตรวจเยี่ยมเมื่อสถานรับเลี้ยงเด็กขออนุญาตจัดตั้ง และตรวจสอบภายหลังจัดตั้ง 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อการพิจารณาต่อใบอนุญาต การเว้นช่วงการตรวจเยี่ยมเป็นเวลานาน ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กอาจปล่อยปละละเลยในการควบคุมคุณภาพหรือดำเนินการเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ จนทำให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กโดยรวม

5.2.2 ทักษะ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการส่งบุตรมาใช้บริการยังสถานรับเลี้ยงเด็ก และมีความคิดว่าแม้จะมีโอกาสเลือกวิธีการดูแลบุตรด้วยวิธีการอื่น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังเลือกที่จะส่งบุตรมายังสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อให้ได้มีการฝึกพัฒนาการ เตรียมความรู้ และมาเรียนรู้ก่อนเข้าเรียนต่อในระดับต่อไป จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลนี้ ส่งผลให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในการเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย ซึ่งจากเดิมแม่เป็นผู้เลี้ยงดูให้การอบรมสั่งสอน เปลี่ยนไปเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กแทนแม่ สถานรับเลี้ยงเด็กจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในปัจจุบันที่สังคมควรให้ความสำคัญและให้การดูแลเป็นอย่างดี เพราะเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ

นอกจากนี้ ผู้ปกครองที่ให้ข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีความคาดหวังให้บุตรได้รับการเรียนการสอนในสถานรับเลี้ยงเด็ก โดยไม่เข้าใจว่าแท้จริงแล้วสถานรับเลี้ยงเด็กมีหน้าที่เตรียมความพร้อมและพัฒนาการเด็กเท่านั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการสอนให้เด็กมีความพร้อมด้านวิชาการ มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันมีการแข่งขันเพื่อศึกษาต่อสูงมาก และการแข่งขันใช้วิธีการวัดความพร้อมทางด้านวิชาการ พ่อแม่หรือผู้ปกครองจึงพยายามส่งบุตรหลานไปอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิชาการมากกว่าความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่งผลให้สถานรับเลี้ยงเด็กต้องปรับตัวเองให้สามารถสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการ จัดการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กต้องเรียนรู้การเขียนการอ่านอย่างเอาใจจริงเอาใจ ขาดโอกาสในการพัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์

และร่างกาย ซึ่งขัดกับหลักการพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับเด็กในวัยนี้ นอกจากนี้ ปัจจุบันเด็กเล็ก นอกจากจะมีการเรียนตามเวลาที่กำหนดในชั้นเรียนแล้ว ยังมีการเรียนพิเศษเสริมในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน หรือในช่วงวันหยุด ทำให้เด็กไม่ได้รับการพักผ่อน ไม่ได้เล่นตามวัย แต่ต้องมาเคร่งเครียดกับการเรียนที่พ่อแม่ขี้เหี้ยมให้ ทำให้เด็กเกิดความเครียดและเจ็บป่วย

สำหรับความพึงพอใจต่อการให้บริการนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจต่อการจัดบริการที่มีให้ของสถานรับเลี้ยงเด็ก ด้วยเหตุผลที่ว่า บุตรมีสุขภาพแข็งแรง พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ได้แก่ เชื้อพึง เรียบร้อย พุดจาไพเราะ ช่วยเหลืองานบ้าน บุตรมีความสามารถในการเขียนและอ่านหนังสือได้ และอาหารที่สถานรับเลี้ยงเด็กจัดเตรียมให้บริการนั้นมีปริมาณเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนของ ทศนิยม ภัทรนาวิก (2534) ที่พบว่า ผู้ปกครองที่มารับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการด้านสุขภาพอนามัย และด้านการศึกษา ที่ได้รับตามที่ตนคาดหวัง กล่าวคือ เด็กสามารถพัฒนาได้ทั้งทางด้านการเตรียมความพร้อมทางร่างกาย ความเข้าใจทางภาษา และการเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ และสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. รัฐบาลและสื่อมวลชนควรมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าด้านการเรียนการสอน ซึ่งควรเรียนในระดับประถมศึกษา ควรปรับปรุงวิธีการคัดเลือกเด็กเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาโดยไม่ตัดสินหรือวัดผลกันที่ความสามารถทางด้านวิชาการ แต่ควรให้ความสำคัญต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก

2. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความจริงในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนี้ ควรพยายามปรับปรุงคุณภาพสถานรับเลี้ยงเด็กให้ได้มาตรฐานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ด้วยการกำหนดระเบียบและให้การสนับสนุนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

- กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ควรกำหนดให้มีประสบการณ์การทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กไม่น้อยกว่า 3 ปี และควรได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งควรให้มีการให้ครู พี่เลี้ยง และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องอื่นๆ ได้มีโอกาส

อบรมความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ โดยเมื่ออบรมแล้วให้ได้รับใบประกาศที่ระบุชื่อของพี่เลี้ยงไปอบรม เมื่อเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์มาตรวจจะได้สามารถตรวจสอบได้ว่า สถานรับเลี้ยงเด็กได้ส่งพี่เลี้ยงไปอบรมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นวิธีการในการควบคุมคุณภาพของสถานรับเลี้ยงเด็กได้ทางหนึ่ง

- รัฐควรประสานงาน จัดส่งเจ้าหน้าที่ทางด้านสาธารณสุขเข้าไปดูแลสุขภาพของเด็กเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- รัฐอาจลดภาษีให้ทางสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน หรือยกเว้นการเก็บภาษีให้เหมือนกับที่ปฏิบัติต่อโรงเรียนอนุบาล
- รัฐอาจควบคุมดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กด้วยการไปเยี่ยมชมตรวจถึงสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างสม่ำเสมอ ควรมีมาตรการกำกับกับการดำเนินการอย่างเคร่งครัด และสามารถตรวจสอบได้

3. รัฐควรเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการให้เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีรายได้น้อยได้มีโอกาสใช้บริการในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพ โดยอาจให้การสนับสนุนสถานรับเลี้ยงเด็กที่ต้องให้บริการแก่ครอบครัวที่มีฐานะยากจนในรูปของเงินทุน บุคลากร หรืออุปกรณ์ เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก

1. สำหรับผู้ที่เกี่ยวกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็ก ไม่ว่าจะเป็นกรมประชาสงเคราะห์ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กเอง ควรดำเนินงานสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างตั้งใจจริง บนหลักการของการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม และควรคำนึงถึงการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กแก่ประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองที่จะเลือกใช้บริการ เพื่อสามารถเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุตรหลานของตน ซึ่งจะเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดตามมา
2. สถานรับเลี้ยงเด็กควรพิจารณารับเด็กจำนวนที่เหมาะสมกับความสามารถในการรับเด็ก หรือปรับปรุงสถานรับเลี้ยงเด็กให้มีความสามารถรับเด็กในจำนวนมากได้ ไม่ควรมุ่งหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไป ควรตระหนักถึงคุณภาพในการดูแลเด็ก และผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเพื่อประโยชน์ของเด็กที่เป็นอนาคตของชาติต่อไป
3. เจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กและผู้ดูแลเด็กทุกคน ควรมีความรู้ อย่างน้อยคือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการดูแลรักษาเด็ก ควรมีแพทย์ พยาบาล อยู่ประจำสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจะสามารถให้การปฐมพยาบาลได้ทันทั่วถึง

5.3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

สำหรับผู้ปกครองที่ต้องการใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ก่อนตัดสินใจเลือกใช้บริการควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

- เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่จะทะเบียนต่อกรมประชาสงเคราะห์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่จะเลือกใช้บริการ
- พิจารณาสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ใกล้ สะดวกในการไปรับ-ส่งบุตร มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานรับเลี้ยงเด็กดี
 - เจ้าของหรือผู้ดำเนินการ และผู้ทำหน้าที่ในการดูแลเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนมากพอสมควร รวมทั้งมีการดูแลเอาใจใส่ที่ดีในทุกด้านที่ให้บริการ
 - จำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลเด็ก มีจำนวนเหมาะสมกับเด็ก
 - เมื่อพิจารณาเลือกใช้บริการสถานรับเลี้ยงเด็กแล้ว สามารถทำใจยอมรับผลที่จะตามมาจากการรับบริการได้ เช่น บุตรอาจมีการเจ็บป่วยบ่อย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยเดียวกันทั้งในทางบวกและทางลบ หรือเด็กมีพฤติกรรมไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อมาอยู่สถานรับเลี้ยงเด็ก
 - ควรมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ปกครองกับทางสถานรับเลี้ยงเด็กเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของเด็ก และควรมีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้ปกครอง เด็ก และสถานรับเลี้ยงเด็ก

5.3.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐบาล และหน่วยงานเอกชนอื่นที่ดำเนินงานในลักษณะไม่หวังผลกำไร เช่น ศูนย์ดูแลเด็กเล็กของมูลนิธิต่างๆ เป็นต้น เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาถึงสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการดำเนินงาน และสามารถนำวิธีการที่เหมาะสมมาปรับใช้ได้
3. ควรมีการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างจริงจัง เพื่อสามารถให้สถานรับเลี้ยงเด็กใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการ. "เวทีรักลูก เนอสเซอร์รี่ ทางเลือกที่ต้องหาคำตอบของพ่อแม่ยุคปัจจุบัน",
นิตยสารรักลูก. (พฤษภาคม 2536): 174-178

การพัฒนาชุมชน, กรม. รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของเด็กที่ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผล
ต่อการศึกษาและการเรียนรู้ในวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยและประเมินผล,
2523.

โกวิทย์ โรจน์จิรนนท์. โครงการศึกษาการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์
บริการสาธารณสุข 15 สำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร, 2533.

เข็มพร วิรุณราพันธ์. "สื่อกับเด็กพรุ่งนี้ก็สายเกินไป." หมอชาวบ้าน. 13(ตุลาคม 2534):
17 - พิเศษ 4.

เกื้อ แก้วเกต. "ครอบครัวไทยปัจจุบัน โครงสร้างที่กำลังแตกสลาย." แม่และเด็ก.
14(พฤศจิกายน 2533): 23.

เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. "พฤติกรรมแม่ไทยเลี้ยงลูกกัน ไปคนละแบบ." เดลินิวส์.
(1 กรกฎาคม 2535): 23.

_____. "การดูแลเด็กในประเทศไทย : ตัวกำหนดและผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก
วัยก่อนเข้าโรงเรียน." โครงการศึกษาและวิจัย สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

เกื้อ วงศ์บุญสิน และ วิวรรณ ประจวบเหมาะ ชูฟโฟโล. เดลินิวส์. (7 กรกฎาคม 2536):
21.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523.

_____. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2526

_____. ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล, 2526.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. เครื่องชี้ภาวะสังคมของประเทศไทย ปี 2533. กรุงเทพมหานคร: เม็คทราบพรินติ้ง, 2536.

_____. สังคมไทย 2531. กรุงเทพมหานคร: กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา, 2532.

คณะทำงานพิจารณามาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย. "รายงานผลการพิจารณาของคณะทำงานพิจารณามาตรฐานการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย (0-6 ปี)" กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2535.

คณะอาจารย์ภาควิชาพื้นฐานการศึกษาคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา. ความรู้เบื้องต้นทางการศึกษาและการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล, 2529.

จินตนา วัชรากุล. "บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ปกครองของเด็กที่มารับบริการที่ศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คลองจั่น." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

จรัส นองมาก. "ตัวบ่งชี้คุณภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก," รัฐ, 9(กรกฎาคม 2534), 103-106.

จรัญ พรหมอยู่. ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ที่ระพัณา, 2526.

ฉวีวรรณ วรศรี. "บทบาทของพี่เลี้ยงต่อพัฒนาการความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ชิดชม วัชรเนตร. "สตรีที่ทำงานกับภาระความรับผิดชอบในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะสตรีที่ทำงานในธนาคารพาณิชย์ เขตกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ณัฐไชย ตันติสุข. "แนวคิดทิศทางของครอบครัวไทย และยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นคงของครอบครัว." สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 6 (มกราคม-ธันวาคม 2534): 104-135.

ดอกไม้ไทย. "งานอยู่ตรงนี้." ชลนา. 16(25 มิถุนายน 2531) 101-109.

ทวีรัสมิ์ ธนาคม. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : วิบูลย์กิจการพิมพ์, 2534.

ทัศนีย์ ภัทรนาวิก. "ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบาตร และชุมชนโสมนัส." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ชนาลัย สุขพัฒน์ธี. "ผลการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรเข้าสู่กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2531". สารพัฒนาหลักสูตร. 10 (เมษายน-มิถุนายน 2534): 69-71.

ธีระ รามสูตร. มติชน. (9 กันยายน 2531): 18.

ประชาสงเคราะห์, กรม. "การดำเนินงานที่เกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียนของกรมประชาสงเคราะห์." กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสงเคราะห์, ม.ป.ป. (อัครสานา).

_____. "กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2515)." กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสงเคราะห์, ม.ป.ป. (อัครสานา).

บุญลือ วันทายนต์. ครอบครัวและวงศาวาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชน จำกัด, 2525.

ประมวญ คิคคินสัน. บ้านเด็ก การพัฒนาตามแบบเนิสร์เซอร์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2530.

ผั่งเมือง, กอง. "สถิติจำนวนประชากร, ความหนาแน่นและจำนวนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร."
กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ กองผั่งเมือง, ม.ป.ป. (อค์สำเนา).

ฝ่ายวิจัยและประเมินผล. "รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของเด็กที่ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ที่มีผลต่อการศึกษา และการเรียนรู้ในวัยเรียน." รายงานการวิจัย กองวิจัย
และประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน 2533.

พ. เนตรรังษี. เด็กข้ามสวน เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2521.

พจนารถ รุจිරัตน์. "ความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับการจัดสวัสดิการในสถานรับเลี้ยงเด็ก
กลางวัน." วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

พรทิพย์ เชาวริยวงศ์. "สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ทางเลือกของพ่อแม่ยุคไฮเทค,"
หมอชาวบ้าน, 12(กรกฎาคม 2533); 29-36.

มาริสสา ภูเพ็ชร. "ประสบการณ์จากการเข้าร่วมประชุมเรื่อง การจัดบริการสังคมในเขตเมือง."
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 6(มกราคม-ธันวาคม 2534): 1-7.

มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย. พัฒนาคน-พัฒนาชาติ. กรุงเทพมหานคร :
ยูนิตีพับลิเคชัน, ม.ป.ป.

ร่วมเขียน ทั้งสุบุตร. “การศึกษาการเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวผู้ให้แรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้รับบริการเคลื่อนที่มูลนิธิสภาโรงร่วมใจ.
โรงพยาบาลตำรวจการแพทย์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

รัชนีกร เศรษฐโชติ. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2530.

วรวิมล ไรมรัตน์พันธ์. “บทบาทของชุมชนมีผลต่อความมั่นคงของครอบครัวเมืองจริงหรือ.”
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 6 (มกราคม - ธันวาคม 2534): 91-102.

ศิลาปกร กรม. บทกลอนกล่อมเด็ก. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2500.

_____ . พระอภัยมณี. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา. 2505.

_____ . เสภาขุนช้างขุนแผน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา. 2529.

_____ . สุกามิตพระร่วง. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ: ปัจจุบัน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2530.

สนธิ สมัครการ. “ระบบครอบครัวและเครือญาติกับการเมืองไทย.” เอกสารชุดวิชาพื้นฐาน
ทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน. 2528.

สายสุรี จุติกุล และคณะ. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2528.

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ. สยามรัฐ. (3 กรกฎาคม 2531): 2.

สุนีย์ อเนกพิพัฒน์. “การศึกษาการจัดการบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของเอกชน
ในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

สุพัตรา ชุมเกต. การศึกษาไทย (อดีต ปัจจุบันและแนวโน้ม). นครปฐม: สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

สุโขทัยธรรมาริราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุด การจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กใน
ชุมชน หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน จำกัด, 2528.

_____. เอกสารการสอนชุด พัฒนาการและการเลี้ยงดู หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์สหมิตร, 2530.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชา ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพมหานคร:
ห้างจำกัดนำกิจการพิมพ์, 2529.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมไทย หน่วยที่ 11-15. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช, 2533.

อานนท์ อาภาภิรมย์. ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
พีระพินา, 2521.

อารี สัมหลวี. การจัดการบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เอราวิกรมการพิมพ์, 2533.

อารี สัตหทวี่. การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เรวาวันการพิมพ์, 2533.

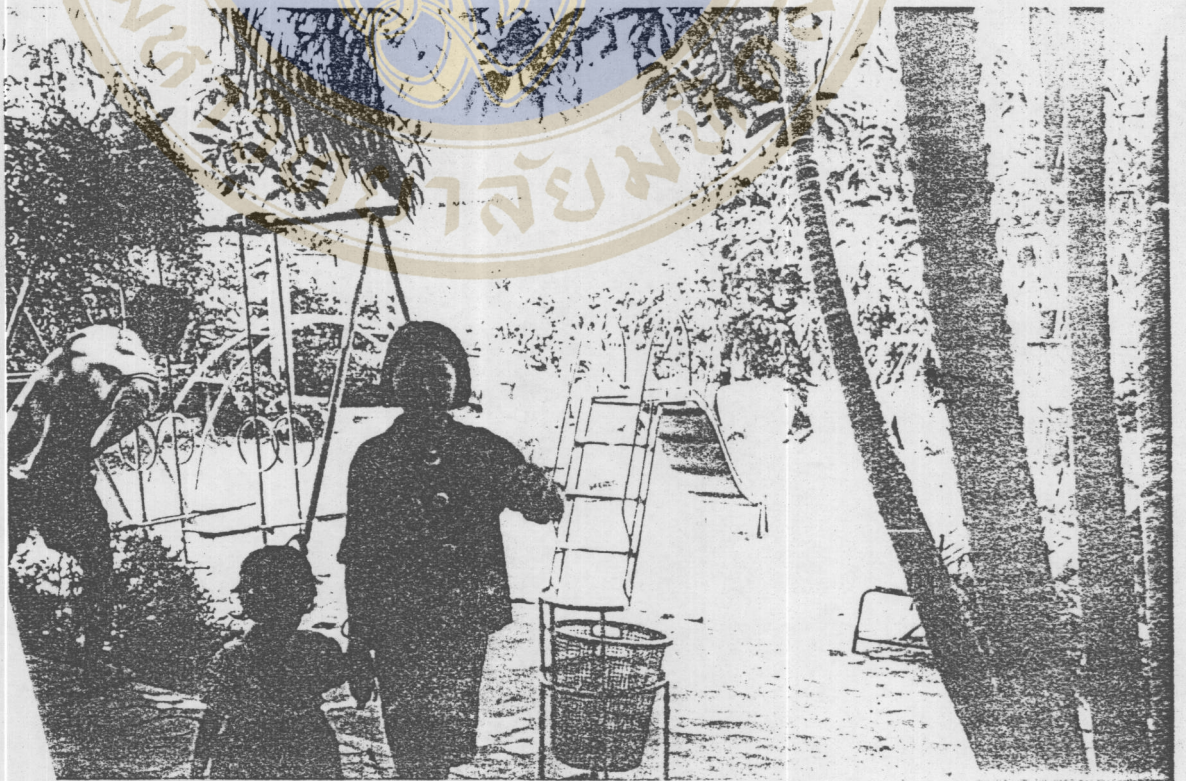
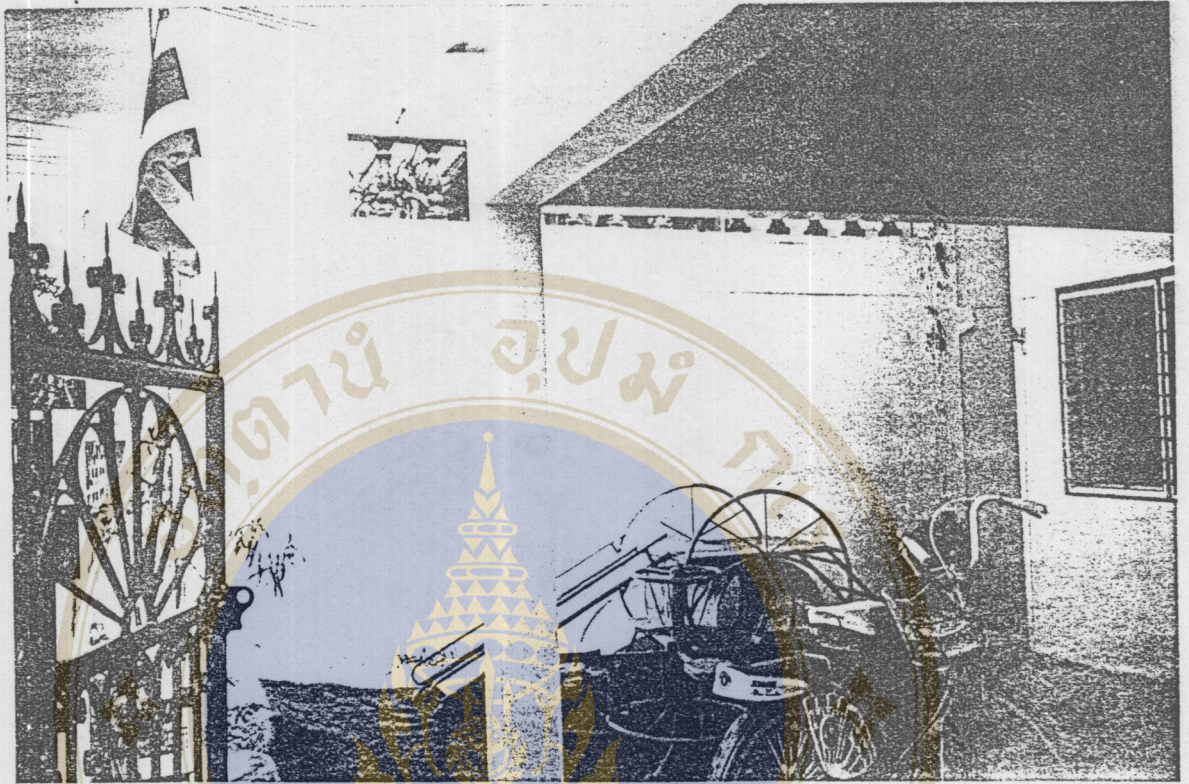
World Wide Church of God, ศูนย์ โคครบรเทศา แปล. อย่าเพียงแต่หวังว่าลูกจะเป็นคนดี.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอช เอน การพิมพ์, 2532.

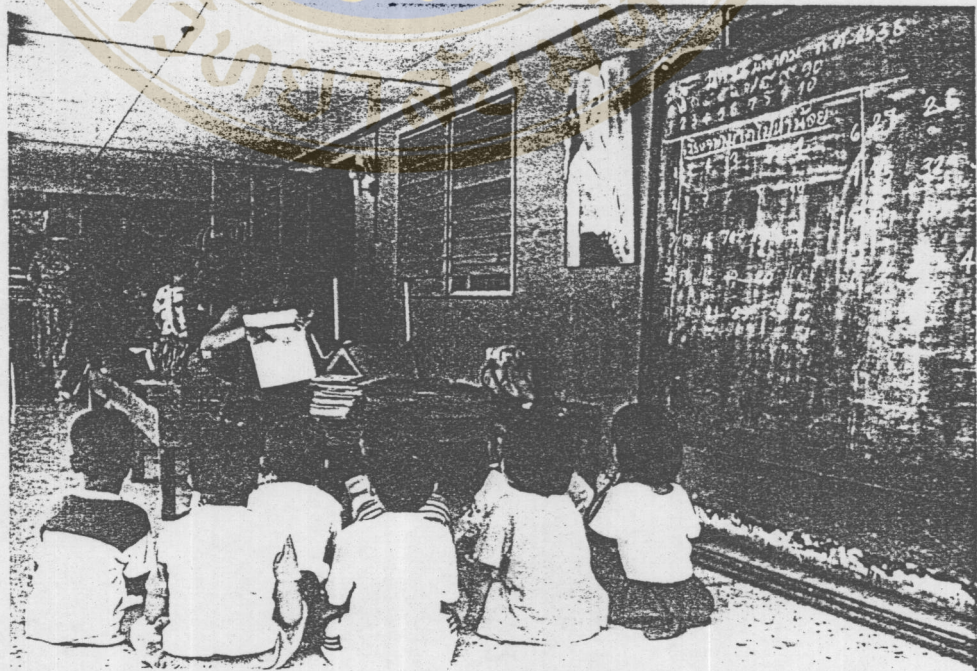

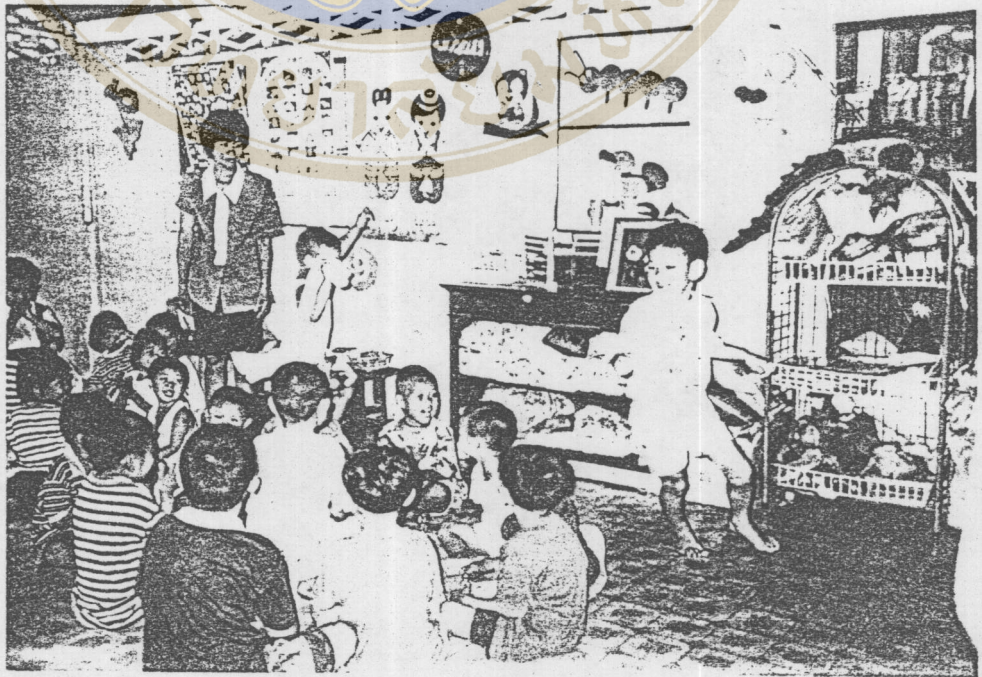
ภาพที่ 1-2 สนามเด็กเล่นภายในบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็ก

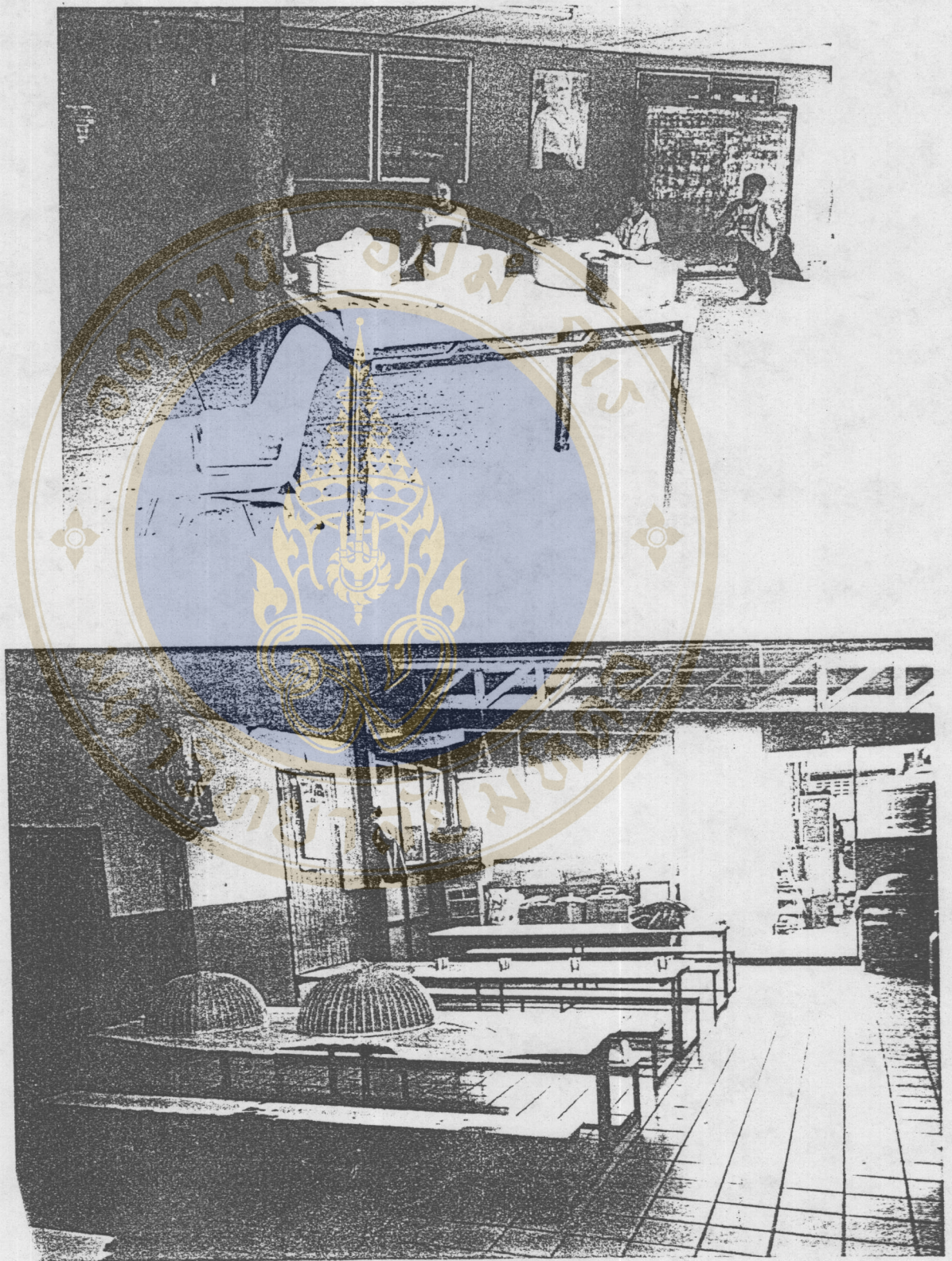

ภาพที่ 3-4 สนามเด็กเล่นภายในบริเวณสถานรับเลี้ยงเด็ก

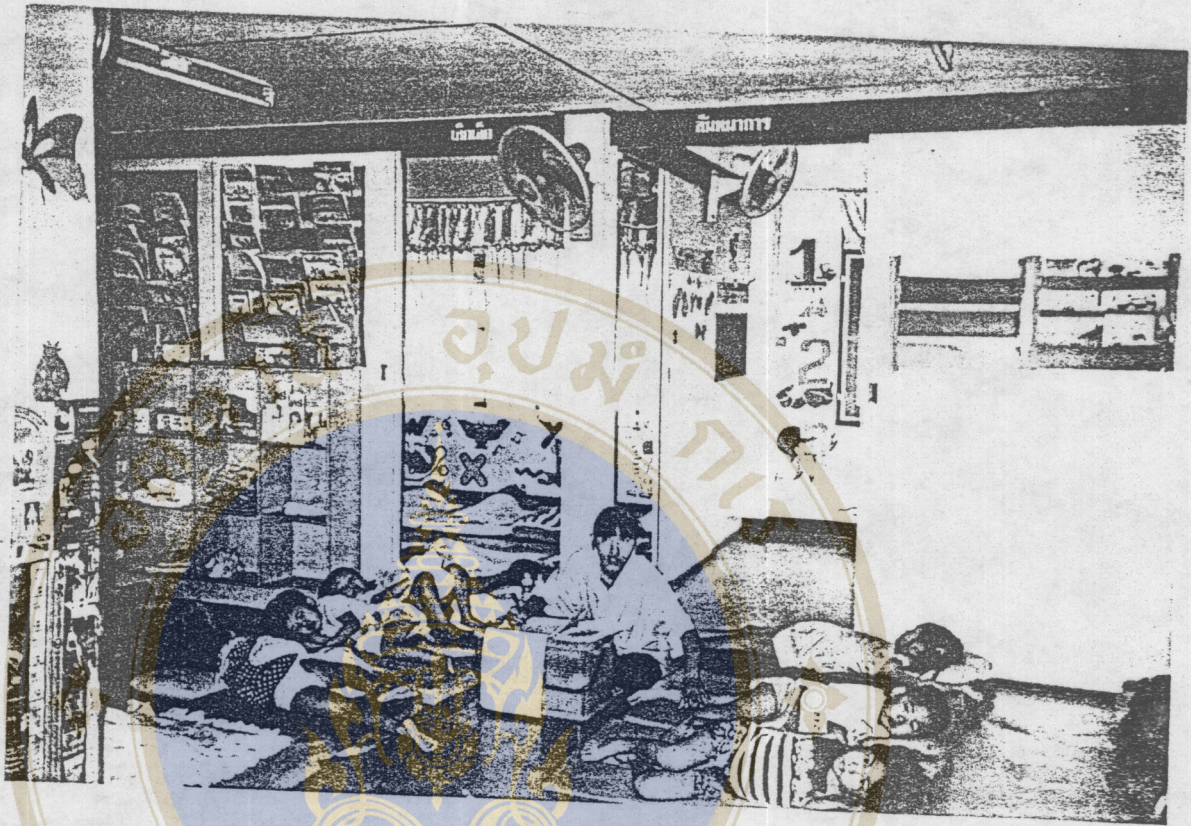

ภาพที่ 5-6 กิจกรรมการเรียนรู้-การสอน

ภาพที่ 9-10 สถานที่รับประทานอาหาร
Copyright by Mahidol University

ภาพที่ 11-12 ช่วงเวลาอนพักนอน

